

**СВЕТ
БЕЗ
ЗАПАДА**

Зоран Милошевић, *Свет без Запада*, Прилог проучавању
политичких процеса у свету и у Србији, прво издање

ИЗДАВАЧ:

Слобомир П универзитет,
Слобомир - Бијељина
www.spu.ba

ЗА ИЗДАВАЧА:

Проф. др Десанка Тракиловић

РЕЦЕНЗЕНТИ:

Проф. др Раде Божовић
Проф. др Лазо Ристић
Др Момчило Суботић

ШТАМПА:

Еселогe, Београд

ТИРАЖ:

300.

ISBN 978-99938-757-8-9

Зоран Милошевић

**СВЕТ
БЕЗ
ЗАПАДА**

**Прилог проучавању политичких процеса у
свету и у Србији**

**СЛОБОМИР П УНИВЕРЗИТЕТ
СЛОБОМИР (БИЈЕЉИНА), 2010.**

Предговор

Анализа политике најважнијих субјеката у свету, посебно САД, Европске уније и НАТО-а, нешто је што само по себи представља изазов. Прво, ови политички субјекти су изузетно моћни и имају армију плаћених пропагандиста и лобиста «да муте воду» и приказују ствари онаквима како њима одговара. На другој страни стоје критички интелектуалци који из чисте љубави према истини анализирају и обавештавају стручну јавност и јавно мњење о стварном стању ствари. Први имају иза себе моћна средства информисања телевизију, радио, новине, шпијунске службе...

Други су усамљени, без медијске подршке и слабо организовани. Ако имају прилику да објављују своја мишљења то је само на сајтовима и понеком опозиционом листу или часопису. Научни часописи данас су неутицајни и мало читани, тако да публикување радова у њима ништа ме мења сем што служи да колегама посредује информацију.

У таквом неравноправном односу настале су анализе које излажемо суду јавности по други пут, овај пут у форми књиге. Морамо признати да су они делови књиге (чланци) које смо објавили на неком од сајтова или недељнику «Печат» били веома запажени, читани и прештамповани. Тако се догодило да један те исти текст буде преузиман и ширен међу читалаштвом. Такође, неке колеге су нам слале мејлове са обевештењем да су текстове скидали са интернета и слали пријатељима да прочитају. То сваком писцу прија, те је одлука да све то објавимо и у виду књиге део жеље да и на овај начин љубитељима истине представимо резултате наше анализе.

Друго, у нашим анализама дошли смо до неколико закључака, на пример да моћ САД и Запада слаби, да почињу ругања америчкој валути («дрвени долар»), тј. новац који мање вреди и од бакра – што је симбол опадања моћи. Да Европску унију (неизабрано) води Карло V Хабзбуршки и да је циљ стварање римокатоличке Европе, а не Европе равноправних народа и мултиетничке, са религиозном трпеливошћу (толеранцијом). Да исти тај Карло покушава да у Јужној Америци створи римокатоличку империју, да расте моћ Кине, Индије, Бразила и Русије и да се очекује још веће преливање богатства са Запада на Исток.

Није боља ситуација ни са Европском унијом која је данас такође у великој кризи због огромне незапослености (посебно младих), сиромаштва (једна петина или 16 посто становника уније је сиромашно) и буџетског дефицита пет држава Португалије, Исланда, Италије, Грчке и Шпаније, па се, с правом, постављају питања о опстанку евро зоне.

Међу државама уније, има оних, попут Естоније, које желе у евро-зону, али ваља испунити услове. Тако се јављају «жртве евра», пошто владе слепо спроводе евро-унијатску политику, која је очигледно губитничка и на штету сопствене популације.

Опет, на другој страни Кина, са сасвим другачијим политичким системом, изводи свет из кризе.

У таквој ситуацији некадашњи верни савезник САД, Турска, после вишедеценијског лутања и експериментисања одрекла се кемализма и почела експеримент са пантуркизмом, али је због његове, пре свега, расистичке усмерености и одбијања неких држава да деле богатство (у нафти, гасу и рудама...) са Турском пројекат пропао. После ових неуспеха, влада у Анкари се окренула развију неоосманске политике и машта да поново себи потчини народе и просторе који су припадали Отоманској империји.

Следе делови који говоре о Русији и Србији, односно о спољњој и унутрашњој политици коју спроводи београдско-новосадски режим.

Главна хипотеза у овом делу је да је на сцени политика борбе против свих оних који би да сачувају целовиту Србију, односно оних који се боре за објективне интересе своје државе. Да би сузбили бујање незадовољства свако озбиљније супротстављање се проце-

суира на суду – тако српска власт криминализује све оне који су Срби и дишу српством, православљем, желе да заштите матерњи језик и ћирилицу, односно обичије и културу свог народа. Све у име апстрактног космоплизма и туђе стратегије глобализма.

У оквиру тога, свакако, посебну пажњу заслужују српски медији. Ми смо анализирали тзв. јавни сервис или РТС – тачније филмски програм који он емитује. Да није жалосно било би смешно. Наиме, анализа је показала да нас за наше новце јавни сервис трује антируском пропагандом, што је врло штетно са нашу и спољну и унутрашњу политику и економију, и проамеричком идеологијом, затим се пропагирају амерички стил живота и производи. И наша елита ћути о том проблему.

Све у свему, надамо се да ће ћитаоци имати прилику да се суоче са другачијим погледима (од званичних и погледа пропагандиста и лобиста САД, Европске уније и НАТО-а) на део важних политичких и друштвених питања, те да је то и главна вредност ове књиге.

Аутор

I

САД, ЕВРОПСКА УНИЈА И НАТО

СВЕТ БЕЗ ЗАПАДА

Чуда се догађају! Ко би рекао да ће један тако велики ауторитет као што је Бжежински промашити? Наиме, овај амерички геополитичар пољског порекла је својевремено написао књигу «Свет без Руса» где је описао свет са вечним миром и благостањем. Тај свет нема Русе и Русију «главне инспираторе рата и беде».¹ Данас се ситуација обрнула. Сада се пишу чланци и монографије са супротним насловима, тј. говоре о пропасти САД и Запада.

---

¹ Види: Зоран Милошевић, *Руско питање данас*, Институт за политичке студије, Београд, 2006, стр. 15.

Седрик Мун, коаутор у свету веома запажене књиге «После империје: рађање многополарног света» оцењује да је Америка после 1991. године била једина светска сила. Достигла је зенит и започео је пут пропасти. Пропаст је почела нападом на Ирак², а пад војне моћи започео је 8. августа 2008. године када је грузијски председник наредио агресију на Јужну Осетију. То је видљиво на више новона. Прво на бојном пољу. Грузијске војнике су обучавали амерички експерти. грузијски војници су ратовали стратегијом и оружјем САД и изгубили су! На вербалном нивоу то одсликавају речи два водећа политичара, САД и Русије, Буша и Путина. Када су новинари у Пекингу питали Буша за коментар о томе, он је помирљиво рекао: «Агресија и застрашивање нису примерени методи за вођење спољне политике у XXI веку.» Новинари су Путину поставили исто питање, додавши – «Ви сте преломили»? Одговор је био веома интересантан: «А шта сте хтели, да реагујемо уз помоћ катапулта? Ми смо агресора ишамарали по лицу, као што то, уосталом, прописију војни уџбеници!»³

Економску моћ САД губе после 15. септембра 2008. године када је банкротирала банка Lehman Brothers, која је повукла низа других компанија у пропаст (преко 1110 банака). Светска економска криза је уништила 40 трилиона долара у целом свету и довела до тога да државни дуг САД порасте са 42 бруто националног дохотка на 60 или 80 посто (у зависности од из-

---

² Рат у Ираку коштао је САД три трилиона долара и блокирала је 150 000 америчких војника, ослабила позиције (САД) у Авганистану, Северној Кореји, Венецуели и Ирану. Види: Karl Moore / David Lewis, *The decline of America*, *Ottawa Citizen*, 24. 12. 2009.

³ Седрик Мун, *Конец сверхдержавы*, RT, 29. 01. 2010, <http://www.inosmi.ru/video/20100132/157897261>

вора – док је дозвољено 60 посто), чине да се ова некадашња велика сила придружује Грчкој.

Слабљење економске моћи повлачи за собом и губљење политичко-дипломатске моћи и «меке силе» (друштвено-културна моћ)

Што је посебно занимљиво свет из рецесије изводи Кина, а не САД. Наиме, раст привреде у 2009. години у Кини је био преко девет посто, а ове године се очекује 11 посто.

Долар – дрвена валута

Даљем урушавању америчке моћи доприноси пад долара. Наиме, за последњих осам година, сведочи Фил Торнтон, долар је изгубио више од четвртине своје вредности.⁴ Истовремено Џозеф Стиглиц (Joseph Stiglitz) каже: «Веома је спорно да остане доларски систем у ери глобализације. Потребан је нови светски валутни резервни систем, који ће сменили доларски». Пад који ће се десити у моменту истискивања долара из светских токова биће муњевит и велик, а истовремено је разрађен план преласка замене долара новим валутама за међународна плаћања.⁵ Долар је на удару и

---

⁴ Phil Thornton, Dollar Turns a Sicky Shade of Green, *The Wall Street Journal*, 03. 02. 2010.

⁵ Пад вредности долара, или како је то назвао Independent, «смрт долара», приморао је Русију, Кину, Француску и Јапан, а заинтересовани су још и Бразил и Индија да размотре план преласка плаћања нафте и гаса са долара на неку другу валуту. Види: Анатолий Негодин, Нефть и доллар несовместимы, *Час* (Латвия), 07. 10. 2009. Упор.: The end of the dollar spells the rise a new order, *TheIndependent*, 06. 10. 2009.; Robert Fisk, The demise of the dollar, *TheIndependent*, 06. 10. 2009.

због инфлације у САД који производи додела трилиона долара као помоћ финансијском систему у економији.⁶

Све ово наводи неке аналитичаре да говоре о долару као **дрвеној валути**. Наиме, аналитичари часописа „Vanity Fair“ – говоре о САД као банана републици чија је главна одлика дрвена монета. Које су основне карактеристике банана републике?⁷

Прво, централно место код банана република узима **дрвена валута** над којом се цео свет исмева, као што се то сада догађа са валутом САД;

Друго, **Клептократија**. У САД и целом Западу клептократија је достигла неслућене размере. Ретко је пронаћи политичког функционера да не користи свој положај за лично богаћење, без обзира колико ће људи пократи и осиромашити. Тако се, као у банана републикама, показује да нема друштвене одговорности. Другим речима, одговорност се потпуно искључује из (моралног) и неолибералног поретка. Тако се догодило да новац који је Конгрес САД доделио банкама и привреди за санацију финансијског и привредног система буде углавном покраден, јер одлуком није предвиђено да се додела новца контролише или надзире;

---

⁶ Педро Калво пише да је пад вредности британске фунте 1949. и 1967. године била одраз пада моћи Британске империје. Пад фунте показао је да ништа није вечно под капом Небеском, а сада се исто догађа и са доларом. Будућност долара, закључује Калво, је све тамнија, као, уосталом, и самих САД. Између 2002. и 2007. године пад вредности долара био је условљен неприменим трговачким дефицитом САД, а сада паду доприносе антикризне мере које су разрадили експерти Федералних резерви и Белог дома. Види: Pedro Calvo, El dólar como simbolo de la decadencia de EE:UU, *Cuba debate*, 19. 10. 2009.

⁷ Кристофер Хитченс, Бананова република Америка, *Vanity Fair*, према: <http://inosmi.ru/world/20081019/244742.html>

Треће, **процват демагогије** на штету здравог разума, смисла и поретка. На пример, пише Кристифор Хитченс, није ли гротескно када се гласање о хитним економским мерама за помоћ економији помера, на трошак Конгреса, да би се испоштовао празник Рош-Хашани, када то нису тражили ни ортодоксни Јевреји. Или, није ли фантастично да шеф Федералних резерви Алан Гри-нспен (Alan Greenspan) као и његов претходник буду чланови врло проблематичних култова (не секти, већ култова)? – а оваквих примера у САД има много, онда видимо које је потчињен амерички живот⁸

Да ли колективно несвесно «вуче» САД у пропаст?

Ствари су потпуно измакле контроли па се јављају и аутори, попут Ноами Волф⁹ који ово пропадање покушава да објасни психологијом. Она се пита: «Постоје ли психички процеси – чак фројдиситчки процеси – који могу утицати на колективно несвесно – како је већ то могуће утицати на поједине људе? Сматрам да постоје – одговара Ноами Волф. «Верујем да како је то

---

⁸ Аналитичари и истраживачи износе на светло дана чињеницу да је Америка значајно ослабила и да удела у томе има сама америчка администрација која сама себи ставља клипове у тачкове, јер је створила неефикасан бирократски систем на који се не може нико ослонити. Поред тога истичу да у свету политике у САД више нема потребних кадрова, духовних горостаса, већ малих егоиста који не могу да воде ову земљу. Види: Aaron David Miller, *The end of Diplomacy, Foreign Policy*, 03. 02. 2010. (аутор је један од водећих америчких политиколога из Центра „Вудро Вилсон“).

⁹ Ноами Волф, *Аватар и Империја, Project Syndicate*, према: <http://www.inosmi.ru/woeld/20100201/157914709.html>

код појединачног човека, да снови, разговори, филмови, поп-музика, образовање, вицеви, рекламе итд. стварају колетивно несвесно које вуче у пропаст».

Истовремено, Роџер Коен,¹⁰ закључује да Америка одлази са политичке сцене и да ће заузети место негде измеђи Бразила и Аргентине.

Овим црним слутњама придружили су се и три аутора са Универзитета у Берклију (Наазин Барма, Ели Ратнер и Стивен Вебер) који су објавили опширну анализу, где су, између осталог констатовали да се свет организује против Запада, те да постоји могућност његове изолације и пропасти.¹¹

Први пут се у последњих 100 година појављују велике, веома насељене и брзо развијајуће државе и овај проблем ни САД, а ни Запад не могу да реше. Ове државе развијају међусобну сарадњу, истовремено, не само да слабе односе са Западом, већ и одбацују западноцентрични међународни систем. Тако Запад, а посебно САД, губе свој значај.

На овај начин споменуте државе стварају «свет без Запада». Он је заснован на продубљеним, брзо успостављајућим везама држава у развоју (кроз размену роба, новца, људи и идеја) и, што је нарочито важно све то није под контролом Запада. Резултат овога је формирање новог, паралелног међународног система са властитим нормама и вредностима, институцијама и структуром власти. Овај свет од САД узима све што јој

---

¹⁰ Роджер Коен, Предположим, Америка уйдет со сцены, *The New York Times*, према:
<http://www.inosmi.ru/woeld/20100131/157875250.html>

¹¹ Види; Наазин Барма, Ели Ратнер, Стивен Вебер, Мир без Запада, *Россия в глобальной политике*, No 4, Москва, 2008.

одговора, али заобилази правила и норме Новог светског поретка које диктирају САД. Ове нове велике државе прво формирају алтернативну архитектуру институција и сопствене обрасце управљања државом, који се, обично, састоје од имплементације властите традиције и вредности – што систему даје велики легитимитет и подршку у народу.

Копнене и приморске вредности

На пример, либерализам је критиковао колективизам. Сада у Русији, Кини и Индији, он више нема негативан смисао, пре свега, захваљујући властитој друштвеној науци која је рехабилитовала колективизам. Колективизам је позитивна вредност, настао код земљорадника из потребе да се ефикасно обради земља. Поред тога, он води ка солидарности које нема у индивидуализму. Тако А. Дугин поручује да је колективизам бољи јер не носи егоистички индивидуализам. Затим, индивидуализам је својствен становницима приморја и морнарима, па зашто га наметати тамо где нема услова за то? Колективизам рађа још једну важну вредност, а то је **родољубље!** «Родољубље није прибежиште није, премда је, заиста, способно да оправда и скине љагу са оних који му се на крају крајева обрате. Родољубље је социјално, политичка и културна норма и скретање са ње је ружно обележје и заматак реалног социјалног екстремизма, нихилизма, субверзије».¹² Даље Дугин каже: „Копнена моћ“ (телурократија) везана је за фиксираност простора и постојаност његових

---

¹² Александар Дугин, *Основи геополитике*, књ. 1, Екопрес, Зрењанин, 2004, стр. 13.

квалитативних усмерења и одлика. То је на цивилиза-цијском нивоу оличено у седелаштву, кон-зервативизму, строгим правним нормама којима се потчињавају велике људске заједнице – родови, племена, народи, државе, империје. Чврстоћа копна се културно оличава у чврстоћи етике и постојаности социјалних традиција. Копненим (поготово седелачким) народима страни су индивидуализам и дух предузетништва. Својствени су им колективизам и хијерархичност.¹³ Насупрот томе, становници приморја немају чврсту етику и правне норме, они и када постоје стално се подривају и релативизују.¹⁴ Другим речима, копно је стабилост, чврстоћа,

---

¹³ Исто, стр. 26.

¹⁴ Данас је очигледно да западна друштва подлежу одсуству норми или аномији. Овоме доприноси **делегитимација**, тј. распадање полазних вредносних основа нормативног поретка, који обезбеђују интегративност, целовитост друштва на социјалном нивоу. Широке масе губе поверење у раније формиран систем вредности који је до недавно обезбеђивао легитимитет нормативног поретка. Критичко расположење многих људи према тим идеалима, представама, уверењима, који су им до скоро изгледали важни, животно неопходни, сада су важно обележје делегитимације.

Важна компонента процеса распадања власти социјеталног нивоа друштва-система је делегитимација политичке власти. Губитак поверења маса у државне органе, незадовољство руководством земље, оштро сужава могућности правног регулисања друштва. Власт почиње да се одржава искључиво принудом, насиљем, што не може дуго да траје.

Сегментација вредносне свести је карактеристична, очигледно, за било које друштво. **Идеолошки плурализам није опасан за друштво као систем уз присуство базичних социјално-политичких вредности, које легитимишу нормативни поредак, које подржава већина судеоника социјалне сарадње.**

фиксираност, простор као такав. Вода је покретљивост, мекоћа, динамика, време.

Такође критикована државна интервенција у економији добија нови смисао. Економски образац Кине и Русије је данас успешнији од Америчког. Према томе,

---

У условима дебаланса социјеталног нивоа и нивоа статуса-улога друштва, престаје нормално функционисање и институционалног нивоа система. Оно постаје изван могућности да у потребном обиму регулише односе статуса-улога јер девијација поприма масовни карактер, што води слабљењу социјалне контроле, смањењу могућности ефикасне примене институционализованих механизма санкција. У таквој ситуацији самоорганизација, уједињавање индивидуа, ако се и дешава, углавном је представљено у виду група, корпоративних организација, које су оријентисане на изражавање и заштиту уских групних интереса. Институционални ниво система, на тај начин губи социјетални, универзални карактер, распада се на низ сегмената (група, организација, корпорација), од којих се у свакој успостављају сопствене норме правила и сарадње.

Аномија је, дакле, неусаглашеност нормативно-функционалних захтева система и реално понашање индивидуа, које води ка отуђењу индивидуа од друштва. Друштво нема могућности да усмери понашање индивидуа у институционалне оквире на које су раније навикли, а људи, лишени вредносно-нормативне оријентације, налазе се у стању или крајње узнемирености или дубоке депресије, делују у страху или ризикујући, вођени тренутним интересима и самим тиме престају да реорганизују структурне елементе друштва-система.

Аномија је једнако погубна и за личност и за друштво. Личност се десоцијализује, губи навике моралног, правног регулисања свог понашања, мотивација постаје утилитарна, примитивно-хедонистичка, на нивоу физиолошких потреба. Друштво почиње да се распада, јер се не реорганизују некад стабилне социјалне везе и односи.

Види: Зоран Милошевић, *Увод у социологију*, Слобомир П универзитет, Бијељина, 2009, стр. 209 – 201.

заговарање неолибералних ма-нтри о немешању државе је гола пропаганда смишљена да ослаби економску моћ појединих држава. Тај пут је назван „трећи пут“, а њега је осмислио и описао Фридрих Лист. Наиме Лист не подржава „аутономну логику тржишта“, већ пише да у одређејним условима, како то раде Кина, Индија и Русија, треба прибегавати протекционизму, диригизму и царинским ограничењима, тј. ограничавању принципа „слободне трговине“ на интернационалном новоу да би се постигао ниво националне и државне независности и стратешке моћи. Другим речима, за Листа је било очигледно да привреда мора бити подређена националним интересима, и да свако позивање на „аутономну логику тржишта“ представља само покриће за економску (а потом и политичку) експанизију богатих држава на уштрб сиромашнијих све до њиховог подјармљивања.

Економска хијерархија коју је Лист навео, може се свести на просту формулу: они аспекти привредног живота који су по размерама упоредиви са интересима приватног лица, јединке, морају бити под управом тржишних принципа и засновани на „приватном власништву“. Ту се ради о становима, мањим производним капацитетима, мањем земљишном власништву итд. Облик производње мора сразмерно порасту значаја ове или оне врсте привредне делатности стицати црте колективног власништва пошто у датом случају „приватно власништво“ и индивидуални чинилац могу доћи у противуречност са колективним интересима. Ту мора деловати „кооперативни“ или „корпоративни“ критеријум. И најзад, економске сфере директно везане за државу и њен стратешки статус морају контролисати, субвенционисати и њима управљати државне инстанце пошто се

ради о интересима изнад „приватног власништва“ или „колективне користи“.¹⁵

И најважније, новоразвијајуће државе цене суверену демократију, налазећи да либералну демократију контролише економија, тј. крупни капитал, па народ на изборима увек добија оно што није изабрао.¹⁶ На тај начин «демократија» доводи до свеколике декаденције и господарења новца над људима, уместо да људи господаре новцем. То је, поручује А. Зиновјев – колонијална демократија!

Овом систему не смета «мулократија», јер је то иранска традиција, не сметају јој ни друге традиције. Дакле, ради се о потпуно новом систему који неће да уподобљава свет по себи, већ поштује оно што је настало као аутохтоно. Насупрот томе либерални поредак губи легитимитет јер многе власти у овом систему се формирају медијским терором, преваром, корупцијом...

Може се, дакле, закључити да се Нови свет развија и улаже новац у развој других, али без Запада. На пример, економска улагања Кине, Русије и Индије су крајње интересантна.¹⁷ Као прво, ове земље не условљавају своја улагања (што је стандардна пракса Запада). Кина је у Африку (коју је Запад држао сиромашном) уложила милијарде долара. На пример, у Западу неи-

---

¹⁵ А. Дугин, *Основи геополитике*, стр. 247.

¹⁶ Види: Зоран Милошевич, *Что не так с демократией*, <http://www.russworld.ru/index.php/2009-04-11-12-40-20/2009-04-11-14-20-59/54-2009-05-29-13-48-25>

¹⁷ Интересантно је да Америци не смета толико успон Кине и Индије колико Русије и Ирана. За пропаганду САД Русија и Иран су агресивне и непријатељске државе. Види: Leon T. Hadar, *Old U.S. Aliens Are hedging Their Strategic Bets*, *Huffington Post*, 13. 12. 2009.

интересантној Анголи Кина ствара аутопутеве, хидро-централне, инфраструктуру, фабрике... Слично је и у Египту, Нигерији. То чине не само Кина, Русија и Индија, већ и Венецуела, Бразил и Аргентина. Уго Чавес тргује са Ираном. Русија тренутно продаје више оружја Јужној Америци него САД. Дефинитивно свет се мења.

Глобализација коју су покренуле САД добија свим другачији изглед. Наиме, све више се интегришу државе које не улазе у западни блок. «Свет без Запада» јача везе унутар себе. «Свет без Запада» се састоји, као и сваки политички поредак, из две компоненте: идеја о принципима управљања и властитог ресурса власти. Тај систем данас одсликава Шангајска организација сарадње (ШОС) и која је имала снаге да, донедавно незамисливо, глатко одбије молбу САД да добију статус посматрача. ШОС је позвао САД да удаљи свој војни персонал из Централне Азије и подржао узбекистанског председника Ислама Каримова кога су САД оптуживале да гуши (проамеричку) опозицију.

«Свет без Запада» ствара сопствене канале распростирања информација и канале за подршку политичком дискурсу. У овом свету главни медији нису CNN, BBC и слично, већ «Ал-Џазира», «Ал-Арабија», Руска телевизија...

Да је ђаво однео шалу сматра и Питер Гудспид¹⁸ наводећи да је студија Националног савета за развој САД, достављена актуелном председнику Бараку Обами, крајем 2009. године. Студија од 120 страна, а под насловом «Глобалне тенденције до 2025. године» садржи предвиђања развоја политике и економије на

---

¹⁸ Питер Гудспид, У Америци впереди – грозовые тучи, *National Post* (Канада), према:
<http://inosmi.ru/usa/20091227/157241155.html>

светском новоу. Аутори студије су најпознатији амерички истраживачи и аналитичари, а посао је трајао годину дана. У студији се каже да ће се у наредних 15 година економски и политички утицај Запада, а посебно САД смањити. «Међународни систем какав је сада неће постојати 2025. године» - закључују.

Испоставља се да у ова „адска времена“ за САД можемо рећи да некадашња једина супер-сила на планети Земљи – нема пријатеља. Сви доскорашњи савезници „гледају своја посла“. Турска која је била у време „хладног рата“ водећи савезник САД, сада не мари за ову некада моћну државу и ствара водеће позиције и исламском свету у машта о обнови османске империје.¹⁹ Европа се и против воље САД, а под диригентском палицом динамичног Карла V Хабсбурга уједињује са циљем да заштити и прошири римокатоличанство, а подржава и у Јужној Америци стварање себи пријатељске, а одвојене од САД (римокатоличке) латиноамеричке империје. Европа то не ради уз помоћ оружја, већ уз помоћ „меке силе“ и дипломатије.²⁰

Тако се слика савременог света мења. Свако спасава себе, а САД? Кога брига за империју која је нашла толико зла широм света. Јављају се нови играчи на светској сцени, са новим правилима игре и новим вредностима. Утицај тих нових играча (држава), посебно Кине, Индије и Русије расте и свет ће доживети трансформацију и историјску предају богатства Истоку.

---

¹⁹ Зоран Милошевић, Турска – регионална суперсила, *Печат*, бр. 98, Београд, 2010, стр. 52 – 53; Зоран Милошевић, Разлози обнављања османске политике: од кемализма до модерног неоосманизма, *Печат*, бр. 99, Београд, 2010, стр. 39 – 41.

²⁰ Karl Moore / David Lewis, The decline of America, *Ottawa Citizen*, 24. 12. 2009.

МОГУ ЛИ «СВИЊЕ» РАЗБИТИ ЕВРОПСКУ УНИЈУ?

(Европска унија и сиромаштво)

У Мадриду је, 21. јануара 2010. године, отворена званична конференција Европске уније на тему: «Борба ЕУ са сиромаштвом и социјалном изолованашћу». Учесници конференције су сви министри држава – чланица за социјална питања, а исту је лично отворио председник евро-комисије Жозе Бароз.

Наиме, Европски парламент и Европски савет прогласили су 2010. годину – годином борбе са сиромаштвом и социјалном изолованашћу, па је европска влада у том правцу предузела неколико практичних ко-

рака. Прво је предузела емпиријско истраживање сиромаштва у Европској унији, а друго, споменуто конференцију која је одржана у Мадриду. Циљ је да се помогне сиромашним и изолованим људима у Европској унији како би предузели активнију улогу у друштвеном животу. Поред тога, циљ је да се скрене пажња на сиромаштво и политичарима, државним службеницима (чиновницима) и обичним људи који треба да развију осећај да су и лично одговорни за овај проблем.

Проблем сиромаштва и социјалне излованости (посебно досељеника) постаје све актуелнији, а универзални рецепт за решење овог горућег проблема еврочиновници још нису осмислили.

Ситација је толико постала драматична да су неки експерти почели да говоре и о могућности урушавања зоне евра, односно Европске уније. Ово има и вредносне последице, на пример пет најугроженијих држава, односно држава које имају мале шансе да изађу из сиромаштва и рецесије су: Португалија, Ирска, Италија, Грчка и Шпанија (по првим словима латинице: **PIIGS**, што опет, ако се не чита по правилима спеловања, на енглеском значи – свиње!) Овако, заправо, богатији део Европској унији, односно бирократија из Брисела, називају ове државе и њихово становништво. Наравно, ово је изазвало бурне емоције и реакције.

Пет држава **PIIGS-a** свим доступним средствима покушавају да спрече пад производње, високе стопе незапослености и растуће дугове. Шпански премијер Хосе Луис Родригез Сапатеро изашао је **са предлогом о увођењу санкција** против оних држава-чланица Европској унији које не могу да изађу на крај са економском кризом. Предлог је изазвао различите реакције, а Немачка га је одбацила – назвавши га **агресивним!**

Али нигде политичаре не боли глава толико као у Грчкој која је највише страдала од кризе унутар ЕУ. Спољни дуг Грчке достигао је 120 посто од Бруто националног дохотка (БНД), док је безопасан ниво задужености до 60 посто (БНД). Грчка је ушла у дугове због високе корупције, неефикасног руковођења и избегавања плаћања пореза. Наиме, разни банкари и мафијашаи су лако корумпирани политичаре и ови су узимали кредите, па сада држава то не може да враћа, а угрожен је и државни буџет.

Истовремено, експерти Централне банке Европској унији указују на то да Грчку није могуће избацити из чланства у унији због недостатка механизма (развијају се само приједи, али не и правила за избацавања), па је без жеље саме Грчке да иступи из уније то готово немогуће.

Ипак, пропаст евро-зоне није само везан за Грчку, већ за целокупну групу **PIIGS**, ако ове не успеју да се изборе са кризом. Чак се поводом овога (могоћности пропасти евро-зоне) огласила и Европска комисија (влада). У документу припремљеном за министре финансија евро-групе се каже да је „због огромних буџетских дефицита неких чланица ЕУ, озбиљно забринута за судбину монетарне уније. Велике разлике и неравнотежа међу чланицама изазивају озбиљну забринутост за евро-зону у целини“.

Према социолошким подацима званичне социолошке службе Европској унији, «Евро-барометара», која је испитала, од 28. 8. до 17. 9. 2009. године, око 27.000 људи у свим државама уније, проценат сиромашних Европљана је између 16 и 17 посто (80 милиона људи). Главни разлози сиромаштва су: **незапосленост, мале плате, нередовне плате и пензије, високе цене**

хране, недостатак образовања и професионалних навика, наслеђено сиромаштво и погубне социјалне навике.

Светска економска криза је у Европској унији оставила четири милиона радно способних људи без посла, што је довело до тога да сваки десети становник (Европске уније) живи у породици где нико не ради. Најсирмашије државе-чланице уније су Португалија, Ирска, Летонија, Пољска (у ове две државе једна петина становника је сиромашна), затим Румунија и Бугарска, где су најугроженији сељаци и пензионери. Најмање има сиромашних у Шведској и Данској.

Занимљиво је да је свако пето дете у Европској унији сиромашно.

Такође, 56 посто Европљана сматра да постоји ризик да и они у блиској будућности постану сиромашни, пре свега јер сматрају да им је угрожено радно место.

Према истраживању, испитаници сматрају (у 89 посто случајева) да главни терет борбе против сиромаштва треба да сносе националне владе, а не Европска комисија, односно Европска унија

Најугроженија социјална категорија су млади: 20 посто, пошто је у овој популацији највећа незапосленост. Статистике показују да у ЕУ пензионери боље живе од радно-способних становника, али сматрају експерти, то неће дуго трајати. Овome треба додати и чињеницу да у неким државама ЕУ (Шведској, Данској, В. Британији, Ирској, Португалији и Кипру) око 50 посто тржишта радне снаге заузимају људи зрели за пензију или су већ пензионери. Сматра се да ће кроз неколико

година пензионери заузимати половину радних места у Европској унији.

Међутим, пројекције говоре да ће се број пензионера у Европској унији до 2050. године попети на 135 милиона или 30 посто становништва, што у условима негативног прираста становништва то значи погоршање услова живота и за пензионере. Наиме, сматра се да су пензионери ризична група, јер за 20 година неће бити младих радно способних људи да им обезбеде пензије.

Ако је данас у Европској унији проблем број један **незапосленост**, посебно младих, то ће овај проблем постепено прерастати, сматрају експерти, у **недостатак радне снаге**. Посебно драматичне године могу бити 2020 – 2040. Долазак емигранта, како данас ствари стоје, не решава питање, јер изазива бурне полемике (у Европској унији се досељавају људи углавном из Африке, Азије и Источне Европе), које се свде на питања националног и културног идентитета старих Европљана.

Како сведочи сајт «European Voice» из Велике Британије, расправе о сиромаштву у Европској унији избациле су у први план национални и културни идентитет. Ово је последица неколико догађаја: хватања у буџет ради социјалних давања људима без радних навика, јер према подацима «20 посто незапослених (из редова досељеника) не жели да ради, јер им је за плаћање расхода довољна социјална помоћ државе». У међувремену су се десили референдум у Швацарској о изградњи џамија, тј. минарета, као и расно насиље у Калабрији (Италија), где се шири нетрпељивост према муслиманима, црнцима и Румунима (који су водећи по криминалним делима у овој држави). Наиме, десило се неколико бруталних силовања и убистава које су почи-

нили припадници румунског народа). Затим је једна фудбалска утакмица (између Алжира и Египта – победио Алжир) изазвала одушевљење Француза алжирског порекла (истовремено, овом приликом, новинари и аналитичари присетили су се да су приликом утакмице између Француске и Алжира ови досељеници слабо или млако навијали за државу у којој живе, а веома јако и емотивно за Алжир), који су на улицама направили општенародне весеље, што је довело до тога да се питање сиромаштва и увоза радника претвори у свефранцуску дебату о националном и културном идентитету. Изворни Французи су са великим болом и тугом коментарисали незахвалност придошлица, не могавши да се начуде како је то могуће.

Експерти су изнели мишљење да се овде мора радити о вредностима, те да они који желе да дођу да раде и живе у Европској унији **морају** да прихвате европске вредности: демократију, власт закона, уважавање другог, али и да буду свесни да морају побољшати радне навике и радну етику, а не да се «свале» на терет државе, односно староседелаца. Наиме, питају се староседеоци, зашто би они издржавали досељеничке ленштине, који уз то ништа не поштују у новој отаџбини?

Тако, дакле, једно чисто социјално питање какво је сиромаштво и социјална изолованост показује више (и ружних) лица Европске уније. Међутим, оно што је очигледно, јесте да се европски «рај» претвара све више у своју супротност – мрачни ад!

ЖРТВЕ ЕВРА

Када се Естонија одвајала од Совјетског Савеза владајућа идеологија је била изразито антирусска и проевроатлантска. Пљували су на старо и Русе и много очекивали од промена. Како се Европска заједница претварала у унију и ширила, тако је и расла евроеуфорија Естонаца. Власт је говорила да ће уласком у унију у Естонији брзо потећи мед и млеко, односно да ће постати пета економија ове заједнице.

Шта Естонија од тога има данас?

Младе Естонке са децом у наручју, или око себе, тумарају по стамбеним зградама и траже јело, друге, још млађе, баве се проституцијом, а незапослени болују и умиру, јер немају за лекове и лечење... Такође се поставља важно питање - збрињавања пензионера. Наиме, према актуелном закону у Естонији, ове 2010. године требало је да дође до повећања пензија на 600 куна, али је оно достигло само 200. То значи да је држава и овде од сваког пензионера "украда" по 400 куна.

Јасно је да се у периоду кризе морају сачувати радна места, а онима који су остали без посла помоћи (социјалним програмима) да не заврше у крајњој беди. Да би се то догодило држава мора да троши новац. То је закон који су следиле све цивилизоване државе света.

Премијер Естоније, **Андрус Ансипо**, међутим, упорно иде другим путем – државне расходе упорно креше. Ваљда по захтеву међународних «добротвора». И тако уместо да људи од државе добију неки посао или социјалну помоћ – седе беспослени, без социјалног осигурања и медицинске помоћи..., а премијер им саветује да сами себи помогну.

До сада Влада Естоније уопште није дала неко убедљиво објашњење зашто не предузима никакве мере против економске кризе, међутим сада је то учинила – све се ово ради и **све се ово догађа због увођења евра!**

Влада народ залуђује причом да када Естонија пређе на евро да ће страни инвеститори похрлити и доћи ће време свеопштег процвата. Да би се процват десио мора се прећи на евро! Новинари, међутим, подсећају јавност да се исто причало и када се улазило у Европску унију и НАТО. Тадашњи политичари су гово-

рили само да уђемо у НАТО – стране инвестиције ће похрлити ка Естонији. Али, гле чуда, то се није догодило, а сада се понавља прича са евром. Постоје, кажу у влади, мастрихтски критеријуми које држава која хоће да пређе на евро мора да испуни. То су, између осталог, држање инфлације под контролом и буџетског дефицита (не сме бити већи од три посто). Дакле, да би се ти критеријуми испунили држава мора да штеди, мора да још више смањи своје расходе.

При томе, важно је напоменути, економисти уопште не могу да схвате каквом то магијом замена валуте може да оживи економију и обезбеди толико потребних 100.000 радних места, која су неопходна маленој Естонији. Такође не умеју да објасне како нова валута може да привуче стране инвеститоре у државу која се налази на ивици економског и социјалног колапса.

Постоји још недоумица, али на њих, просто, нема одговора. **На пример, нико не може да каже за колико ће се мењати естонска круна у евро – по ком курсу?** Овде се крију велике опасности. Као што је познато то не решава држава која прелази на евро, већ министри финансија држава које су већ у евро-зони. Ако круну девалвирају прелиће себи велики новац, а десетини хиљада Естонаца кредити ће изузетно поскупети и људи неће моћи да их врате. И још нешто је важно, списак жртава које Естонци треба да поднесу није коначан. Током 2011. године очекује се да стигну нови услови!

Ваља подсетити на то да је после избора 2007. године естонска економија добро стајала, но било је потребно умањити инфлацију на два посто да би се прешло на евро. То би било једноставно урадити да су евроатлантисти дозволили влади да одступи од принципа неолиберлане идеологије. Наиме, држава би се

умешала и просто својим мерама регулисала инфлацију. Међутим, то није тржишни механизам и влада то није (смела) да учини. Насупрот здраве логике, влада је решила да следи иностране савете и смањи инфлацију увођењем акциза на нафту и прерађевине од нафте, гас, цигарете и алкохол. То је изазвало сасвим супротне ефекте и Естонија није испунила услове да би прешла на евро.

Оно што изазива недоумицу јесте да када би Естонија и испунила све услове, то не гарантује прелазак на евро. Наиме, значај има и стање економије државе – кандидата. А у Естонији економске стабилности нема. Не треба заборавити да министри финансија држава које припадају евро-зони могу и поред испуњености услова да одложе пријем неке државе до незнано кад, обично се каже до бољих времена.

Питање валуте за грађане једне државе није од животне важности. Важно је да је валута здрава и да обезбеђује солидну куповну моћ, а у којој валути ће се примати плата, пензија или остваривати профит – то је мање важно. Такође, естонска круна је низ година била стабилна валута, а то је чињено тако што се мерила прво са немачком марком, а потом са евром. Стабилност валуте гарантује да неће бити промена цена извезене и увезене робе. Међутим, од прошле године стабилност естонске валуте је угрожена. Зашто?

Због политике владе да би удовољила неким социјалним слојевима у држави! Прелазак на евро одговара људима са малим примањима, такође и богатима које и не примећују раст цена. Ту су и домаћи пословни људи којима одговара пад цене домаће валуте, јер роба коју извозе постаје јефтинија и тиме конкурентнија на светском тржишту. То значи да велики бизнис ништа не

губи у таквој ситуацији. Губитник је најважнија, средња класа – која је носилац стабилности и развоја у сваком друштву, па тако и естонском. Такође, прелазак на евро теоријски може подстаћи стране инвеститоре да уложе свој новац у естонску економију. Међутим, нема индикатора да је неко још спреман да то и уради. У Естонију су дошли приликом пријема државе у Европску унију и НАТО велики трговци, отворили хипермаркете и продају робу из својих држава. У тим хипермаркетима, што је важно, готово и да нема естонске робе. То значи да сиромашна Естонија помаже богате државе Европске уније. Истовремено, НАТО војници не троше ништа у Естонији, њима стиже све из САД.

И тако, познато је из историје Европске уније да она није у евро-зону примила ни једну државу чија је економија у паду, а у случају Естоније је потпуно јасно да се раст економије неће догодити ни ове године.

Ипак, за овај циљ влада Естоније, очигледно, је спремна да народу наметне обавезу на нова жртвовања, а то значи да становници Естоније постају жртвена јагњад због неолибералне политике своје владе.

ЗАБЛУДЕ О НАТО – ПАКТУ

Расправа о уласку Србије у НАТО – пакт после посете америчког потпредседника Џозефа Бајдена Београду, добила је нови замах. Пошто је раскорак између (већег дела) елите и становништва Србије око питања ступања у НАТО очигледан. Пошто заговорници уласка Србије у НАТО пакт, на челу са министром одбране Драганом Шутановцем, ударају у струне себичности и нуде измишљене финансијске и друге материјалне користи и неумерно говоре, о тзв.

безбедоносним предностима које доноси улазак у овај војни савез, а «заборављају», при том, да укажу и на нехуману и агресивну димензију овог војног савеза, то ћемо покушати да прикажемо и другу страну ове не баш блиставе медаље. При томе ћемо се ослонити на искуства држава које су прошле пут евро-атлантских интеграција, посебно ових других (атлантских интеграција), јер подаци прикупљени у овим земљама показују да њихови (НАТО) аргументи стоје на трулим ногама и квази-стручности који се, када се суоче са супротним оценама, показују као идеолошки блеф и гола пропаганда у служби «воље за моћ». Ова квази аргументација и квази-стручност се допуњавају митологијом и репресијом – што представља две стране исте медаље.¹ Последњи аргумент заговорника ступања у НАТО-пакт – када су реал-политички и економски аргументи побijeни – представља лака обмана у виду коришћења увек примамљиве речи - «цивилизација». Међутим, тек сада се види да Србији није место у таквој «цивилизацији». Ако смо заборавили, Србија припада византијској, тј. православно-словенској цивилизацији коју дели са Грцима, Бугарима, Русима, Белорусима... Дакле, Србија нема шта да тражи у неправославној цивилизацији, ако жели да остане верна себи и свом идентитету и исто-

---

¹ У Србији постоје агенције плаћене од НАТО-а или појединих држава чланица ове војне алијансе да прате **натоскептике**, посебно оне који се баве Русијом. Формирање базе података о овим људима је први корак до њиховог даљег малтретирања или, у будућности, чак и хапшења. На жалост у овој причи учествују и људи који би, с обзиром на универзитетску каријеру, требало да имају у рукама заставу слободе и правде као етички и професионални императив, а не службу неком агресивном војном савезу. Види: Пројекат праћење руско-српских односа, ISAC, www.isac-found.org

ријској традицији.² Посебно, јер се НАТО обрушава, очигледно је на Русију, дакле, сродну државу и народ који припада истом цивилизацијском и културном обра-
сцу.³

Но, поред овога НАТО треба одбацити, чини се, из сасвим принципијелних разлога – пошто је он инструмент одржавања неправедног «новог светског поретка», односно стратешко осигурање богатих од сиромашне већине. Другим речима, ако би Србија ушла у НАТО то значи цементирање отимања Космета,⁴ слом Републике Српске, односно пристанак на муслиманску хегемонију у БиХ и тиранисање и етничко чистићење једног дела свог народа. Даље, то значи учествовање у евентуалном нападу на Русију,⁵ или на неку другу независну и слободољубиву земљу. На економском пољу то значи и даље одржавање система који је белодано неправедан по својим социјалним последицама, јер производи неза-
посленост, несигурност радника у односу на компаније,

---

² Када је у Словенији било актуелно ово питање они су, између осталог, износили аргумент да је циљ ове мале републике **«повратак у друштво западно-европских народа»**. Србија, дакле, по дефиницији јасно је, не припада овом цивилизацијском кругу. То се, макар, на Западу увек тврдило. Види: Marko Kos, Uvodna beseda, (тема броја часописа је била «Будућност Словеније у евроатлантским интеграцијама»), *Društvo 2000*, št. 121, Ljubljana, 1999, str. 9.

³ Види: Зоран Милошевич, «Путинизм» — современная идеология Российской федерации, *Вестник Череповецкого государственного университета*, № 1, Череповец, 2009, стр. 46 – 51.

⁴ Види: Зоран Милошевич, Вторая потеря Косово и Метохии, *Беларуская думка*, № 10, Минск, 2008. стр. 100-102.

⁵ Види: Зоран Милошевич, "Веймарская метафора" и Россия. К вопросу об отношениях России и США // Традиции в контексте русской культуры: Межвузовский сборник научных работ. Выпуск ХШ.- Череповец, ЧГУ, 2006.- С.122-141.

немогућност синди-калног организовања, односно разбијање синдиката од стране државе да би заштитила «стране инвеститоре» и њихове интересе и нехуману борбу за опстанак. Тако-ђе, на примеру Српске радикалне странке и Демокра-тске странке Србије (тачније два Војислава – Шешеља и Коштунице) то значи да оне партије које не следе евро-атлантску логику бивају разбијене, а њихови ли-дери на разне начине одстрањени из политичког живо-та. Другим речима, НАТО неће дозволити стварање и развој аутентичне српске политичке партије и неза-висне, демократске политичке сцене која би заступала српске, државне и историјске а не транснационалне ин-тересе.

На крају, питање уласка у НАТО није (само) питање државне безбедности. Питање уласка у НАТО-пакт је, пре свега, питање улоге рата и војног апарата у свету и код нас. Због тога нас, улазак у НАТО поставља пред избор: бити у вазалном односу према Новом светском поретку или се залагати за заједнички живот и независан и праведан развој свих и свакога?

Одлука за НАТО-пакт је одлука за припадност западној неоколонијалистичкој структури моћи која реализује силу и кажњава непокорне и слободољубиве народе.⁶ Одлука против НАТО-а значи имати отворену палету могућности и тежњи за мирно и интегративно

---

⁶ Има оправданих мишљења да се НАТО не може процењивати на исти начин као када је био формиран. Исто важи и за друге транснационалне институције, Светску трговинску организацију, Међународни монетарни фонд и друге. Варшавског пакта више нема, а Европска економска заједница се претворила у Европску унију. У тим новима околностима ове међународне институције постају претња правдољубивости и слободољубљу, као и економским интересима већине становништва ове планете.

уређивање проблема у свету без империјалне палице. А за то постоје Уједињене нације, а не НАТО-пакт.

Одлука о супротстављању НАТО-у, посматрано из уже перспективе је, такође, одлука за активан отпор све спорнијем понашању владајуће елите у Србији.

НАТО је постао послушна институција неолиберализму који је у последње време успоставио глобалну економску и, пре свега, финансијску хегемонију. Националне границе су падале пред захтевима светског тржишта и монополног капитала, а заједно са границама нестајале су и неке (непослушне или непожељне) државе (у том смислу и СФРЈ, СР Југославија и Србија и Црна Гора, а можда и Србија). Финансијска хегемонија се огледа у чињеници да су западни финансијски центри моћи пронашли начина да коримпирају елите појединих држава како би се што више задужиле код њихових банака. Тако **данас државе дужници за један долар кредита дају девет долара камате, а да при том нису отплатиле ни најмањи део главнице дуга.**⁷ Трећи свет се проширио у првом и другом свету, успостављена су урбана гета, незапосленост је порасла, друштвена аномија такође, смањена су социјална права... Производња се из развијеног света сели у сиромашне државе, али не да би помогли да се преброди сиромаштво, већ због јефтине и обесправљене радне снаге. Наиме, пре него што се производња пресели корпорације са владама сиромашних држава постигну договор да ће ове онемогућавати синдикално деловање и спречавати да се истичу захтеви за повећање права и плата радника. Потом се производња сели у сиромашне

---

⁷ Darij Zadnikar, NATO in globalizm, u zborniku: *Ne NATO – mir nam dajte*, Mirovni inštitut, Inštitut za sodobne družbene in politične študije, Ljubljana, 2002, str. 14.

државе, а плате радника су по неколико пута мање него у развијеном свету. У томе ни Србија није била изузетак.

Организације за људска права, пре свих **Amnesty Internacional**, упозорава да су **корпорације** данас највећи кршиоци људских права. Наравно, ово није ништа ново, пошто је **United Fruit Company** већ после Првог светског рата била власница земље у више латиноамеричких држава и која све до данас кроји судбине тамошњих људи. Када су се 1994. године побунили индијански сељаци на југу Мексика, Управни одбор **Chase Manhattan Bank** упозорио је владу да проблем мора «решити». У Гватемали за 18 месеци нестане, у просеку, 250.000 сељака који траже земљу за себе, а радили су на плантажама банаана споменуте корпорације. Постали су технолошки вишак који је решен геноцидом. Где је био НАТО? Наравно, на страни богатих.⁸

Овај глобални неолиберални систем насиља, медијског спектакла, потрошње, еколошког уништавања, пљачке, финансијског вампиризма итд. неки зову «цивилизован напредни свет», док његове идеале у Европи и шире заступа НАТО.

---

⁸ НАТО, између осталог, је заштитник светског поретка који је неправедно уређен (бар би то Србима требало да буде јасно), односно то је систем у коме се сиромашни већински део становништва потчињава богатом Западу. По тој логици НАТО је носилац новог колонијализма. Ово, како истиче Петер Ковачич, није само неетично, већ је у супротности и са основним начелима хуманизма, на којима се, наводно, заснива западна цивилизација. Peter Kovačič – Peršin, *Vojna kot etični problem*, u zborniku: *Ne NATO – mir nam dajte*, Mirovni inštitut, Inštitut za sodobne družbene in politične študije, Ljubljana, 2002, str. 30.

Питање, дакле, укључивања у НАТО је питање статуса политичких и економских елита, а не народа Србије који је тај исти НАТО 78 дана бесомучно бомбардовао. После свега реченог, јасно је да само делу српске елите користи улазак у НАТО, а не и народу и то се мора јасно рећи.

Уласком у НАТО Србија би се придружила империјалним авантурама САД и Европске уније, а то значи да би српски авиони и војска учествовали у агресији на неке нове непослушне «Србе», на пријатељске и слабе народе, а пре свега Русе, које НАТО опкољава и говори да њихову државу треба распарчати (при чему Сибир, наравно, планирају да преузму САД).

НАТО је, да подсетимо заборавне, механизам рата који је потребан агресивном неолибералном капитализму да би сачувао себе и обезбедио добит. Рат доноси добит, посебно за нафтне компаније, велику индустрију, финансијске институције, скоро за све врле предузетнике и раздвојиваче провизија. Само за народ нема добитка. У том смислу **неки аутори, с правом, дефинишу НАТО као стуб цивилизације насиља**.⁹ Из овакве дефиниције извлаче следећи закључак: «Западни капиталистички блок држава је данас по последицама свог деловања изразито агресивна империјална сила која тежи светској доминацији. Суделовати у оваквом предузећу није морално. Такође није мудро сврставати се у тај самозвани елитни клуб империјалних сила, пошто су империје подвргнуте немилосрдним законима историје – имају ограничен век трајања».¹⁰ И, наравно, овоме траба додати да НАТО по сво-

---

⁹ Исто, стр. 29.

¹⁰ Исто, стр. 29 – 30. НАТО своје данашње постојање, када супротног блока нема, оправдава са неколико теза, нпр. да је

јој логици постаје она снага која као чувар постојећег капиталистичког уређења спречава стварање новог, хуманијег, друштвеног уређења.

НАТО обмане

а) Општи значај НАТО-а

НАТО у медијима пласира одређене лажи које треба понављањем преко медија да убеди становништво у нужност свог постојања. Ми ћемо да наводимо прво НАТО тврдње, а затим указати на стварно стање.

1. Данас је могуће очувати безбедност само са међународним повезивањима, као што је НАТО.

ИСТИНА: глобалну безбедност није могуће обезбедити војничким средствима, већ са цивилним меха-

---

гарант светске стабилности, чак мира, иако управо овај пакт отвара нова војна жаришта (СР Југославија, Ирак, Авганистан, Грузија, односно Јужна Осетија и Абхазија, Пакистан...), што указује на цинизам његове политике. Затим да је једини систем који обезбеђује безбедност својих чланица (иако чињенице говоре да НАТО економски искоришћава своје чланице – за Србију би то био још један канал одлива капитала), али умешаност у локалне ратове говори супротно. НАТО није заштитио границе Кипра пред турском инвазијом, иако је Грчка чланица НАТО-а. У свим разговорима о уласку Србије у НАТО-пакт говори се да Србија мора да се одрекне Космета, да усвоји нови Стату Војводине (којим добија државност и подстицаје за стварње тзв. војвођанске нације) и остатак Србије подели на седам региона. Па, где је ту заштита? Види: Зоран Милошевић, Нацрт Статута Војводине – основа за денацификацију Срба у покрајини, у зборнику: *Српска политика и држава данас*, приредили: Момчило Суботић/ Живојин Ђурић, ИПС, Београд, 2008.

низима спречавања конфликта и давањем једна-ких шанси свима.

Залагање за војна решења у обезбеђивању глобалне безбедности је неодговарајући и потенцијално дестабилизујући одговор на безбедоносне проблеме, које имају своје корене у дубоко укореним неједнакостима и неправедностима глобалног економског и политичког поретка. НАТО својим постојањем не повећава објективну безбедност у свету, већ је пре угрожава због тога што је он један од важнијих оруђа за одбрану и снажење владавине (хегемоније) империјално-капиталистичких структура.¹¹

2. После 1989. године НАТО је једини ефикасни војни савез (демократских држава).

ИСТИНА: Поред НАТО – пакта постоје и друге безбедоносне структуре које државама, па тако и Србији, могу да обезбеде стабилност и развој. За Србију су важније безбедоносне структуре Европске уније, Организација за безбедност и сарадњу у Европи (ОЕБС) и безбедоносне структуре Руске федерације. Ове организације и држава разумеју безбедоносна питања шире и свесни су да само војна средства нису довољна.

3. НАТО је коалиција држава које имају заједничке вредности.

ИСТИНА: НАТО је остатак хладног рата и са падом берлинског зида требало би да је изгубио је смисао. Наиме, НАТО се не прилагођава новој безбедоносној ситуацију и Европи. За оправдање свог постојања покушао је да, између осталог, искористи рат на простору бивше Југославије где је успоставио крхки и не-

---

¹¹ Zoran Kanduč, Ne NATO – mir nam dajte, Mirovni inštitut, 2002.

праведан мир, при чему је систематичним онемогућавањем Уједињених нација представио себе као једину успешну оружану, па и политичку снагу. Међутим, од краја хладног рата НАТО нема никакву добру функцију. Рат у Авганистану је показао да је НАТО непотребан, јер не може да победи талибане. Зато су за Европу боље Европске оружане снаге. На крају, очигледно је да НАТО-у недостаје непријатељ, па се служи измишљањем неких имагина-рних непријатеља.

Вредности које пропагира НАТО су крајње сумњиве вредности. Оне нису ни природне, ни богом-дане, већ специјална идеологија чији је главни непријатељ Русија. «Факат је да НАТО, преко својих српских, украјинских, грузијских и осталих лутака на власти, организује скупове и инструктажу у Србији, Грузији и Украјини, пропагирајући своје вредности. Скупове чувају специјалци и власт од народа. План је да најпре обуче нове лутке - локалне инструкторе. Потом ће инструктори, под контролом и надзором власти, да убеђује ђаке у школама, па широке масе, о предностима НАТО окупације».¹²

4. НАТО је основа сарадње између Европе и САД. НАТО омогућава европским државама да утичу на одлуке САД као једине светске велесиле и ограничава унилатерализам САД.

ИСТИНА: НАТО омогућава заштиту америчког капитала у Европи, контролу над владама Европске уније (које руши ако имају политичке програме који не одговарају САД – пример Италије) и делују унилатерално (Ирак), и када се Европска унија не слаже. Друго, САД су приликом своје војне капмање против АП Каиде

---

¹² Андреј Волков, НАТО – топионцина народа, <http://www.glas-srba.info/index.php?option=content&task=view&id=168&Itemid>

НАТО сасвим заобишле и деловале саме, док је 11. септембар показао да постоје велике разлике између чланица НАТО-а, пре свега између САД и великог броја осталих чланица.

5. НАТО стиче политичку важност. НАТО није само војни савез, већ и политичка интеграција (посебно за транзиционе државе).

ИСТИНА: Тачно је да НАТО има политички значај, јер представља све више политичку интеграцију, с војном силом на челу, али су односи моћи унутар савеза асиметрични. Због тога су мале и војно слабе земље у подређеном положају. Такође, у НАТО-у доминира енглески језик (културне хегемонија САД и Енглеске), као и командни кадар из САД (на свим важним положајима).

6. НАТО чува светски економски поредак. Наиме, НАТО је формиран заједно а Маршаловим планом и имао је задатак да заштити америчко-западно-европску економску сарадњу, односно инвестиције. Ова функција НАТО-а је и данас веома важна.

ИСТИНА: НАТО је био формиран да заштити америчке инвестиције у Европи.

б) Историјске заслуге НАТО-а

1. НАТО је стуб демократског савезништва између Европе и САД. НАТО је после Другог светског рата био гарант демократије и социјалне државе у Западној Европи. НАТО је суштински допринео демократском преображају Европе (заслужан је за слом комунистичких режима и демократизацију Ис-

точне Европе). НАТО је наследник победоносне антифашистичке коалиције из Другог светског рата.

ИСТИНА: НАТО је био формиран у времену и у функцији блоковске поделе света. Формирање НАТО-а је разбило антифашистичку коалицију из Другог светског рата. У времену хладног рата НАТО је без икаквих примедби у своје чланство примио три фашистичке, односно диктаторске државе: Грчку, Турску и Португалију.

НАТО – пакт као војна организација нема никакве везе са формирањем социјалне државе и државе благаостања у Западној Европи. НАТО данас делује као светски полицајац. Чувар је неолибералног поретка и у операцијама следи западне интересе, пре свега економске.

За демократски преображај Источне Европе најзаслужнији су демократски покрети из овог дела (Европе) и реформистичке снаге у Комунистичким партијама.

НАТО није наследник победоносне антифашистичке коалиције из Другог светског рата. То се пре може приписати СССР-у, који је сломио главни отпор фашистичких сила, а ту традицију баштини данас Русија и њена војска, која је и била окосница СССР-а.

в) НАТО и мир на Балкану

1. НАТО је заслужан за стабилизацију југоисточне Европе и окончања проливања крви. НАТО се умешао у конфликте у бившој Југославији, да би

зауставио етничко чишћење и заштитио људска права.¹³

ИСТИНА: Уплићући се у рат на Балкану НАТО се, према мишљењу западних дипломата огрешио и о властита правна акта, али и Повељу УН. О томе Џејм Бисет, бивши канадски амбасадор у Југославији пише: «Одлуком да бомбардује Србију марта 1999. године НАТО се изненада претворио у "агресивну војну машинерију која може да употреби силу кад и где год то одлучи", Бивши канадски званичник у "Глоуб енд мејлу" пише да је **НАТО у марту 1999. године одлучио да се оглуши о члан 1 Северноатлантског споразума у складу са којим НАТО неће употребити, нити ће претити да ће употребити силу у решавању међународних спорова и према којем ће овај савез увек поштовати Повељу УН.**»¹⁴ То је једна, веома важна страна медаље.

Друга чињеница је да је НАТО, истина, зауставио рат на подручју бивше Југославије, које је према сада

---

¹³ Наравно, да ова констатација нема везе са мозгом. "Србија је једина европска земља коју је НАТО бомбардовао. То бомбардовање било је нелегално, без одлуке Савета безбедности. Бацајући бомбе по Србији, НАТО је починио злочине над цивилним становништвом. Зато Србија не може тек тако да уђе у НАТО. То је могуће тек када Србија добије јасно извињење од челника НАТО макар за "коллатералну штету" која јој је нанесена 1999.

Такво извињење Србија никада није добила. Напротив, челници и службеници НАТО, као и САД, непрестано понављају да је агресија на Србију 1999. била "неопходна", а злочини се уопште не помињу." Види: Слободан Антонић, [Шест "малих" разлога против НАТО](http://www.nspm.rs/srbija-i-nato/sest-qmalihq-razloga-protiv-nato.html), <http://www.nspm.rs/srbija-i-nato/sest-qmalihq-razloga-protiv-nato.html>

¹⁴ Бисет: НАТО је од бомбардовања Србије агресивна машинерија, <http://www.eparhija-prizren.com/print.asp?idvest=3683>

доступним информацијама, сам и изазвао, односно неке његове водеће чланице, да би, затим, успоставио неправедан поредак. Због тога политичке стабилности још увек нема. Пример је Босна и Херцеговина,¹⁵ Космет, Македонија и Хрватска. Свега овога су свесни и у САД, па бивши амасадор ове земље, Вилијем Монтгомери предлаже за "Интернешнел хералд три-бјун": «ПОДЕЛУ Косова на српски и албански део и дозволити Републици Српској да одржи референдум о независности».

Залажући се за нови, реалистичан приступ међународне заједнице на Балкану, он констатује да то "на Косову, вероватно значи неку врсту поделе између Албанаца и Срба, у комбинацији са истовременим признањима, гаранцијама пуних права за мањине и различите уступке из ЕУ".

- Босна је компликованија - наставља Монтгомери. - Тамо решење вероватно укључује изградњу другачијих односа и дозволу РС да одржи референдум о независности.

Бивши дипломата подсећа на то да је Барак Обама недавно рекао за Ирак: "Оно што нећемо учинити, то је да дозволимо да се трагање за савршеним испречи остваривим циљевима" и позива да се исти принцип примени на БиХ и Косово:

- **«У обе земље остали смо заробљени и не можемо да остваримо стабилност ни дугорочна решења, упркос огромним инвестицијама у људству и ресурсима за готово две деценије. То је зато што настављамо да инсистирамо да је могуће, с довољно при-**

---

¹⁵ Види: Митар Миљановић. *Босна über alles*, Институт за политичке студије, Београд, 2009.

тиска и охрабривања, успоставити потпуно функционална мултиетничка друштва у Босни и на Косову, без промене граница. Константно смо игнорисали сва доказивања супротног, и свакога ко говори отворено о алтернативним прилазима оптуживали за опструкцију.

Реалност је, сматра Вилијем Монтгомери, да никакве претње или подстицаји, укључујући брзо учлањење у ЕУ или НАТО, неће убедити босанске Србе да препусте значајан део права и привилегија која им припадају по Дејтонском споразуму, централној влади. На Косову, реалност је да је већина Срба већ отишла и неће се вратити. Фрустрација ће расти, водећи ка даљем кварењу односа између Косова, Србије и међународне заједнице, и ка расту насиља према косовским Србима - пише у ауторском тексту бивши амерички амбасадор.»¹⁶

Признање је, ето, стигло да су САД и НАТО «заробљени и не могу да остваре стабилност ни дугорочна решења» на Балкану. Ако овоме додамо и чињеницу да поред присуства 40.000 војника НАТО-а између јуна и децембра 1999. године са Космета је прогнано 120.000 Срба и 30.000 Рома и других мањина. Те да десетковане «мањине» данас не могу да се слободно крећу по Космету и живе у гетима, а и даље су мета напада и убистава, онда је било само питање дана када ће САД и НАТО признати своју «заробљеност», насталу због једностраности и пристрасности.

16

http://www.novosti.rs/code/navigate.php?ld=1&status=jedna&vest=147561&title_add=Montgomeri%3A%20Nu%C5%BEne%20podele%20BiH%20i%20KiM&keyword_add=montgomeri 05.06.2009.

Друго, тачно је да се НАТО умешао у рат на подручју бивше Југославије, али је при томе онеспособио Уједињене нације да се оне умешају. САД и њени савезници су одбациле предлог Бутроса Галија да се формирају самосталне војне снаге под покровитељством УН које би се могле активирати у сваком тренутку. На тај начин су везали руке УН и омогућили да интереси САД и савезника на Балкану дођу у први план.

Због тога је мешање НАТО.а било пристрасно (на страни Хрвата, босанскохерцеговачких муслимана и косметских Албанаца, односно на страни Албанаца у Македонији). Тако је «нестала» Република Српска Крајина, а становништво протерано у Србију, чиме су омогућили стварање Велике Хрватске.

Данас, када НАТО брине о миру на Балкану то није због самог мира већ због чувања неолибералне агенде и продора западних корпорација у новоформиране протекторате, у том смислу и у Србију.

2. «Србија мора у НАТО» (Вук Драшковић)¹⁷

ИСТИНА: Србија не мора у НАТО. Ако Србији и треба европска интеграција – што је у најмању руку дискутабилно – треба бити начисто са тиме да Северноатлантски савез није предуслов за чланства у ЕУ. Од 27 земаља-чланица чак шест њих (Ирска, Шведска, Финска, Аустрија, Малта, Кипар) нису у НАТО и немају

---

¹⁷ ДРАШКОВИЋ: СРБИЈА МОРА У НАТО, <http://spo-ns.org>

намеру да траже чланство, па како то, онда само «Србија мора у НАТО»?¹⁸

Како смо већ рекли постоје и друге безбедоносне институције које могу задовољити потребе Србије за безбедношћу и стабилношћу (ОЕБС, Европске безбедоносне институције, као и Руске безбедносне институције). Подсетили смо да постоје државе које су чланице Европске уније, а нису чланице НАТО-а. Пут у Европску унију не мора, дакле, да буде преко уласка у НАТО-а. Ова изјава «Србија мора у НАТО» елиминише логику и уводи принцип силе као кључни «демократски» принцип. Но, јавност је препознала у Вуку Драшковићу НАТО лобисту. Због тога др Душан Тубић Драшковићу поручује: «Немојте господине Вуче да будете НАТО лобиста, срамотно је, а и штетно по Србију».¹⁹

г) Значај ширења НАТО-а

1. Ширењем НАТО-а оснажује се безбедност и стабилност. Што је више држава у пакту, већа је регионална безбедност и стабилност. Због тога НАТО жели да тешње повеже и Русију, па и Србију (коју је својевремено бомбардовао из «хуманитарних разлога»)

---

¹⁸ Срђа Трифковић, Србија не треба и не сме да улази у НАТО пакт, http://sloboda.snd-us.com/index.php?option=com_content&view=article&id=99:srbija-ne-treba-i-ne-sme-da-ulazi-u-nato-pakt&catid=4:svetska-politika

¹⁹ Др Душан Тубић НАТО скаути Вука Драшковића, Постављено 02.05.2009. <http://www.vidovdan.org/arhiva/article1918.html>

ИСТИНА: Код питања проширења одлучује хладнокрви прорачун о обавезама и добитку за НАТО, односно САД и савезнике. Причом о прихватању НАТО стандарда нове чланице се приморавају да наручују од САД огромне количине наоружања, углавном застарелог, док оне добијени новац усмеравају у развој нових оружја. На тај начин захтев да се пређе на НАТО стандарде у наоружању и војној опреми омогућује САД огроман добитак.²⁰ Само куповина нових авиона од стране Пољске, Чешке и Мађарске слила је у САД 11,4 милијарде долара.

Ту је и приступ стратешким сировинама, посебно нафти и гасу, што за НАТО има централни значај, те ови интереси одређују правац ширења. Због тога САД намеравају да НАТО прошире у правцу Централне Азије, односно Каспијског језера и Кавказа под маском борбе против тероризма.

Друго, проширење НАТО-а на Исток, све до граница Русије изазива подозрње код ове велике словенске државе, што резултира смањеном безбедношћу и стабилношћу.

Државе чланице НАТО-а, посебно САД, приступање пакту користе за политичке притиске у корист властитих привредних лобија и властитих спољно-политичких интереса. Један од услова за приступ у НАТО су већа отвореност за капитал из САД, али и затво-

---

²⁰ George Robertson је др Антону Гризолду јула 2001. године изјавио да Словенија није спремна у овом тренутку да уђе у НАТО. То је био знак да Словенија повећа војне наруџбине од САД. Министар одбране је одмах купио 30 теренских возила Хамер, која нису примерена за операције на стрмим теренима и уским путевима. Словеначка војска их користи не за одбрану земље, већ за операције у иностранству.

реност за капитал из Русије и Кине. Овде се посебно истичи фармацеутске компаније САД које преко учлањења у НАТО шире своје интересе. С друге стране, САД често онемогућавају одређене послове чланица пакта са оним државама које оне сматрају својим непријатељима (Ираном, Сиријом...), без давања одште-те.

Они који данас у Србији тврде да је учлањење у НАТО „бесплатно” личе на трговце који нуде потпуно „бесплатан производ” који може да се употреби само ако се, уз њега, додатно купе веома скупи делови. Чланство у НАТО алијанси плаћа се вишеструко.²¹

Објављено у зборнику радова:
Србија – безбедносни и институционални изазови,
Институт за политичке студије, Београд 2009, стр. 63 – 76.

Такође на руском:
Заблуждения в отношении НАТО
<http://www.russworld.ru/index.php/2009-04-11-12-40-20/2009-04-11-14-20-59/130-2009-08-10-09-00-07>

---

²¹ Биљана Живковић, Ближи се крај НАТО апологија,
<http://www.srpska.ru/article.php?nid=10157>

РУСИЈА И НАТО

Односи Русије и НАТО-а су веома сложени. Када је НАТО створен, Совјетски Савез је оштро реаговао издавањем «Декларације Министарства спољних послова СССР-а у погледу пакта Северног Атлантика».¹ Руси су у Пакту видели анти-совјетско и експанзионистичко оруђе. Зато су одмах и оштро реаговали. Прво званично реаговање је споменута Декларација, која је објављена на више страних језика, па и српском – у Темишвару 1949. године. У Декларацију је изнет следећи став:

---

¹ Види: *Предсказање, Декларација Министарства спољних послова СССР-а у погледу пакта северног Атлантика*, Прометеј, Београд, 1999.

1. НАТО није дефанзивног него изразито офанзивног карактера,
2. НАТО жели да учврсти доминацију Англо-Американаца и подјарми спољне и унутрашње политике европских земаља,
3. НАТО је «амерички план за доминацију светом».
4. У Декларацији се истиче да НАТО жели да «преузме команду над што већим бројем држава лишавајући их могућности вођења независне спољне и унутрашње политике» и употребљавајући их «као помоћно оружје за остваривање њихових агресивних планова».²

Према мишљењу академика Драгутина Лековића, «НАТО се не само шири на Исток, него претендује и да се као војни фактор **универзализује**, што је на јубиланом скупу поводом 50-годишњице постојања НАТО-а у Вашингтону и званично одлучено.»³ То, другим речима, значи да не оставља могућност за постојање било какве друге себи непотчињене војне организације.⁴

После слома СССР-а, односи Русије и НАТО-а улазе у фазу тзв. «демократског романтизма», који није дуго трајао. Бомбардовање СР Југославије (Србије и Црне Горе), 1999. године, романтику је претворило у

---

² Исто, стр. 12 – 13.

³ Исто, стр. 14.

⁴ Види: Зоран Милошевић, *Заблуде о НАТО – пакту*, у зборнику: *Србија – безбедносни и институционални изазови*, приредио: Радослав Гађиновић, Институт за политичке студије, Београд, 2009, стр. 63 – 76. Упор.: Зоран Милошевић, *Заблудения в отношении НАТО*, <http://www.russworld.ru/index.php/2009-04-11-12-40-20/2009-04-11-14-20-59/130-2009-08-10-09-00-07>

свађу и сукоб. Кулминација сукоба је краткотрајни рат између Грузије и Русије у коме је прва, иако припремана од Американаца и НАТО официра, поражена до ногу, али је одмах поново наоружана од НАТО-а и Украјине и добила сваку подршку.⁵

Овај пораз НАТО-а није остао усамљен. Убрзо су НАТО генерали у Авганистану почели да причају о томе да им треба још војника, док су постојећи све чешће гинули. Медији су почели да проносе причу о поразу НАТО-а у Авганистану.

“Командант америчких и НАТО снага у Авганистану, генерал Стенли Мекристал упозорио је да се побуна талибана шири, описавши тренутну ситуацију у земљи као веома озбиљну. “Ни успех ни неуспех војне мисије не могу бити загарантовани”, истакао је Мекристал. Командант здружених снага је рекао да постоје велики изгледи да мисија пропадне, уколико ускоро не добије додатни број војника, пренела је агенција Ројтерс. Под његовом командом се тренутно на-

---

⁵ Оно што је занимљиво јесте да чланице НАТО-а свакодневно воде медијски рат против Русије и њене политичке елите, посебно Владимира Путина. Нема дана а да се на Западу не објави гомила конструкција или измошљитина и најружнијих текстова о Русији. Према истраживањима Pew Project on Global Attitudes, јавно мњење Француске и Немачке има ружније мишљење о Русији, од екстремно антируски профилисане Пољске па до .... Рад медија, наравно, контролишу, на овај или онај начин, владе, а то значи да антируски став западних медија није случајан. Види: Стивен Сестанович, Може ли НАТО быть полезной России? *Независимая газета*, 15-16. 07. 2007.; Упор.: Зоран Милошевич, «Путинизм» — современная идеология Российской федерации, *Вестник Череповецкого государственного университета*, № 1, Череповец, 2009, С. 46 – 51.; Зоран Милошевић, НАТО и медији, *Политичка ревија*, бр. 2, Београд, 2008, стр. 541 – 550.

лази 100.000 војника, од којих су 60.000 амерички. "Ово је веома сложен, тежак терен, и када је реч о земљи и када је реч о становништву. Реч је о друштву чија се култура умногоме разликује од оне са којом је већина нас упозната", рекао је Мекристал.

Генерал је додао да ће "оповргнути тврдње оних који поједностављују проблем, нуде неко друго решење или кажу да најбоље знају шта треба да урадим", додајући да те особе нису довољно упућене у проблеме са којима се суочавају међународне безбедносне снаге у Авганистану.

Председник САД Барак Обама разговара са својим високим саветницима о ситуацији у Авганистану, али се не очекује да у наредних неколико недеља изврши било какве измене постојеће стратегије у борби против талибана, навео је Ројтерс.⁶

Суочивши се, дакле, са снажним отпором авганистанског народа, посебно једним његовим делом – талибанима, НАТО, односно САД и Енглеска, почињу да воде нову политику, која се огледа у два аспекта: прво, да увуче у овај рат што више земаља, и, друго, да се помире са Русијом и, такође, и њу увуку у овај рат.⁷

---

⁶ Шири се побуна талибана у Авганистану, 01. 10. 2009, <http://www.rts.rs/page/stories/ci/story/>

⁷ Руски експерти за НАТО су скоро сагласни да не треба веровати у декларисане циљеве Алијансе у Авганистану (борба против тероризма). Према њиховим мишљењима, за овај циљ не треба толика армада. Наиме, под овим изговором на јужним границама Русије створена је војно-геостратешка база, потпуно сувишна за борбу против тероризма (мале групе људи). Ова војска има огромну логистику, те за само седам дана може да се претвори у ударну борбену групу за напад у било ком смеру, па тако и на Русију. Ту се мисли на војне, економске и медијске објекте у Русији (Урал и Сибир); такође ова армада

Тако је недавно генерални секретар (како то комунистички звучи) НАТО-а, **Андерс Фог Расмусен**, на редовној месечној конференцији за штампу дао сензационалну изјаву. Наиме, он је предложио Русији да узме учешће у рату у Авганистану. Према замисли Расмусена, НАТО би и даље «водио коло», а Русија би требало да преузме бригу око обуке војске Авганистана. Пошто су новинари били у чуду, Расмусен је додао да има сигнале из Русије да су заинтересовани за тешњу сарадњу са НАТО-ом у Авганистану.

Чињенице говоре да су представници руских власти давали изјаве да у потпуности подржавају борбу против талибана⁸, коју воде НАТО и САД у Авганистану. Од конкретних ствари, запажа се да је Русија актуелној власти у Авганистану пружила велику подршку тако што је дала оружје за владину војску, а грађанима хуманитарну помоћ. Русија није ометала обнову рада авио-

---

досеже све државе Средње Азије, Иран, Пакистан, НДР Кореју и Кину. САД желе да своје војнике из Ирака пребаце у авганистанску провинцију Хиљменд, коју сада формално контролишу Британци, а у стварности покрет «талибан». У овој провинцији се производи око 50 посто авганистанског хероина који стиже, пре свега у Русију, али и на остала тржишта.

Оно што још подстиче руске сумње у намере НАТО-а јесте да су Алијанса и САД створиле значајну агентуру (обавештајну структуру), да тесно сарађују са државама у региону, али не и са Русијом.

⁸ Према неким респектабилним мишљењима која долазе (и) из исламског света за талибанизацију (талибан – арап. талиба значи *студенти медреса*) Авганистана и осталог муслиманског света одговорно је образовање које се стиче у медресама. Оно је одговорно за формирање терористичког погледа на свет. Види: Aneela Sultana, *Taliban or Terrorist? Some Reflections On Taliban's ideology*, *Политикологија религије*, бр. 1, Београд, 2009, стр. 7 – 24.

базе у Киргистану «Манас», већ је и сама 6. септембра 2009. године омогућила транзит невојних роба и материјала преко своје територије, али је до сада уверавала јавност да не намерава да у Авганистан шаље своју славну војску.⁹

До данас Међународне оружане снаге у Авганистану имају око 64.500 НАТО војника (око половине су Американци – 29.950), затим следе Енглези са 9.000 војника, Немци са 4.000, Французи са 3.160, Канађани са 2.800, Италијани са 2.795 војника.

Са простора Заједнице независних држава, према подацима из јула месеца ове године, Азербејџан је у Авганистану имао 90 војника, Гризија једног и Украјина 10 војника. Сви они су потчињени америчком генералу **Стенлију Макристалу**.

Заиста, има изјава руских званичника који отварају могућност да се и Руси умешају у рат у Авганистану. Наиме, руски представник у НАТО-у, **Димитриј Рогозин**, рекао је: «У случају пораза НАТО-а у Авганистану, одушевљени екстремисти би се запутили на север, у Таџикистан, Узбекистан и потом би се приближили нашој граници, која се, како је познато, уопште не чува». Затим је додао «да би кроз десет година имали рат у Казахстану који би се суочио са реалном исламском претњом».

НАТО генерали траже још 40.000 војника како би се избегао пораз. Не треба сумњати да би овај пораз имао крајње негативне последице за цели Запад, посе-

---

⁹ Боевое предложение, НАТО втягивает Россию в военную кампанию в Афганистане, <http://novopol.ru/text76850.html> (09 октября 2009)

бно САД и Европску унију, а дугорочно, како је већ наведено, и за Русију.¹¹

НАТО команданти нису добили потпуну подршку актуелног председника САД, Барака Обаме. Из више разлога. Америка је суочена са економском кризом, долар губи вредност, а нестају и предности које је имла у свету. Зато је администрација Барака Обаме препоручила да се војска повуче из Авганистана и пређе на «дистанциони рат», како би се непријатељ исцрпио и уморио. НАТО војска, по овом плану, треба да се повуче из Авганистана у Пакистан (на саму границу са Авганистаном), тако да би борбу преузеле специјалне јединице (убиства верских вођа и команданта талибана...). Међутим, да би се то догодило мора се променити приступ, тј. мора се прећи на обавештајну сарадњу са свим службама у свету (обавештајни рад добија глобални карактер). То значи обавештајну сарадњу са суседима Авганистана, па тако и с Русијом, како би се размењивале информације, планови и заједно спроводиле анти-терористичке акције.

Присетимо се да је Министарство иностраних послова Русије још 2007. године дало изјаву да би борба са нарко-босовима из Авганистана могла да уједини Русију и НАТО. Према последњим подацима руских обавештајних служби, у Авганистану има око 50 нарко-босова. Недавно је Савет безбедности Русије расправљао о овом проблему (присуствовао и председник РФ, Д. Медвједев) који је тражио да се разради државна

---

¹¹ Види: Зоран Милошевич, Особенности русского национализма, у: *Феномен гражданского сознания в российском обществе конца XIX – начала XX вв. Деятельность братьев Верещагинных*, Материалы всероссийской научной конференции, Череповец, 2008, стр. 14 – 29.

антинаркотичка политика. Медвједев је подвукао неопходност сарадње са другим државама у циљу обезбеђења државних граница.¹²

Ово питање је приоритет за Русију, а Међународне војне снаге у Авганистану немају међу задацима приоритет борбе са нарко-босовима. Може се чак рећи да ту има и сарадње.¹³ На другој страни, генерални секретар НАТО-а у својој понуди Русији за сарадњу у Авганистану није ни речи изустео о овом, за Русију најважнијем проблему. Авганистански хероин убија око 30.000 младих људи у Русији, што је два пута више од губитака совјетске војске за девет година присуства у Авганистану.¹⁴

Осим, дакле, борбе са радикалним исламом и борбе против нарко-босова, Русија има још интереса који су такође важни и који би требало да буду уважени од НАТО-а да би се остварило «стратешко парте-

---

¹² Руске обавештајне службе предале су недавно САД податке о 175 нарко-картела у Авганистану које воде 50 нарко-босова. Види: Олег Киர்ьянов, НАТО зовет Россию на войну в Афганистан , <http://www.rg.ru/2009/10/08/nato-site-anons.html>

¹³ Сарадња НАТО-а са талибанима није новина, али увек искрсну нови детаљи који изненаде јавност. Тако су медији, захваљујући британском «Тајмсу» пренели причу да су италијански војници у саставу Алијансе, плаћали талибанима за мир у покрајини Сароби. Када је дошла смена, а дошли су француски војници, Талибани су им поставили заседу и убили 10 војника. Талибански командант, Мохамед Исмаил, је потврдио причу о италијанском плаћању за мир. Међутим, медији наводе да то није једини облик сарадње НАТО-а са Талибанима. Види: Р. Шкорић, Плаћали талибанима да их оставе на миру, *Политика*, 17. октобар 2009, стр. 03.

¹⁴ Боевое предложение, НАТО втягивает Россию в военную кампанию в Афганистане, <http://novopol.ru/text76850.html> (09 октября 2009)

нрство» коме тежи актулени генерални секретар Алијансе. **Александар Владимиров**, генерал-мајор и кандидат политичких наука (по нашем је то нешто између магистра и доктора наука) каже да је однос Русије са НАТО-ом одувек био испуњен међусобним супарништвом, борбом и неповерењем. Ово неповерење подстиче сам НАТО. Наиме, могуће је утврдити да ова војна организација **не поштује, намерно и стално, свој Устав**, да је инструмент рата, да често мења своју форму: некада је НАТО, а некада није (КФОР, СФОР итд.) У Уставу НАТО-а је строго опредељена зона одговорности где ова армада може да изводи борбена дејства. Друго, такође према властитом Уставу, НАТО реагује само ако буде **нападнута** једна или неколико држава чланица. Затим се набрајају конкретне територије, и то територија било које чланице, Француски део Алжира (данас изузет од Француске), Турска или острва у северно-атлантској зони која се налазе под јурисдикцијом неке чланице НАТО-а. Дакле, ни речи о могућности агресији на Југославију, Ирак, Авганистан..., ширења на Исток ,итд.¹⁵

То изазива додатно неповерење Русије.¹⁶

Руси су народ који су и данас поносни на своју хришћанску (православну) веру и нису склони да је мењају за неку нову.¹⁷ Управо је то разлог за сумњу у

---

¹⁵ НАТО и Россия. Хроника отношений. <http://green-observer.livejournal.com/1367.html>

¹⁶ Александр Владимиров, РОССИЯ и НАТО - цивилизационный аспект настоящих и будущих отношений, http://www.kadet.ru/lichno/vlad_v/Russia&NATO.htm

¹⁷ Слободан Антонић у интервјуу «Православљу» каже: «На сабљи, сребрњацима и лажима не може се ни засновати, ни одржати царство. Потребна је идеја, а у примеру обнове Русије види се

НАТО који промовише нехришћанске вредности (ислам и окултизам), иако је у другој Преамбули Устава записано да «Договарајуће стране испољавају решеност да заштите слободу, заједничко наслеђе и цивилизацију својих народа».¹⁸ На жалост, то није једина манифестација непоштовања властитог Устава (чудно је да НАТО има Устав, иако није држава, већ војна организација која треба да има Закон и правила – али то је друга тема). Све то, наравно, изазива подозрење Русије. Када се томе додају и следеће чињенице, онда је тешко рећи да може да буде искреног партнерског односа:

- НАТО још ни једном није манифестовао пријатељство према Русији (до 2009. године),¹⁹
- НАТО продужава да Русију посматра као непријатеља и није искључено да се припрема за рат са њом,

---

колико је она важна. Иза успона Русије стоји идеја суштински другачије културе. То је идеја да је духовно једнако важно, ако не и важније, од материјалног. Није се Русија усправила и већ сада стала наспрам САД зато што је економски сустигла Америку. Она је то урадила зато што верује да је као нација једнако вредна колико и америчка. Из тог духа, а не из цене нафте, уследио је успон Русије. Тај дух једнакости, достојанства, усправности суштински је субверзиван за глобалистичке структуре. ... Та идеја је неспојива са ропским духом.» *Православље*, 1. јул 2009, стр. 21.

¹⁸ Александр Владимиров, РОССИЯ и НАТО - цивилизационный аспект настоящих и будущих отношений, http://www.kadet.ru/lichno/vlad_v/Russia&NATO.htm

¹⁹ Види: Зоран Милошевић, О правима руске националне мањине у прибалтичким државама, *Српска политичка мисао*, бр. 1 – 2, Београд, 2005, стр. 139 – 146.

- НАТО води специјалну раздражујућу политику према Русији подржавајући сваку антируску војно-политичку организацију и акцију,²⁰
- НАТО продужава да опкољава Русију, посебно у Средњој Азији и на Кавказу,
- НАТО се никада није оградио од изјаве неких америчких званичника да Русију треба поделити на три дела, те да Сибир треба да припадне Американцима.²¹

Са друге стране, НАТО није потребан Русији, јер, између осталог, Русија је самодовољна земља која, свакако, не жели да јој неко диктира норме понашања. Иако, дакле, анализе показују да Русија не треба да уђе у НАТО, она треба да ради «на зближавању са НАТО-ом». Услови под којима би се то догодило у самој Русији се разрађују и говори се о неколико најважнијих, као што су:

- НАТО се мора одрећи самопрокламујуће и неуставне обавезе «да штити вредности демократије и слободе личности» у Авганистану, Ираку, Грузији или Украјини. То је формулација која дозвољава олако мешање у све и свашта,

---

²⁰ Види: Зоран Милошевић, *Из Малоруссов в Украинцы*, К вопросу об изменении культурного и национального сознания малоруссов, Сатись, Санкт-Петербург, 2009.

²¹ Види: Зоран Милошевић, *Европска унија и Русија – стратешко партнерство или стратешка заблуда?*, *Политичка ревија*, бр. 4, Београд, 2008, стр. 1043 – 1052.

- У случају договора око «стратешког партенерства», Русија у НАТО-у треба да има не «собу», већ «право» да не пристаје на одређене одлуке, да спречава по њу неповољне одлуке...
- НАТО нема обавезу ширење, те би престанак ширења био услов за «стратешко партнерство»,
- Конфликт НАТО-а са Русијом угрожава опстанак хришћанства у Европи и снажи њихове опоненте – радикални политички ислам, окултизам и Кину,
- НАТО мора пристати на властиту трансформацију у «Савез безбедности» потчињен ОУН и Савету безбедности,
- Израда сопствене Европске стратегије Алијансе и отказивање безусловног потчињавања северно-атлантском хегемону – САД,
- Стварање са Русијом општег Савеза безбедности као евро-азијског система безбедности (као регионалног или међурегионалног подсистема безбедности ОУН),
- Усаглашавање вредности и стратешких циљева (теорија стратегије говори да су предуслови савезничких стратешких односа управо ове две ставке),
- То значи да и у Авганистану НАТО треба да води борбу и против нарко-босова и радикалног ислама (не само Ал-Каиде).

Иако генерални секретар НАТО-а Расмусен, припремајући се за дијалог са Москвом шаље добронамерне изјаве типа: «НАТО није непријатељ Русије»,²² «Ако Русију нешто угрожава, онда та опасност не долази са Запада, већ са југа», из чега извлачи закључак да је могуће стратешко партнерство, ипак остаје много тога шта треба разјаснити и у пракси показати да је наступила промена политике од стране НАТО-а.²³

На жалост, после децембарских преговора Расмусена са Москвом потврђено је да НАТО не уважава интересе Русије. После преговора Расмусен је изјавио да НАТО не може да води било какав дијалог са Русијом «око принципијелних питања». Поставља се питање, дакле, око чега се може преговарати. Руски аналитичари сматрају да нема услова за било какав озбиљан дијалог. Другоразредна и трећеразредна питања Русију не интересују, а «принципијелна питања» нису на столу.

«НАТО не интересује модернизација руске економије. Ако се НАТО и интересује за какву модернизацију то је модернизација војске Грузије и припрема Оружаних снага исте државе, могуће, за неку нову агресију. Да Руси и пођу на уступке НАТО-у, опет неће западне инвестиције потећи ка Русији, нити ће западне фирме модернизовати Русију. Модернизација – то је искључиво

---

²² Независимая газета, 09. 10. 2009.; Корресподент, 07. 10. 2009.

²³ Како, на пример, објаснити да НАТО и даље настоји да онемогући добру позицију Русије у Србији, Грчкој, Бугарској итд. Наиме, познато је да су, на пример, српско-руски односи мета обавештајне делатности НАТО служби и да се они прате и анализирају (често злонамерно). Види: *Русија и Балкан*, приредио: Зоран Милошевић, Институт за политичке студије, Београд, 2008.

унутрашње питање.»²⁴ Ако томе додамо да је НАТО осудио Русију због заштите својих грађана у Јужној Осетији и Абхазији, те да захтева повратак ове две републике у састав Грузије, јасно је да правог дијалога није било и да су стране у разговору, посебно НАТО, тј Расмунсенова екипа само опипавала терен да ли се Руси могу преварити.

**Објављено на сајту
Нове српске политичке мисли
<http://www.nspm.rs/savremeni-svet/rusija-i-nato.html>**

Печат, бр. 97

---

²⁴ Алексей Пушков: "НАТО не собирается принимать во внимание интересы России", 18.12.2009, Русская линия
http://www.rusk.ru/news_rl/2009/12/18/aleksej_pushkov_nato_ne_sobiraetsya_prinimat_vo_vnimanie_interesny_rossii/

II

ТҮРСКА

НЕООСМАНИЗАМ – НОВА СПОЉНА ПОЛИТИКА ТУРСКЕ

Током 2009. године једно од најважнијих научних, медијских и политичких питања у свету било је разматрање питања куда воде реформе које је започела турска влада?

Реформе су започете 2008. године после војне операције у сектору Газе од стране Израела. Турска је том приликом заузела критичку позицију према Израелу говорећи да «добар друг грешке изговара у лице». Реформе су закључене кадровским решењима од којих је најзначајније именовање, маја 2009. године, др Ахмета

Давитоглуа, идеолошки блиског покрету «Milli gerus» («Национални поглед») и васпитаника бившег премијера Недџмедина Ербакана – за министра иностраних послова. Због тога је већина медија и аналитичара закључила да спроведене реформе Турску не воде у чланство у Европску унију, већ је претварају у регионалну супер-силу!¹ Профил новог министра иностраних послова Турске је од велике важности, пошто у овој земљи постоји значајан раскорак између унутрашње и спољне политике, односно између политичких субјеката и државних структура – који су у перманентном сукобу, односно једни другима конкуришу и сукобљавају се. У таквим условима Министарство иностраних послова игра једну од кључних улога, што се показује у чињеници да од оснивања Републике Турске основни параметри нису мењани и држава је имала стабилност.² Спољна политика било које државе формулише се, по правилу, од веома уског круга људи, те је улога персоналног фактора овде веома велика. Ово правило важи и за Турску.

Нова спољна политика Турске названа је неоосманизам (неоотоманизам), а камен темељац постављен је 2002. године, када на власт у Турској долази Ердоган и његова партија која је изразити носилац муслиманских вредности. Спољну политику је формулисао професор универзитета др Ахмет Давитоглу. Према његовом мишљењу Турска је дужна да научи да користи своје предности, дужна је да се трансформише из периферне чланице НАТО-а у један од центара

---

¹ Руфуз Хафизоглу, Турција превращається в супердержаву региона, <http://inosmi.ru/europe/20091120/156577378.html>

² Оздем Санберк, Внешняя политика в обстановке неопределенности, «Radikal», Турция, 26. 07. 2007.

светске моћи. Кључ ове трансформације лежи у османској прошлости Турске.³

Политика «нула проблема са суседима»

Др Ахмет Давитоглу је промовисао политику «нула проблема са суседима». Ова политика је дала сјајне резултате, јер се Турска «помирила» са Сиријом, Јерменијом, Ираком..., али пођимо редом.

Највећи проблем Турске је било понашање Сирије, која је подржавала Курдску радничку партију у Турској. Због тога је на граници обитавала повећа турска војна јединица (спомињу се цифре од 30.000 до 50.000 војника), како би умањила сиријски утицај. Поред тога, постојао је и проблем рационалног коришћења воде реке Еувфрат.⁴ Нови министар иностраних послова Турске је ово питање са Сиријом решио и данас су две државе укинуле визе за своје грађане, тако да сада и Сиријци и Турци могу да слободно путују.

Анкара је успела да се наметне и Багдаду, а ирачки Курди (гле ироније) су значајно томе допринели изјавивши да желе у састав Турске. Курдска влада у Ираку, на чијем се челу налази Мусад Барзани Фуад Хусеин дала је изјаву «да ирачки Курди имају право на независност, али ако се то не догоди, они би да се припоје турској провинцији» (у којој живе Курди, па би се

---

³ Шамсудин Мамаев, Турција приступа к «активному стоянију» на Кавказе, *Политический журнал*, № 10, Москва, 30 септембра 2008

⁴ Молдобаев Атай, Внешняя политика Турции на современном этапе, <http://www.easttime.ru/analytic/2/6/365.html>

тако већина овог народа нашла у једној држави).⁵ Наиме, према мишљењу Мусад Барзанија Фуада Хусеина ирачки шиити теже ка Ирану, сунити ка арапском свету, док су Курди принуђени да ступе у савез са Турском. Нови министар иностраних послова Турске знао је да ово искористи и од владе у Багдаду (којој је гарантовао да Турска подржава територијалну целовитост) добио пристанак за стварање слободне економске зоне, што ће Анкари, хтео то неко да призна или не, омогућити контролу над богатим налазиштима нафте на северу Ирака укључујући и огромно налазиште у Киркуку.⁶

Турска се, што је посебно изненађење, помирила и са Јерменијом. У овоме је значајну улогу играла америчка државна секретарска за спољну политику Хилари Клинтон, што осликава подршку САД новој политици Турске. Познато је да је Турска извршила геноцид над Јерменима и то питање је било рак-рана за обе стране.⁷ Решавање овог питања медији су протумачили као изузетну способност новог турског министра иностраних послова, који се својим визионарством све више намеће јавности.

---

⁵ Курди заузимају 31 посто територије турске државе. У Турској их је између 17 и 25 милиона, а у свету укупно 30 милиона. Курди немају своју државу. Види: Исмет Шериф Ванлы, Меморандум по курдском вопрису в контексте иракског кризиса, *Дружба*, № 25, Москва, 2003, стр. 23.

⁶ Турска је прилично ригидна држава по питању права националних мањина. Тек децембра 2003. године, на притисак Европске уније, је донела Закон којим је омогућила делимично образовање на језицима националних мањина. Закон је чудан јер прво захтева да се заврши основна школа на турском језику, а потом се може уписати и школа на језику националне мањине које су по правилу приватне и малобројне.

⁷ Види: Јово Бајић (ур), *Јермени – историја – геноцид – расејање*, Српско – јерменско друштво, Београд, 2003.

Саудијска Арабија је богата држава, а Турска са њом није имала развијене односе. Новом спољном политиком Турске дошло се до брзог развијања трговачко-економских односа на обострано задовољство.

Турска и Србија

Турска је успоставила и боље односе са Ираном, преузимајући, чак, улогу посредника између ове државе и Запада. Затим се посветила ХАМАС-у у Палестини и «ХЕЗБОЛАХ-у» у Либану.

Оно што је интересантно јесте да се Турска враћа на Балкан. Ако је признавање Косова и Метохије и подршка Албанцима у Македонији деловало као беспоговорно и некритичко слеђење политике САД, а помирење санџачких муслиманских политичара изгледало као случајна епизода, онда је посета новог министра иностраних послова др Ахмета Давутоглуа Сарајеву, крајем 2009. године, изазвала прави шок, јер је најавио обнову Отоманске империје.⁸

---

⁸ На питање новинарке београдске «Политике» професору међународних односа, др Соли Озелу, из Инстамбула да прокоментарише изјаву шефа турске дипломатије у октобру 2009. године, приликом посете Сарајеву, када је рекао да је циљ турске спољне политике успон отоманског Балкана, добила је одговор: «Он је веома ангажован у разговорима о Средњем истоку и веома је заинтересован за Босну и Балкан. Наиме, министар Давутоглу је био добар пријатељ Алије Изетбеговића и мислим да га је саветовао. Он има личан и емотиван однос према Босни због тога што је у време док је предавао међународне односе у Малезији имао много студената избеглица из Босне. Дакле, стекао је дубоке политичке и емотивне везе са Босном и судбином Бошњака». *Политика*, 9. јануар 2010, стр. 02. Још само да поверујемо у то да је политика

Аналитичари указују на то да је Турска морала да се врати османској традицији, пошто Европска унија одбија да је прими у чланство.⁹ Главни разлог је велики број становника које Турска има, око 70 милиона (од тога 50 милиона су Турци). Са толиким бројем муслимана Европска унија би изгубила свој (хришћански и секуларни) идентитет.¹⁰

Турска је пријаву за чланство у Европској унији предала 1987, а статус кандидата стекла је 1999. године. Преговори о придруживању **замрзнути су** 2006. године. Турска је као услов за улазак у Европску унију имала да реши кипарски, курдски и проблем непоштовања људских права, у том смисли и православних верника на несметано исповедање вере и верско образовање. Не хтевши да ово решава, Турска је обратила већу пажњу на САД. Са друге стране САД подржавају улазак Турске у ЕУ сматрајући да ће то неминовно довести до умањења трговине са Русијом, затим до онемогућавања проласка руских танкера кроз Босфор и Дарданели, које контролише Турска, што би требало да доведе до изолације Русије.

емоционална, а не дубоко рационална дисциплина, те да се може формирати на основу сусрета са избеглицама из Босне. Како то да нико, на пример, није променио спољну политику после сусрета са српским избеглицама из Хрватске, БиХ или Космета?

⁹ Ли Филлипс (Leigh Philips), Ван Ромпџ: Турција никада не станет членом ЕС, «Euobserver. com», Белгија, према: <http://inosmi.ru/europe/20091119/156566085.html>

¹⁰ Међу западним научницима и аналитичарима преовладава мишљење да иза немачког, француског и италијанског противљења уласку Турске у Европску унију стоји Ватикан, који преко себи блиских политичара и политичара из демохришћанских партија одлаже пријем Турске у Европску унију.

Турска је, међутим, још од распада СССР-а и СФР Југославије на више нивоа разрађивала план свог повратка у Евроазију и Балкан. Турски политичари су са радошћу примили сазнање да је могуће стварање муслиманских држава на Балкану.¹¹ О томе су постојали уверљиви сигнали из међународне заједнице, али, што је још важније и од лидера косметских Албанаца и муслиманских лидера у БиХ.¹²

Од самог почетка распада СФР Југославије Турска је заузела веома екстреман став потрошивши огромна средства за финасирање политичких амбиција босанскохерцеговачких муслимана и Албанаца са КиМ и југа Србије. Турска је на КиМ доставила велике количине оружја. Према налазима истраживача са иранског института ИПИС, Турска је доставила између 30 и 35 посто свег наоружања, што је много више од Ирана и Пакистана. Према подацима француског института ИФРИ, Турска је потрошила на војну и политичку подршку муслиманима у БиХ, КиМ и југу Србије, до 1999. године више од 300 милиона долара, а од 2000. године до 2004. Турска је годишње из државних фондова

---

¹¹ У турској политиколошкој и политичкој литератури муслимани из Србије се називају **јужно-српски Турци**. То, вероватно, доприноси да се и они у националном смислу идентификују са Турцима (често мислимани из Санџака и БиХ сами за себе кажу да су «Турци»). Види: Игорь Мурадян, Доктрина «неосоманизма» и актуална политика Турске (част 1), <http://geopolitica.ru/Articles/269>

¹² У Србији, пре свега на КиМ, постоји мала група етничких Турака (око 60.000), што је Турска користила за сталне притиске на Србију у Савету Европе, Европској унији и у НАТО-у, тражећи не да се поштују њихова људска права, већ «да се уваже као субјект социјално-културне политике». Види: Игорь Мурадян, Доктрина «неосоманизма» и актуална политика Турске (част 1), <http://geopolitica.ru/Articles/269>

давала више од 40 милиона долара годишње.¹³ Овде се не рачунају средства невладиног сектора и средства која потичу од «бошњачке» и албанске дијаспоре (процењује се да их има између две и три милиона). Турска, такође, без пристанка САД и Европске уније обучава официре босанскохерцеговачких муслимана и официре Албанаца са КиМ и југа Србије. Без обзира на неодобравање Запада Турска обуку изводи у два приватна колеџа, у рејону Фетхие.

Турска популаризација Османске империје

Турска на Балкану, пре свега код муслимана, развија пропаганду о позитивном лику Османске империје, истичући «примерену» организацију живота у којој је свако ко је био лојалан султану, као што су то били Албанци, заузимао одговорне позиције у држави, за шта су били и награђени значајним територијалним проширењем. Ови програми урађени су тако да позивају на обнову модела живота какав је био у Отоманској империји.

Да је Турска увела нове параметре у своју политику посведочио је на отварању Истамбулског форума, који је организовао **Центар за стратешке комуникације** (Centre for Strategic Communication), а уз подршку немачких фондова (пре свега German Marshall of the United States) председник Турске Ердоган, који је изјавио да је «Турска привржена европским интеграцијама, али не жели да се понаша као беспомоћни про-

---

¹³ Игорь Мурадян, Доктрина «неоосманизма» и актуална политика Турске (част 1), <http://geopolitica.ru/Articles/269>

сјак. **Турска ће играти улогу која одговара њеном статусу брзоразвијајуће државе која се налази на стратешком раскршћу између Истока и Запада**». Потребно је поменути и изјаву истог турског политичара дату у Француској крајем септембра 2009. године у којој каже: **«Турска ће се у будућности одрећи идеје чланства у Европској унији и изабрати пут који следи Норвешка»**.¹⁴ Дакле, Турска, изгледа, жели да створи своју унију, а то онда баца ново светло на неке изјаве муслиманских политичара из БиХ о томе да је Отоманска имеприја била то што је сада Европска унија.

И ако је медијско и политичко промовисање Отоманске империје од стране муслиманских верских и политичких вођа (пре свега из БиХ) до сада посматрано као својеврсни жал за прошлошћу, медијска, уметничка и научна пропаганда Отоманске империје од стране званичне Турске и њених савезника по овом питању (Француске, Немачке и САД) се реализује на велика врата. Тако је, између осталог, организована изложба о Отоманској империји у Паризу (крајем септембра 2009. године). Изложбу је, наравно, отворио председник Турске Абдулах Гул уз лично присуство свог колеге из Француске Николе Саркозија (заједно са немачком канцеларком Ангелом Меркел главни противник пријема Турске у ЕУ али и главни подржаваоци идеје да Турска «игра улогу која одговара њеном статусу»).

Изложба представља све оно најбоље што је Османска империја дала «народима империје», а оно што је било најгоре, на пример набијање на колац, није спомињано. Такође није споменуто ни то да данас Турска својим реформама не оснажује демократију и

---

¹⁴ Руфуз Хафизоглу, Турција превращается в супердержаву региона, <http://inosmi.ru/europe/20091120/156577378.html>

секуларност турске државе, а нити решава чисто хумано питање и питање права човека – курдско питање. И даље постоје велика ограничења за медије (неслободни медији) и даље се немуслиманским становницима намећу муслимански обичаји, а да о тлачењу Курда и не говоримо.¹⁵

Но, оно што је посебно важно јесте да пројекат обнове Отоманске империје више није машта, сан екстремних бошњачких политичара и верских службеника Исламске верске заједнице из БиХ, већ политика која из све снаге куца на наша врата.

**Објављено и на руском
НЕООТТОМАНСТВО – НОВАЯ ВНЕШНЯЯ ПОЛИТИКА
ТУРЦИИ,**

http://www.rusk.ru/analitika/2010/01/19/neoottomanstvo_novaya_vnes_hnyaya_politika_turcii/

Такође преузето (на руском) и на: <http://www.srpska.ru/article.php?nid=13307>

Затим је преузео и сајт <http://www.velykoross.ru/535/>

Српска верзија на:

<http://www.srpska.ru/article.php?nid=13317>

и

Печат, бр. 98

---

¹⁵ Филип Стивенс (Philip Stephens), Турција поврорачивається на восток, а Европа цепляється за прошлое, *The Financial Times*, 23. 10. 2009, према:
<http://inosmi.ru/asia/20091023/156416720.html>

ЗАШТО СЕ ОБНАВЉА ОСМАНСКА ПОЛИТИКА?

Од кемализма до неоосманизма

Током последње деценије у Турској се одвијала борба између кемалистичке и исламистичке идеологије.¹ Већина интелектуалаца, како кемалиста, тако и социјалиста, а такође и утицајни официри су на страни исламиста који желе да обнове Османску империју, односно да у политици реализују османску доктрину, која има предности у односу на кемализам,

---

¹ Прва идеологија која се јавила после отоманизма код Турака је пантурска идеја. Интересантно је да њен родоначелник није био Турчин већ Јевреј, држављанин Аустро-Угарске и енглески шпијун, Арминиус Вамбери. Он је пантуркизам формулисао као одговор на панславизам и у том смислу ова је идеологија имала снажну антируску и антисрпску усмереност. Види: Вадим Нифонтов, Турецкая рокировка, *Спецназ России*, № 4, Москва, 2007.

јер може да буде реална алтернатива прозападној организацији политике и државе.

Кемализам је била модернизаторска политичка идеологија, која се развила 20-их година XX века од турског официра, а потом политичара, Мустафе Кемала Ататурка. Циљ кемализма био је стварање турске националне државе засноване **на шест принципа** (већи део преузет од просветитеља и Француских револуционара): **републиканство, секуларизам, државност, револуционарна идеологија, популизам и национализам.**² Поред тога, главни циљ Ататурка био је да рашчисти са османлијском прошлошћу, промовишући политику уздржаности по питању регионалних пројеката.

Велики изазов кемалистичкој идеологији био је политички ислам и курдски покрет за стварање независног Курдистана. За присталице политичког исламизма и доктрине неоотоманизма – кемализам је значио пројекат вестернизације Турске!

Наиме, после 1945. године турско руководство је заузело курс ка уласку државе у НАТО пакт и отказ од државности у економији у корист либералног економског обрасца. Године 1960. прозападна грађанска влада је збачена војним ударом, али је недуго после тога хунта предала власт новој грађанској администрацији. До новог војног удара долази 1971. године, који су инспирисале САД, а циљ је био гушење марксистичких и немарксистичких левичара, укључујући и кемалисте – социјалисте. Уследила су масовна хапшења, цензура... Међутим, ово је код становништва донело сазнање да

---

² Эмель Акчали / Мехмет Перинчек, Кемалистское евроазийство: новый политический дискурс в Турции, <http://geopolitica.ru/Articles/821/>

се војска умешала не на страни правде, већ у жељи да заштити тзв. либералну демократију.

Крајем 1980. године поново долази до војног удара, који је донео жестоки војни поредак који је трајао до 1983. године. Овај војни удар донео је као свој резултат две појаве: прво, кемализам је реформисан у гибку државну идеологију способну да се прилагоди било ком политичком дискурсу. Друго, у сфери унутрашње политике (што је преливено у у спољну политику) дискредитован је у очима странаца турски образац модернизације, који је поистовећен са војном диктатуром.

Година 1990. донела је дубоке промене у турском друштву. На економском плану, било је очигледно, изгубљене су деценије. Синоним за економске реформе била је (дивљња) приватизација и либерализација, односно отпуштања радника, престанак рада многих предузећа, смањивање државног улагања у образовање, итд, све у складу са упутствима које је давао Међународни монетарни фонд (ММФ). То је довело до погоршавања ситуације у социјалној сфери и великог незадовољства становнштва. Влада није показивала спремност за борбу против сиромаштва, чиме су се створиле основе за стварање исламистичких партија.

Исламизам је од 1980. године имао подршку војне хунте, али, што је посебно важно и од САД, које су сматрале да тако спречавају јачање левичарских и радикалних покрета. Како је војна хунта смањила буџетска давања за образовање, све више младих и добрих ученика одлазило је у исламске верске школе, што је стварало базу за ширење исламизма.³

---

³ Исто.

Од средине 1990. године турска политичка елита је заузела курс ка уласку државе у Европску економску заједницу (касније Европску унију) са циљем: прво, да стекне наклоност западних влада, и, друго, да реши своје унутрашње социјално-економске проблеме. То су подржали различите партије и покрети, као што су умерени исламисти, политичко руководство Курда (које од 1984. године започиње борбу за самосталну државу – Курдистан) и део левице. Сви они су сматрали да ће уласком у Европску унију, Турска морати да усвоји законе Уније, што би довело до ширења политичких права и слобода у држави. Кемалисти – социјалисти ово, на пример, нису прихватили ни подржавали, сматрајући да би пуноправно чланство у ЕУ донело усвајање прописа и закона који би нанели велику штету турској економији, пре свега пољопривреди. Такође, ЕУ је промовисала «регионализам» и «федерализам», што је кемалистима-социјалистима личило на подршку Курдима и другим мањинама у Турској.⁴

Године 1995. Турска је закључила царински споразум са ЕУ који је довео до банкротства низа малих и средњих предузећа, огромног раста увоза (из ЕУ). Само 2007. године увоз је износио 28 милијарди евра, а трговачки дефицит (2009. године) попео се на 5,8 милијарди евра. И поред тога, руководство ЕУ Турску није примило у свој састав.

---

⁴ Када је на председничку власт у Турској дошао 90-их година Тургут Озал, први пут после слома Османске империје, чуле су се изјаве о историјском пространству које је припадало Османској империји, мада је дипломатски неоосманизам наступио касније, са доласком на власт Ердогана и његова Партије мира и развоја (коју сматрају «умерено исламистичком» и «партијом исламских демократа»).

«Народи другог реда»

У таквим условима међу исламистима се јављају идеје о обнови османизма. Њен покретач је актуелни министар спољних послова Турске, Ахмет Давутоглу, на неколико места подвукао да турска држава и он лично спроводе неоосманизам (неоотоманизам). Тако је на Главном одбору своје *Партије мира и развоја* рекао: «Ми смо неоосманисти. Ми смо принуђени да се бавимо суседима и више, идемо чак и у Африку».⁵ Неоосманизам предлаже суштинску ревизију кемализма, па тако и у области спољне политике. Неоосманисти предлажу «велики пројекат» - Турска је у обавези да превазиђе *status quo* и претвори се у моћну регионалну државу која може да претендује на посебну улогу у односу са државама «османског наслеђа» које су створене на рушевинама империје. Неотоманисти сматрају да Турци носе историјску одговорност за овај простор и имају обавезу да у њему играју посебну улогу (на пример омогућити да се створи нека врста Османског економског пространства према обрасцу општег тржишта), односно «конфедерацију држава које су улазиле у састав Отоманског царства». Уређење би се занивало по турском демократском образцу (демократизација држава по турском моделу) итд. Неоотоманизам спомиње формирање опште-турског дома од Јадрана до Тихог океана. У том смислу је формулисана и идеја о стварању «Османског економског пространства».⁶

---

⁵ Неоосманизам – новый внешне политический курс Турции, *Наш мир*, <http://www.nm2000.kz/news/2009-11-26-22110>

⁶ Крым: главная мишень для неоосманизма, 26, 01. 2008, <http://www.novopol.ru/article22885.html>

Први наступ неког званичника на принципима неоосманизма забележен је 2005. године. Дошао је од стране министра иностраних послова Турске А. Гула, који је посетио Србију и Црну Гору (тада једну државу). **Говорио је о тростепеној стратегији Анкаре на Балкану: заштити етничких Турака, заштити муслиманске мањине и заштити интереса држава које су припадала Османској империји.**⁷ Истовремено, од тада Турска је преко свог Министарства културе и туризма покренула велики пројекат обнове и рестаурације споменика Османске империје на Балкану.⁸

Да би се политика неоосманизма реализовала, Турској је неопходна помоћ. Наиме, у Закавказју и Централној Азији доминантна војна сила је Русија. То прихватају многи центри моћи, али не и Турска. Она, наине, уз помоћ САД (јер сама нема довољно потенцијала) ради на томе да стекне статус алтернативе између Европе и Азије. Такође, статус поузданог партнера и промотера демократије наспрам исламских земаља у региону, другим речима, она је и верни савезник у борби против тероризма.

Иначе, организација (светског) поретка не трпи празан и неорганизован простор. Са друге стране, време униполаризма, односно доминације САД изгледа постаје прошлост. У настајућем биполарном свету – свету са више центара моћи, највише су у том смеру учинили Турска и Иран. Политика претварања Турске у центар моћи на основу доктрине неоотоманизма има већ 50 постотну подршку становништва, док премијер

---

⁷ Вадим Нифонтов, Турецкая рокировка, *Спецназ России*, № 4, Москва, 2007, стр. 5.

⁸ Валерий Петров, Неоосманизм: новая внешняя политика Турции, <http://www.youtharmenia.ru/news/2009-11-26-3902>

Ердоган ужива 80 постотну подршку.⁹ Турски аналитичар Омер Таспинер (Omer Taspiner) пише: «... неоосманизам исходи из чињенице да је Турска регионална супер-сила. Њено стратешко понашање и култура одражавају географску ширину Османске и Византијске империје. Према томе, Турска је дужна да, као кључна држава, игра веома активну дипломатску и политичку улогу у великом региону чији је она 'центар'.»¹⁰ У доктрини неоосманизма набрајају се региони и («народи другог реда») који треба да уђу под зону турског утицаја: државе Балкана (Албанија, Бугарска, Босна и Херцеговина, Србија без Војводине, Македонија и Молдавија), затим Кавказ (Абхазија и Грузија) и Блиски Исток, затим Украјина, посебно Крим и Сирија, те неке централноазијске државе (Азербејџан, Казахстан...). Ова набрајања показују да је неоосманизам још амбициознији пројекат од Османлијског царства, јер су ту неке земље којих није било у том царству!

Основа промене у турској политици је сазнање да се **време променило**, да је сазрело да се логика учесника светског политичког процеса мења. У новој геополитичкој ситуацији, насталој на слому «униполарног» светског поретка, Турска добија велику слободу маневра. На тај начин, биполаризам за неке народе почиње да показује у своју лошу страну.

Турска, иначе, добија на значају после неколико важних **пораза САД и НАТО-а** на Јужном Кавказу, а на-

---

⁹ Андрей Володин, Новые региональные лидеры: параметры геополитического влияния, 02. 03. 2009, <http://fondsk.ru/article.php?id=1957>

¹⁰ Према: Андрей Володин, Новые региональные лидеры: параметры геополитического влияния, 02. 03. 2009, <http://fondsk.ru/article.php?id=1957>

рочито са поразом грузијског пројекта и немоћи да се промени политику Ирана.¹¹ Иgraњем, дакле, на карту Турске, САД компензују слабљење сопствених позиција. У том смислу је и подршка, од стране САД, помирењу између Турске и Јерменије, што је кључна ствар за стварање алтернативне енергетске магистрале (копном) за транспорт нафте и гаса из Казахстана и Азербџана, пошто је трансферзала преко Грузије пропала.¹² Све иницијативе од евро-атлантских структура долазиле су на Балкан, Кавказ и Централну Азију у «скривеној форми реализације америчких интереса», што је и случај са неоосманизмом.¹³

Ако би Турска успела да истисне Русију из Закавказја, Централне Азије, Украјине и Балкана онда би њен утицај порастао на све турске народе и исламске вернике на огромном пространству од Балкана до Централне Азије. То би довело до појаве, у људском и

---

¹¹ Иран се сматра најважнијим играчем за решавање авганистанског питања. На другој страни, Иран је прошле године лансирао сателит у земљину орбиту који током 24 сата 14 пута облетети земљу. Подаци са овог сателита су, сматра се, одиграли кључну улогу у рушењу моста од стране талибана у Хајберском теснацу, 24 км од Пешевара. Види: Андрей Володин, Новые региональные лидеры: параметры геополитического влияния, 02. 03. 2009, <http://fondsk.ru/article.php?id=1957>; Упор.: Рафет Давлетов, Кризис вокруг Южной Осетии и Турция (I), 21. 10. 2008, <http://fondsk.ru/article.php?id=1693>

¹² Андреј Арешев, О возможности нормализации армяно-турецких отношений, 24. 04. 2009, <http://fondsk.ru/article.php?id=2096>

¹³ Андрей Арешев, Россия – Турция: подготовка прорыва? 16. 02. 2009, <http://fondsk.ru/article.php?id=1924>

економском потенцијалу, нове регионалне супер-силе, која би могла да се пореди са потенцијалом Русије.¹⁴

Жеља Анкаре да преобрати Кавказ, придобије Централну Азију и преко своје и територије Балкана створи «врата» између Европе и Азије, у коначном билансу одстрањује Русију из (равноправног) учешћа у региону. Евроазија без Русије значила би: прво, губљење утицаја на постсовјетском пространству (Кавказ и Централна Азија) и, друго, дефинитивну изолацију од светских интеграционих процеса.

Активност Турске у спровођењу нове (неоосманске) политике већ је значајно присутна и тиче се скоро свих држава и региона који су потпадали под Османску империју. На пример, издвојићемо турске активности у Абхазији. Иако су Абхази православни народ, они имају бројну муслиманску дијаспору у Турској и Сирији. То су потомци оних Абхаза који су примили ислам и који се називају мухаџири - исељеници (појава позната и код нас). У Турској има између 400.000 и 800.000 исламизованих Абхаза. Њихово коришћење у **неоосманској** политици омогућила је сама Абхазија и усвајањем «Закон о грађанству Републике Абхазије», према ком сви Абхази, ма где живели, имају по аутоматизму абхаско држављанство. То је довело до отварања елитиних турских факултета (колеџа) са веома квалитетним образовањем у самој Абхазији. Према сведочењу оних који су разговарали са тим студентима они «из колеџа излазе са турским мозгом».¹⁵ Затим, економски: око 25

---

¹⁴ Аждар Куратов, Куда может привест «Дорожная карта», 29. 04. 2009, <http://fondsk.ru/article.php?id=2105>

¹⁵ Яна Амелина, О «турецком влиянии» в Абхазии, 18. 03. 2009, <http://fondsk.ru/article.php?id=1995>

великих предузећа otvorili су Абхази-муслимани у Абхазији.

Следећа држава у којој Турска све отвореније игра је Украјина. Турски политичари и аналитичари сматрају да је Украјина недовршена држава и то не може да остане без мешања Турске. У том смислу, Турска подржава актуелног председника Украјина, В. Јушћенка, који је омогућио да турске службе несметано раде у Украјини, а посебно Криму, где се преко кримских Татара желе сасвим протерати Руси.

Турска, даље, са одобравањем, на пример, гледа на нехтење ЕУ да прими неке источноевропске државе у свој састав, чиме их гурају ка њој.¹⁶ Такође, слабљење украјинских позиција у транспорту гаса одговара Турској, пошто јача пројекте проласка гасовода преко њене територије и територија која су припадали Отоманској империји.¹⁷

Крајем 2009. године појавили су се и први негативни коментари на нову турску спољну политику, који су потенцирали да је неоотоманизам (неоосманизам) заправо крвава турска традиција која је донела зло и несрећу Бугарима, Србима, Јерменима, Асирцима, Грцима... Нова идеја отоманизма скрива страшне злочине, насилну асимилацију и наметање ислама, рушење хришћанских цркава, пљачку, данак у крви... Можда треба споменути објашњење отоманизма од стране азербејџанске професорице Е. Гасанове, која је написала да се

---

¹⁶ У политиколошкој литератури досадашњи неуспеси Турске у експанзији унутар Евроазија тумаче се тиме што САД до сада нису желеле да јој пруже неопходно садејство, али сада је, сматра се, сазрело време за овакав заједнички рад.

¹⁷ Игорь Мурадян, Украина в турецкой геополитике (I-III), 12- 01- 2009, <http://fondsk.ru/article.php?id=1848>

«Отоманизам појавио као рађање турског буржоаског либерализма, али му је главни лик дала релација на национално-ослободилачке покрете нетурских народа у Османској империји». Другим речима, неоосманизам значи поновно поробљавање народа који су припадали овој монструм империји. Овог пута због нафте и гаса који је потребан САД и Западној Европи.

Печат, бр 99

III

РУСИЈА

РУСКА СПОЉНА ПОЛИТИКА И СРБИЈА

Русија се вратила на Балкан, тачније у Србију. Ово сведоче две велике инвестиције, Гасовод «Јужни ток» и куповина НИС-а, али и руски став поводом територијалне целовитости Србије, тачније питања статуса Космета. Овај повратак Русије у Србију дочекан је од српских родољуба и оних снага који јој увек верују да је излаз за Србију везавиње за све трезвене политичке снаге, а не само за Европу и НАТО са великим олакшањем, али и очекивањима. Међу оптимистима-родољубима који су од доласка Владимира Путина на

чело Руске федерације ово и предвиђали налази се и аутор овог реферата, али и неколико људи који присуствују овом округлом столу, на пример, Винко Ђурић, Милош Кнежевић итд.

Приметићу и то да наши ставови нису наишли на подршку медија и владајућих политичких партија, мада смо своја виђења објавили у засебним монографијама, тј. књигама и научним часописима, нимало чудно када знамо да овде некима смета чак и руска опера, које је наше Народно позориште прославила у свету. Сада се поставља питање како видимо спољну политику Русије у њеном делу која се односи на Србију, односно шта Срби патриоте, уједно, у већини случајева русофили и славнофили, очекују од ове политике данас.

1. Питање територијалног интегритета Србије

а) Космет

Када је реч о Космету руска страна је заузела позицију какву желе српски родољуби и ту нема шта да се дода, сем да можда постоји нада да ће спољна политика Русије охрабри српску Владу да истраје. Пошто се међу родољубима провлачи мисао да ви Руси по питању Космета, на жалост, имате чвршћи став од председника и Владе Србије. Ми, такође, запажамо да наша Влада истовремено прихвата ЕУЛЕКС, иако знамо да Европска унија води политику признавања Космета као независне државе, што изазива сумње у истрајност ове борбе.

б) Војводина (север Србије)

Када се догодила отмица Космета од стране НАТО пакта, САД и Европске уније, појавила се теза да тиме дезинтеграција Србије није окончана. Наравно, заговорници ове тезе су били у праву, пошто се брзо појавио проблем Војводине, тачније њеног Статута који покрајини даје елементе државности, **а Србе, гле чуда, подчињава мањинама** и отвара простор за денацификацију (Срба) и претварање у нову тзв. **Војвођанску нацију**, чија је идеологија и вредносни систем њених промотера, бар према познатим елементима, не само антисрпска већ и дубоко антируска и антиправославна и антидржавна. Истовремено, Запад прати овај распад Србије, па су тако Канадске поште већ Војводину сврстале у независне прекоокеанске државе.

Управо ове снаге траже од уставног суда Србије да поништи продају НИС-а Гаспрому. Другим речима, управо онако како желе финансијери овог пројекта, а то су НАТО, Европска унија и САД. Припадам оним српским интелектуалцима који сматрају да предложени степен самосталности и аутономије Србима у покрајини Војводини није потребан, те да је то дубоко штетан чин и уступак иредентистичким снагама које још живе, преко повампиреног нацизма, (на северу Србије).

Од руске спољне политике очекујем да српским званичницима, посебно председнику и премијеру Србије, скрену пажњу на ове чињенице и колико је то могуће онемогуће пренос многих надлежности на Војводину. Ово питање је од изузетне важности и захтева хитност у деловању, пошто се пренос надлежности са Србије на Војводину увећало и подмукло припрема од стране владајуће колације.

2. Економски односи

Долазак руског капитала у Србију, тачније куповину НИС-а и улагање у гасовод «Јужни ток», затим отварање руског тржишта за српску робу можемо да кажемо да је тиме конкретизовано економско присуство Русије у Србији. Али је при томе направљена и једна крупна грешка. Јер, руски партнер није обратио пажњу на новац који смо сви стварали и он је завршио у Војводини помажући тамошњи сепаратизам. Није тајна да је министар Динкић грађанима Србије обећао од предузећа типа НИС-а по химеричких 1.000 евра акција.

Зашто није добро што је новац отишао само у Војводину? Зато јер је НИС грађен новцем грађана Србије, наравно и Војводине, севера наше државе, али већина новца за његову изградњу дошла је из централне Србије. Друго, ако знамо да је са НИС-ом купљено и тржиште целе Србије, онда је давање новца од продаје НИС-а само Северу Србије не само експлоатација остатка Србије, већ је и у функцији даље дезинтеграције Србије. Ово је аргумент идеолозима «друге Србије» да непрестано истичу како је Војводина развијенија, богатија и напреднија, те да нема ништа са примитивним и сиромашним Србима из централне и јужне Србије. Све по рецепту којим је разбијена Југославија. Као и Савезна Југославија.

Да се ово исправи сада је касно, али ово говорим из простог разлога што представници српске владе најављују продају Електродистрибуције Србије, ЈАТ-а и низ других јавних предузећа. **Српски родољуби очекују да бар Електродистрибуцију и ЈАТ купи руска страна, али да се овга пута обрати пажњу где одла-**

зи новац, да ли у развој централне и јужне Србије или за финансирање сепаратизма и мржње према Србима и Русима. Такође истичем да је, према писањима српских медија, за куповину Електровојводине заинтересована Хрватска, а знамо да је њена улога у дезинтеграцији Србије била кључна и да већина однарођених Срба постају римокатолички Хрвати са екстремном идеологијом и системом вредности, попут оног код усташа који су током Другог светског рата са пессом и поносом ишли на Русе, а о злоделима према Србима да и не говоримо. Ово се потврђује не само у Војводини већ и у Црној Гори, ако се прати идеологија коју тамошња елита данас уноси међу Црногорце.

Следеће питање у вези са економијом јесте улагање Русије у српску пољопривреду. Ми од неких домаћих експерата и политичара стално слушамо како је пољопривреда српска шанса за економски опоравак. Тајкунизацијом пољопривреде само се уништава село, а не поправља економија. Зато би улагање Русије у српску пољопривреду било благотворно. Препорода Србије нема без препорода села, ни у биолошком ни у економском, а богами ни у моралном смислу.

ОвOME додајмо да би Русија требала да Србији понуди и повољне кредите за превазилажење светске економске кризе. Као што се може видети ММФ даје услове за позајмице који само одмажу опоравак привреде. На другој страни веже Србију само за Запад.

3. Образовање и наука

Ово је поље на којем се трпе посебно велики порази. Стиче се утисак да је Русија скоро у потпуности

избачена из Србије када је реч о образовању и научној сарадњи. Наиме, у Србији је кренула приватизација високог образовања и отворено је низ приватних универзитета и приватних школа, према обрасцима које је наметнуо Запад. Не треба много истицати да је и језик који доминира енглески. Сви програми су тако урађени, и знам да се уопште није водила брига о националним интересима, док се страни интереси јасно испољавају. Ови универзитети су се одрекли дела српске културе, посебно писма и делимично језика. Доказе томе није тешко видети: отворите разне сајтове где се објашњења дају пре на хрватском него на српском, а и када их има на српском, лењи домаћи корисник иде алфаветским редом па пошто је слово "х" пре "с", он материјал чита на хрватском. Погледајте увезену робу: објашњења су најчешће на хрватском. Наши трговци такву робу спремно прихватају и не пада има на памет да од произвођача или посредника тражи превод на српски језик. Тако је јер су тако научени од страних бизнис-инструктора и предавача на приватним Универзитетима.

Многи прелазе да штампају часописе на енглеском језику, јер радови на српском се не сматрају научним. Поред тога невладин сектор финасиран од Запада стално прати рад професора на државним факултетима, посебно оним који слове за националне и организује кампање против њихових «националистичких» предавања и уџбеника. Невладиног сектора супротног вектора нема.

Такође, у Србији и Босни и Херцеговини делују и стране средње и високе школе, међу којима има и турских (5-6), а предавачи су чак из Пакистана (и поред тога што нам Америка тврди да се тероризам померио у Пакистан). Образовно присуство Русије се не осећа. У том смислу сматрам да би Русија морала да отвори у

Србији и Републици Српској Универзитете који би својим програмима деловали позитивно на очувању српске културе и идентитета, а деловали би и на умереном и објективном представљању руске и словенске културе.

Други проблем је наука. Наиме, од 2000. године Србија је у потпуности прихватила западни модел праћења и вредновања науке. Увела је листе научних часописа и усвојила Западну листу научних часописа.

Шта то значи? **То значи да на тој листи нема ни једног руског часописа, па се научним радом сматра (у Србији и Западу) само ако је рад објављен у часописима са ових листа, а они су најчешће на енглеском језику.** Није потребно посебно истицати да нема ни једног јединог часописа из социологије, политикологије, историје и других друштвено-хуманистичких наука из Србије на овим листама. **Другим речима, у друштвеним наукама је «наука» само оно што Запад тако одреди.** Можете мислити какве, онда, текстове српски научници морају да пишу, рецимо о Космету, о НАТО агресији на СР Југославију, о ширењу Алијансе на Исток и слично.

Истовремено, **када српски научник објави научни рад у Русији у Србији се то не вреднује**, односно као да га и није објавио. Стога апелујем на представнике руског МИП-а да под **хитно** ступе у контакт са надлежним министрима и реше ова два важна питања: **признавања руских научних часописа у Србији као научних и питање отварања руског универзитета или средње школе у Србији.**

4. Култура, идеологија и медији

Традиционални српски светосавски (православни) културни образац је нападнут од стране Запада и домаћих космополита, као и њему подчињених медија и невладиног сектора... Тражи се да се Срби одрекну своје традиционалне културе и вредности, у том смислу и љубави према Русима, ћирилице... **То значи да би руска спољна политика морала да обрати пажњу и на културне моделе који се промовишу у Србији.** Није свеједно какав културни образац усваја српска омладина. У том смислу бих апеловао на представнике МИП-а да, на пример, питање употребе ћирилице у Србији уздигну на ниво међународног и политичког питања, јер су писмо и језик у узајамној, когнитивној вези, а у свету губимо битку са хрватским и енглеским језиком. Овде, није тајна, сматра се да ако се Срби одрекну ћирилице тиме се нужно одвајају од Руса и православља, а приближавају Западу и римокатолицизму.

Српски народ је од 1990. године интезивно изложен идеолошко-пропагандној активности Запада. После 2000. године ово се појачало тако што је већина електронских и део штампаних медија добило власнике са Запада, а они су пронашли "верне" новинаре и сараднике. На овај начин тзв. српски медији мењају идеологију и вредносни систем Срба. Омаловажава се православље и Српска православна црква, Српска академија наука и уметности, Војска, фалсификује српска историја ... Омладина се подстиче да усвоји квазиевропску културу и идеологију, што значи да воли енглески језик, да пише латиницом, да воли Хаг и Европску унију, НАТО пакт, да чита и цени само ту литературу и уметност, а да мрзи све што асоцира на православље, традиционалну Србију и Русију. Овоме велики допринос

даје и филмски програм споменутих електронских медија, који је у 99 посто случајева настао у САД. **Стално се приказују филмови у којима добри Американци кажњавају зле Србе и Русе.** (Док сам ово писао на РТС-у, 4. 3. 2009., дакле државној телевизији, емитовао се филм о Џемсу Бонду у коме су Руси приказани као тупави и зли, скоро ретардирани људи које нико нормалан не треба да воли.) **Порука је да Руси имају велике војне еполете и плитку памет.**

На жалост, и српско Министарство културе помаже да се у самој Србији снимају филмови који дају лошу слику о Србима: Срби су примитивци, агресори, док су Хрвати и Муслимани добар, културан народ који, ето, страда од Срба.

На кабловској (за Србију) слична ситуација. Нема руских телевизијских станица, сем једне, која, чини ми се, има централу у Шведској. Зато представницима руског МИПа желим да укажем на овај детаљ. **Ми губимо онај део српског народа који има традиционалне вредности (што значи да воле/поштују Русе, православље, ћирилицу), јер нема медија који из другог, независног угла представљају стварност.** Зар Русија не може да купи у Србији неку ТВ станицу са националном френквенцијом и један дневни лист, па да се приказују руски филмови и емитује, заиста, одличне и професионалне музичке спотове? Погледајмо, рецимо, праксу много снажнијих култура - француске и италијанске. Тамо је домаће ставаралаштво врло смишљено заштићено. Чак је и у Македонији боља ситуација у том погледу од србијанске. **Другим речима, руски повратак у Србију мора осим политичког и економског бити и медијски повратак.**

5. Општа и безбедоносна питања

Питање безбедности Србије постаје важно питање, како балканске државице једна по једна улазе у НАТО. Са прокламованом неутралношћу Србија дефинитивно остаје зона за коју ће НАТО, помогнут новим чланицама из окружења Србије, покушати да је уведе у овај агресивни војни блок. Нема дилема да је смисао постојања НАТО-а напад на Русију, односно омогућавање њеног распрачавања и поделе између Запада и његових савезника.

Сматрам да би у овој фази Русија могла да анулира НАТО утицај, ако би понудила **двојно држављанство грађанима Србије**. На тај начин Русија би добила више права да задржи Србију у сфери својих утицаја. После овога може да следи и размештање једне или више војних база и помоћ у развоју српске војске.

Закључак

- Сматрам да руски МИП треба да брзо реагује и подстакне привредне субјекте РФ да се укључе у даљу приватизацију у Србији, посебно Електропривреде и ЈАТ-а, да Србији понуде повољне кредите у циљу превазилажења економске кризе и поправљање позиције Србије до економског лидера у региону;
- затим да се укључе у спречавање даље дезинтеграције Србије (питање Војводине);
- да отвори руске универзитете у Србији и Републици Српској са својим моделом образовања и да хитно код Министарства науке Србије издејствује да руски

научни часописи буду у Србији унети на тзв. СЦИ листе;

- да Русија у Србији купи најмање једну ТВ станицу и једну дневну новину и почне приказивање својих филмова и културних програма;
- да Русија понуди грађанима Србије двојно држављанство чиме би обезбедила више разлога за задржавање Србије у сфери свог утицаја.

**Излагање на округлом столу «Руска спољна политика и Србија»,
одржаном маја месеца 2009. године у
Руском дому у Београду.**

**Објављено у часопису *Национални интерес*,
бр. 1-2, Београд, 2009, стр 123 – 130.**

РУСИНИ У СРБИЈИ

Прилог проучавању русинске политике у Србији

Русини нису непозната и страна етничка група за Србе. Насупрот, Срби и Русини су више-струко повезани, а у једном дужем временском периоду, док је постојала Аустро-Угарска монархија, припадали су истој Цркви – Српској православној. То је био разлог да су неки од најпознатијих српских богослова и архијереја одлазили у Закарпатје да враћају Русине из уније у православље. Навешћемо пример архиепископа Јована Максимовића и архимандрута Јустина Поповића.¹ Тако

---

¹ Види: Зоран Милошевич, Русское закарпатје и св. архимандрит Алексий Кабалюк, *Вестник Череповецкого государственного университета*, № 2, 2007, стр. 69 – 73.; Зоран Милошевич, «Славянский вопрос» и православие. ГОУ ВПО «ЧГУ», Череповец, 2007.; Зоран Милошевић, *Нови пут Русије*,

је било све до 1948. године када се Русини враћају у своју матичну Цркву – Руску православну. Ово је означило прекид веза, како богословских и црквених, тако и културних и политичких. Околности су биле такве да се није могло борити за националне интересе ни Русина, а ни Срба. Ипак, једна релативно мала група Русина остала је да живи у Србији. Према попису из 2002. године у српској Аутономној покрајини Војводини живело је око 15.000 Русина. Према претходном попису из 1981. године било их је око 23.000.² Међутим, прилике које су владале у Србији од 1990 – 2000. године отерале су из Србије многе становнике, па и део Русина. Најчешће су се исељавали, из економских разлога, у Канаду. Русини који живе у Србији су претежно унијати, тј. припадају тзв. Грко-католичкој цркви. Културни центар Русина у Србији је Руски Крстур, где, између осталог, постоји и ради једина гимназија на русинском језику. Они су дошли у српску Војводину у 18. веку, углавном, са територије Хорњице (Закарпатје), а има их и из Кошица, Ужгорода и Мишколца.

Значај Руског Крстура за Русине у Србији

Сами Русини у Србији, иако су ту већ више векова, нису до краја дефинисали свој идентитет. Једни

Русија у поствизантијском геополитичком и религиозном вртлогу, Завод за уџбенике и наставна средства, Источно Сарајево, 2005.

² *Становништво, упоредни преглед броја становника 1948, 1953, 1961, 1971, 1981, 1991, 2002, подаци по насељима*, Књига 9, Републички завод за статистику, Београд, 2004.

истичу да су они Малоруси, Рутени, тј. Руси,³ а на српском попису се изјашњавају у оквиру категорије Русини – Украјинци. То је још једна одредница око које код самих Русина у Србији нема сагласности, пошто постоје и они који су у мањини, али који истичу да Русини никада нису били Украјинци. Међутим, доманиција припадности украјинској нацији последица је припадности Грко-католичкој цркви која је, између осталог, и основана да разбије руски национални корпус и православни верски идентитет.⁴

Како смо већ споменули културни центар Русина у Србији је (село) Руски Крстур у коме живи, према поменутом попису становништва из 2002. године, 5557 становника, претежно Русинске националности. Просечна старост становника Руског Крстура је 41,2 године, а просечан број чланова домаћинства је 2,54.⁵

Русини су развили неколико варијетета свог језика који су били мање-више локалног карактера. На првом русинском конгресу 1918. године одлучено је да основни стандард русинског језика треба да буде дијалект који се користи у Руском Крстуру. У периоду између два рата било је много значајних културних активности које су допринеле развоју русинског језика. Следећи битни кораци за утемељење русинског језика код

---

³ Види: Зоран Милошевић, *Из малоруссов в украинцы*, К вопросу об изменении культурного и национального сознания малоруссов, САТИСЪ, Санкт-Петербург, 2009.

⁴ Види: Ј. Н. Мараш. Бретска унија, у зборнику: *Унија*, политика Римокатоличке цркве према православним Словенима, приредио: Зоран Милошевић, Институт за политичке студије, Београд, 2005, стр. 78 – 137.

⁵ *Становништво, пол и старост, подаци по насељима*, Књига 2, Републички завод за статистику, Београд, 2003.

српских Русина начињени су 1960. и 1970. године када су издате граматике и правописи. Данас се русински језик у Србији користи у предшколском узрасту, основној и средњој школи, у новинарству, на радију и телевизији.

Русини су, како рекосмо, унијати и у Руском Крстуру имају саграђену цркву (1784) која је недавно добила посебан политички положај, пошто ју је Ватикан одредио за седиште гркокатолика у Србији и Црној Гори, чиме је постала катедрала (саборна црква).

Прва школа у Руском Крстуру је почела са радом 1753. године као тзв. Тривијална школа, у којој се учило читање, писање, рачуњање и основе црквеног певања са веронауком. Школа је на крају 19. века постала државна. Данас у Руском Крстуру раде забавиште и основна школа на српском и русинском језику. Гимназија у селу је једина средња школа са русинским језиком као наставним језиком у Европи, а русински језик је у службеној употреби у осам (8) општина у српској Војводини.⁶

Постоји неколико културних манифестација у Руском Крстуру. Најзначајнији је фестивал културе Русина и Украјинаца «Црвена ружа». Затим «Драмски мемоаријал Петра Ризничка – Ђађе», као и културна манифестација «Костелникова јесен». У Руском Крстуру се налази и издавачка кућа «Руске слово» (русинска реч) са штампаријом, као и музеј, галерија и архива русинске историје.

На Филозофском факултету у Новом Саду постоји катедра за Русински језик, која је расадник украјинштине међу српским Русинима. Наиме, за Русине у

---

⁶ Према подацима Покрајинског секретаријата за прописе, управу и националне мањине, Нови Сад, 2006.

Србији Русија није испољила интерес, али зато јесте Украјина. Она стипендира Русине из Србије и прима их на школовање, а већину доктора наука из састава русинске заједнице у Србији примила је и у Украјинску академију наука.

Русини на политичким изборима у општини Кула, којој припада Руски Крстур, гласали су за проевропске политичке партије (56% за Демократску партију; 17% за екстремну антисрпску и антиправославну Либерално демократску партију; у 9% случајева гласали су за Српску радикалну странку; у 7% случајева за крајње сумњиву прозападну партију Г17+ итд).⁷

(Не)задовољство Русина својим положајем у Србији

Поред наведених друштвених чињеница русинска елита у Србији није задовољна својим положајем. Др Јулијан Тамаш, редовни професор Филозофског факултета у Новом Саду за предмете Русинска књижевност и Украјинска књижевност са општом књижевношћу и академик Националне академије наука Украјине у Кијеву, 2005.године изнео је «разлоге» за незадовољство не само русинске националне мањине у српској Војводини, већ и осталих мањина.

То су следећи разлози:

Прво, демографија. Мањине су незадовољне јер је изразито промењен етнички састав становништва Војводине од 1945. до данас. «Изгоном» (појам који је

---

⁷ <http://www.nspm.rs/savremeni-svet/ukrajina-rusini-i-povratak-rusije.html>

употребио уважени академик Јулијан Тамаш) подунавских Шваба и ратом 1992 – 2000, све мањине су се изразито «истопиле». Са 30 посто смањиле су се на 15 посто становништва (ово је хипотетички када се избеглицима из Хрватске и Босне и Херцеговине да држављанство). Тамаш у овоме види државну политику Србије, а не националну трагедију Срба.

Друго, економски положај мањина је слаб, односно приватизацијом у Србији уништен је средњи слој, а међу новим богаташима нема припадника мањина.

Треће, у науци, посебно друштвеним наукама систематски се снижава ранг вредновања истраживања мањинске проблематике.

Четврто, у политици, осим понеког Бошњака и Мађара који испуњавају налоге власти а не мисле критички сопственом главом, нема припадника мањина. Десет хиљада потписа за посланика треба Русину са залеђем од 15.000 сународника, Мађару са 300.000 и Србину са 7.000.000.

Ово је довољно да уважени академик Тамаш Србију прогласи «источном деспотијом» и «ригидном националном државом».

Поред овога, Тамаш замера држави Србији и Црној Гори да раздваја Русине од Украјинаца (што је по њему историјски неоправдано). Ово говори на основу непотписаних а припреманих билатералних уговора између две земље. У тачки седам Украјина је инсистирала на формулацију да «Украјина има Русине и Украјинце као два вида своје историјске дијаспоре». У последњем упуству Дирекције за Русију и Исток, приликом инаугурације амбасадора Демченка, Министарство спољних послова Србије и Црне Горе говори само

о украјинској дијаспори као о 5.000 Украјинаца који живе у Војводини. О 15.000 Русина, иако их се Украјина не одриче, ни трага.⁸

Ставови Тамаша свакако заслужују одговор.

Прво, мењање демографског састава Српске Војводине као разлог за незадовољство мањина. Познато је да су подунавске Швабе напустиле Србију због међународних уговора који су обавезивале мањине да буду лојалне државама у којима живе. Подунавске Швабе су током Другог светског рата у 99 посто случајева стале на страну Хитлера и нацистичке Немачке. Њих није Србија «изгонила», није их етнички очистила као што су то урадили Хрвати са Србима, већ су се сами иселили непоштовањем државе у којој су живели. Наравно, то није важило само за Србију и из других држава Швабе су исељене због подршке Хитлеру. Тамаш, такође, замера српској држави што насељава избеглице из Хрватске и Босне и Херцеговине у Војводину. Значи ли то да Војводина не треба да буде српска, већ искључиво у надлежности мањина? Шта ће избеглице у крајеве где не могу да се сместе? Војводина је имала најбоље услове за прихват избеглица. Уосталом, живот у Славонији из које је дошао највећи број избеглица је прилично сличан са оним у Војводини (равница, исти народ, језик, обичаји...)

Уосталом, и Срби су незадовољни положајем својих мањина у околним државама (у Мађарској српска мањина се истопила, односно у 95 посто случајева Срби су насилно асимиловани у Мађаре; у Албанији Срби немају права ни на језик, ни на обрзовање на

---

⁸ Julijan Tamaš, Razlozi nezadovoljstva nacionalnih manjina u Srbiji, <http://www.argus.org.rs/index.php/masok-irjak/9-masok-irjak/93-razlozi-nezadovoljstv...>

српском језику, итд.). Како би било подсетити Ј. Тамаша на Славеносербију и Нову Србију у Украјини и асимилацију тамошњих Срба, тј. оптужити Украјину за њихов нестанак? Очигледно Тамаш није објективан и добронамеран човек, из њега говори мржња према Србији и Србима.

Што се тиче економског положаја мањина, треба подсетити да ни економски положај већине није никакав. Колико се Срба иселило трбухом за крухом? Статистичари баратају стотинама хиљада исељених младих Срба, уз то високообразованих. Хоћемо ли за то оптужити мањине? Једноставно, желети бољи економски положај националних мањина од већине становника Србије је прилично расистички начин размишљања. Тамаш неће да разуме да Русини имају у Европи само једну гиманзију коју финансира Србија. Није ваљда да све русинске установе (предшколске установе, основну школу, средњу школу, катедру за Русински на Филозофском факултету, Дом културе у Руском Крстуру итд. као и културне манифестације) могу да се финансирају средствима која се прикупе од Русина? Ако то све држава Србија финансира, а очигледно финансира, онда плач над економским положајем националних мањина представља тешку дволичност и неискреност. То што међу српским тајкунима нема припадника националних мањина говори више о њиховој затворености у оквиру своје нације, него о Србима и Србији. Познато је да су мањине у Србији затворене, да се не жене и не удају за припаднике других нација, да слабије комуницирају. Осим тога, јавна је тајна да мањине умеју да буду врло сурове према већинском становништву. Навешћемо пример основношколских такмичења у српској Војводини. Због националне структуре све Комисије за такмичења у знањима и вештинама ученика основних

школа имају представнике мањина. Због тога они имају већину при гласању и ретко кад неко српско дете победи на такмичењу, на пример из рецитовања. Други пример је актуелни Стату Војводине у коме се предвиђа да Срби буду потчињени мањинама. Наиме, ниједна одлука покрајинске Скупштине, ако се са њом не сложи и једна једина мањина не важи.⁹ Шта је то? Демократија?

Треће питање је положај вредновања мањинске проблематике у науци. На жалост, иста жалопојка важи и за вредновање српске проблематике. Наиме, Министарство науке Србије усвојило је тзв. СЦИ листе – листе научних часописа, а објављивање у њима носи одређен број бодова. Ни један часопис из Србије, на пример, није био до ове, 2009. године, на тој листи. Значи, ни један професор универзитета из Србије нема услов да предаје на докторским студијама, па припадао он националној мањини или већини. Такође, српски језик је маргинализован, а енглески уздигнут. То се у науци поодавно назива глобализацијским процесима. Неки часописи из Србије због тих стандарда које намеће Запад већ су прешли да штампају исте само на енглеском језику. Другим речима, часопис се штампа у Београду, а на енглеском!? Није ли то културно самоубиство? Такође и проблем рецензије научних радова је актуелан. Српски истраживачи из друштвених наука у тим тзв. међународним научним часописима не могу да објаве рад о Косову и Метохији или агресији НАТО-пакта на Србију, ако пишу са позиција српског нацио-

---

⁹ Види: Коста Чавошки, Државност Војводине и могућност сецесије, *Печат*, бр. 32, Београд, 2008, стр. 8. Упор.: Зоран Милошевић, Нацрт статута Војводине – основ за денацификацију Срба у покрајини, у зборнику: *Србија*, политички и институционални изазови, Приредили: Момчило Суботић и Живојин Ђурић, Институт за политичке студије, Београд, 2008, стр, 191 – 202.

налног интереса. Тамаш пише: «За то постоје готово невероватни примери где се, прво, обезвређују мањинске публикације зато што их Кинези и Французи не цитирају, а по-том, и када се установи зла воља оних који 'мере', ни после тако сниженог рејтинга научника из редова мањина нема – не исправке, него ни извињења».¹⁰ Али исто је тако и са српским часописима и научницима. Научне часописе, које по новим правила које је Србији наметнуо Запад (за које, узгред буди речено, гласају на изборима националне мањине у Србији), не цитирају не само «Кинези и Французи», већ и други, нико више не вреднује у Србији, као и објављен рад у њему. Да ли сад Срби то треба да поставе у контексту права националних мањина у Европи?

Ту је и тешка оптужба упућена не само на рачун извршне власти у Србији, већ и народа, да је Србија постала «источна деспотија» и «ригидна држава». Ова дрска и крајње безобразна констатација, која не би смела да дође од научника, не почива на чињеницама. Као прво, све релеватне међународне организације (волели ми њих или не) изборе у Србији су прогласиле демократским, иако припадници српског народа имају највише основа да се жале због ове квалификације. Наиме, познато је да је Европска унија свим средствима подржавала проевропске политичке партије, док је оне националног предзнака представљала као «бег у прошлост», као «ригидне националисте» итд. Са аспекта српског националног интереса ти избори нису били ни поштени ни демократски. На истим тим изборима мањине су гласале за проевропске политичке партије које,

---

¹⁰ Julijan Tamaš, Razlozi nezadovoljstva nacionalnih manjina u Srbiji, <http://www.argus.org.rs/index.php/masok-irjak/9-masok-irjak/93-razlozi-nezadovoljstv...>

потом, гуше не само мањинска права већ и права српског народа (уводе латиницу уместо ћирилице, снимају филмове у којима су Срби зли и примитивни, а Хрвати и муслимани добри и напредни, једнострано примењују Споразуме са Европом, што кошта становнике Србије 300 милиона евра годишње, праве сци листе научних часописа крајње неповолне по српску науку и научнике и престају да финасирају научне институције (у српском буџету је трошак за науку под ставком «остало» заједно са услугама, на пример, за прање прозора на државним зградама).

Питање учешћа политичара из редова мањина у политичкој власти јесте важно питање и оно је решено на нивоу Аутономне покрајине Војводине, где мањине углавном и живе. Припадници мањима имају своје представнике у органима власти Покрајине, али некима то очигледно није доста – желе да владају и Србијом. Уосталом, није тачно да мањина нема у српском парламенту. Тамо су представници Рома, Албанаца, а и других националних заједница које су ту дошле као чланови неке од парламентарних странака. Да ли у свету постоје правила да се свакој мањини, без обзира колика је, обезбеди представничко место у парламенту? Ако постоје зашто припадници српске мањине, на пример у Албанији, немају иста та права?

На крају, да се осврнемо на став да држава Србија није пристала да Русини буду украјинска дијаспора. Ова оптужба показује заправо да је српско Министарство иностраних послова знало елементарне чињенице о Русинима и њиховој националној свести и да није пристало на подвале Министарства иностраних послова Украјине («Украјина има Русине и Украјинце као два вида своје историјске дијаспоре»).

Све ово, рецимо, на крају, више говори о унијатској идеологији академика Тамаша, него о друштвеним чињеницама, које су, узред речено, на страни Русије и Србије.

Закључак

Анализа положаја Русина у Србији показује да ова национална мањина има све културне институције и установе које једна мала национална заједница може да замисли. Ипак, део њене елите која је ослоњена на украјинску политичку идеју и унијатство као верско опредељење стално подгрева осећаје угрожености од стране Србије и Срба, не презајући, при том, да снажно увреди све православне Србе (присталице «источне деспотије», стварају «ригидну државу» и сл.). Истовремено, у већини примера гласају за антисрпске и проевропске политичке партије, а и пристају да буду експоненти западних центара моћи (Ватикана и Брисела).

Због тога би једна другачија политика, како Србије тако и Русије, могла да буде благотворна и то више-струко: прво, да Русине, врати у окриље Русинске етничке заједнице (што укључује и повратак православној вери и русофилству као културној вредности); друго, да Србију ослободи притиска мањина, које као експоненти Запада прихватају да буду онај реметилачки и деструктивни фактор у изградњи српске државе.

Реферат са научног скупа
«Прикарпатская Русь и Русская цивилизация»,
одржаног 18. јуна 2009. године
на Факултету за историју Санкт Петербуршког
Универзитета (Русија).

Објављено у часопису *Русин*, бр. 2, Кишинев
(Молдавија) 2009, стр. 126 – 133.

IV
СРБИЈА

ЋИРИЛИЦА, ПРАВОСУЂЕ И СРПСКА ДРЖАВА

Укидање¹ првостепене пресуде Горану Давидовићу из Новог Сада «јер је противно одредбама закона (суд - ЗМ) одбио захтев странке да у поступку слободно употребљава своје језик и писмо», хорски је наишао на осуду медија.² Питање (наравно и

---

¹ Окружни суд је укинуо ову пресуду под образложењем да је Општински суд прекршио права туженог, јер је «противно одредбама закона одбио захтев странке да у поступку слободно употребљава свој језик и писмо».

Суд је укинуо пресуду и наложио ново суђење, које је заказано за 27. август 2009. године, после жалбе Давидовића да део судске документације није писан ћиричним писмом, а и тужба је написана на латиници.

Види: <http://www.srbijanet.rs/vesti/hronika/26075-slucaj-davidovic-nalog-za-cirilicu-dat-2008-presuda-izrecena-2007.html>

Давидовића је тужио новинар Динко Грухоњић због навода у књизи «Случај Национални строј». У својој књизи «Национални строј» Давидовић је Грухоњића назвао «новинаром-пропагандистом који ради за одређене обавештајне службе непријатељске нашем народу и држави», а разматрао је и Грухоњићеву националну припадност.

² Судија **Такач Галфи Клара** одбила је захтев туженог да у поступку слободно користи свој језик и своје писмо. На тај начин

одговори), зашто, на пример, Словаци, Русини или Мађари имају та права (на језик и писмо) у Војводини, а Срби немају, јесте заиста логично и потребно га је расправити, али није једино које треба поставити. Такође, подсећања на то да је Аустро-Угарска из истих разлога укидала пресуде Србима јесу потребна, али су изостала. На тај начин је цели проблем једнострано приказан.³ Због тога овај случај заслужује подробнију анализу и озбиљан коментар.

Прво, медији сваку девијантност и криминал, без икакве селекције, осуђују чиме само доприносе општој дезоријентацији друштва, што је грешка, а ево и зашто. Друштвене науке, посебно социологија, темељно су проучавале и проучавају проблем девијантности и криминала.⁴ Девијантност није увек негативна. «У Правилима социолошке методе», Диркем нас уводи у подручје девијантности исказујући како је злочин нормална појава и према томе неизбежан, да злочин сусрећемо у свим досадашњим друштвима и да је најприсутнији у развијеним државама.

судија је учинила повреду Устава и закона, али њу због тога нико није тужио, нити медијски «линчовао».

³ Интересантна је рекацију тужитеља, који је манифестовао потпуно непознавање културних чинилаца, па је наводимо према интерпретацији Б92. «Када сам се чуо са адвокатом прва моја реакција био је грехотан смех. Нисам изненађен уопште, чак се и радујем перверзно том поновљеном суђењу само ме занима да ли ће на столици туженог седети особа од крви и меса и како ће та особа пронаћи пут кроз латиничне натписе кроз Италију до Србије», пита се Грухоњић.

http://www.b92.net/info/vesti/index.php?yyyy=2009&mm=08&dd=18&nav_id=376882&nav_category=16

⁴ Види: Драган Суботић, *Социологија*, Институт за политичке студије, Београд, 2008, стр. 92 – 93.

Наиме, познато је да **девијантност може бити награђена** (када на пример војник одбијајући наређење претпостављеног старешине омогући победу у борби или одбије да изврши злочин), **кажњена** (када се догоди убиство или пљачка) или **толерисана** (на пример, бака која живи у стану са много мачака). Функционалистичка теорија казује да је девијантност нужна у свим друштвима и да има позитивне утицаје на друштвени систем. Другим речима, одређена количина девијантности је позитивна и помаже очувању и добробити друштва.⁵ Све друштвене промене почињу са неким облицима девијантности (хоће ли неко рећи да у овај опис не може да се сврста и деловање политичке опозиције у Србији 2000. године?). Да би се догодила промена мора јучерашња девијантност да постане данашња нормалност. У ту сврху ваља подсетити и на (нео)марксистички став⁶ да закони нису одраз вредносног консензуса већ идеологије владајуће већине, те рађања отпора таквој идеологији представља, пре или касније, законитост, а то, признаћете, није негативна девијантност. Уосталом, о законима у том смислу још су говорили Платон и Аристотел.

Друго, према дефиницији – девијантност се састоји из таквих чињења која не следе општеприхваћене норме и очекивања (нашег) друштва. Другим речима, Давидовић је (поново) стављен на стуб срама зато што је супротно очекивању медија или њихових власника одбио да прими пресуду на латиници. Ово је веома добро прокоментарисао Драгољуб Збиљић, председник Извршног одбора Удружења «Ђирилица» у писму «По-

---

⁵ Michel Haralambos, Martin Holborn, *Sociologija*, teme in pogledi, DSZ, Ljubljana, 1999, str. 397.

⁶ Исто, стр. 427 и даље.

лителици»: «Највећи број читалца 'Политике' претпостављамо, јесу Срби и имају право на објективно информисање о питању службене употребе српског језика и ћириличног писма. Ваш новинар, који је себе означио са П. Р. је у чланку 'Штитити ћирилицу, не потискивати латиницу', објављеном 25. 8. 2009. године, сигурни смо од тих начела одступио.

Прво, из наслова се види да аутор сугерише свој лични став, јер наслов нема подлогу у самом чланку пошто су се учесници анкете изјашњавали о својим личним ставовима, а не о положају ћирилице и латинице. Лични став П. Р. изнет у наслову текста значи само једно – ништа не мењати, нека остане како је сада, латиница свуда наоколо, а ћирилица нигде.

П. Р. не само да не информише објективно Србе о питању њиховог језика и писма већ их и обмањује. Пресуда неформалном вођи 'Националног строја' Горану Давидовићу није поништена због тога што 'првостепени суд није поштовао његов захтев да судски списи буду а ћирилицу, већ зато што првостепени суд није поштовао Устав Србије и важећи закон о службеној употреби језика и писма.

По њима је у свим судовима у Србији службени језик српски са ћириличним писмом, а припадници националних мањина (народности) имају право да у судским поступцима користе своје писмо и језик. Поменути Горан Давидовић је на такво кршење Устава и закона само упозорио вишу судску инстанцу.

Даље, П. Р. каже да је наведена судска пресуда изазвала 'правничка спорења' и 'повод је за нове расправе о духу нације, етнолозији, идеологији, језику, писму, вери моралу'. Овде су, незнамо зашто, заобиђена два једино битна питања која проистичу издогађања у вези

са наведеном пресудом у предмету тужбе против Горана Давидовића.

Прво, какво је то стање у правосуђу Србије кад судови у својим поступцима крше закон и Устав у делу службене употребе језика и писма. И друго, зашто после више од две године од доношења устава Србије и истека рока за усаглашавање закон о службеној употреби језика и писма није усаглашен са њим?»⁷

Овде, очигледно, нешто није у реду. Медији су, не само дневне новине «Политика», већ и други, писани и електронски, на разне начине оптуживали суд што је поништио пресуду Давидовићу и што се дрзнуо да то уради због права туженог да добије пресуду на свом језику и писму.

Устав Србије, ипак, каже да је српско писмо ћирилица⁸, а то говори и традиција, Српска православна цр-

---

⁷ Драгољуб Збиљић, Ћирилица је једино службено писмо, *Политика*, 3. септембар 2009, стр. 14.

⁸ **Устав републике Србије** (Члан 10.): «У Републици Србији у службеној употреби су српски језик и ћирилично писмо. Службена употреба других језика и писама уређује се законом, на основу Устава.»

Закон о парничном поступку (Члан 6.): «Парнични поступак води се на српском језику екавског или ијекавског изговора и у том поступку користи се ћирилично писмо, а латинично писмо-у складу са уставом и законом. На подручјима на којима је, у складу са законом у службеној употреби језик одређене националне мањине поступак се води и на језику и уз употребу писма те националне мањине.

Странке и други учесници у поступку имају право да се служе својим језиком и писмом, у складу са одредбама овог закона.»

ква, као најстарија српска институција и, такође, наука.⁹ Ко то, дакле, манипулише јавношћу тврдећи да латиница представља општеприхваћену лингвистичку норму? То, просто, не одговара чињеницама. Општеприхваћена норма јесте да је ћирилица српско писмо, а не латиница и да је много старија од ње на овом терену и овој културној заједници. Једини логичан одговор био би да су се «медији» (изгледа, с правом) уплашили да ће због овога Давидовић постати национални херој. Реакција државе и свих политичких субјеката у друштву требала би, зато, не да осуђује одлуку суда, већ да укину друштвене претпоставке за појаву Давидовића. Уколико се, дакле, ћирилици не обезбеди достојна употреба у привреди, култури, спорту, медијима итд. сигурно је, да ће се појављивати нови и нови Давидовићи, који ће свесно желети да буду **жртве** које ће држава мучити и терорисати и они ће имати, с правом, ореол бораца за српска права.

Треће, девијантност је условљена културом и структуром самога друштва. Ово одлично објашњава Александар Зиновјев: «О криминалу се на Западу много пише. Огроман публицитет му дај усредства масовне информације. А о томе, какво место заузима приказивање криминала у филмовима, телевизијским емисијама и литератури не вреди ни говорити. На пример, године 1992. на немачкој телевизији сваке недеље је приказивано 4000 убистава (по подацима Љо Гребела, истраживача о проблемима насиља).»¹⁰ Нешто је слично и у Србији која је опонашала и, на крају, преписала

---

⁹ Драгољуб Збиљић, *Издаја српског писма*, «Ћирилица», Нови Сад, 2005, стр. 145 – 155.

¹⁰ Александар Зиновјев, *Запад*, феномен западњаштва, Наш Дом, Београд, 2002, стр. 271.

западни друштвени систем са његове лошије стране.¹¹ Под утицајем такве културе и друштвене структуре човек који је усвојио такав западни вредносни систем извршиће криминално дело, без размишљања, ако му доноси корист и ако је уверен да ће избећи казну.¹² Такав човек који је извршио преступ и није откривен и званично осуђен, према мерилима модерног западног морала, он се не осећа као криминалац. «Никакви морални принципи, нити 'општечовечанска осећања' сама по себи не могу да задрже западоида да не изврши преступ чији су му резултати важни, и који се неће открити по његовом мишљењу. Никаква грижа савести не мучи западоида који је починио неоткривен преступ. **Западоид је, у принципу, потенцијални, а у огромном броју случајева и фактички преступник.**»¹³

Огромне размере је достигао криминал у свакодневном животу људи. Зиновјев то назива друштвеном свакодневницом. Он брзо расте. На пример, у Немачкој 1971. године било је регистровано 2,4 милиона таквих преступа, а 1991. године чак 5,3 милиона. У Француској је исте године било регистровано 3,7 милиона таквих преступа. Но, овај раст се није зауставио. За годину дана број регистрованих преступа у Немачкој је порастао за један милион. А колико је остало нерегистровано?

Специјалисти наводе порст суровости код преступника, њихов све мањи узраст, пораст тзв женског кри-

---

¹¹ Види: Зоран Милошевић, О појму и теоријама политичке модернизације, *Српска политичка мисао*, бр. 3, Београд, 2008, стр. 11 – 30.

¹² Александар Зиновјев. *Запад*, стр. 271.

¹³ Исто, стр. 272 – 272.

минала и распрострањену преступност међу децом школског узраста.¹⁴

Стручњаци на Западу песимистички гледају на могућност успешне борбе с криминалом. «Да би ова борба била успешна, потребно је или преструктурирати саме основе друштва, или прибећи неким суровим мерама које би разрушиле ружичасти мит о западној демократији».¹¹ Ове чињенице указују на то да је Диркем био у праву када је говорио да либерлаизам (капитализам) намеће високу специјализацију и поделу рада, што доводи до аномије – одсуства друштвених норми (тима и морала).¹⁵

Другим речима, «девијантност» Давидовића, тачније суда који је укинуо пресуду, због тога шта првостепени суд није омогућио оптуженом да користи свој језик и писмо, последица је наметања крајње поједностављеног кутурног милџеа да је ћирилица «фашистичко» писмо (само кад га користе Срби), а латиница европско (тачније писмо Европске уније – омиљена теза «друге Србије»). У таквим условима стварају се ситуација немања норме, а то, познато је, води у друштвену

---

¹⁴ Исто, стр. 273. «Тако откривамо да земље у Европи које су највише демократске, мирољубиве и напредне, а Сједињене Државе најнапреднија земља на свету, показују најоштрије симптоме менталних поремећаја. Циљ целокупног друштвено-економског развита западног света је материјално удобан живот, реално једнака расподела богатства, чврста демократија и мир, и баш ове земље које су се највише приближиле овом циљу показују најоштрије знаке менталне неуравнотежености». Erich Fromm, *Zdravo društvo*, «Naprijed», Zagreb, «Nolit», Beograd, 1986, str. 16.

¹¹ Исто.

¹⁵ Група аутора: *Общая социология*, Учебное пособие, Инфра-М, Москва, 2000, стр. 143.

аномију. Једно писмо се омаловажава и протерује, а друго још није (у потпуности) заузело његово место. Србија је једна од малобројних држава у којима се употребљавају два писма. Оваква норма није добра норма, више је одсуство нормe, јер људи воле једноставност, те ће, пре или касније, једно писмо бити одбачено (а бојимо се да све ради на томе да то буде ћирилица). Уосталом, у психологији и антропологији позната је чињеница да тзв. двоструко мишљење (а овде се оно одражава преко бесмисленог тврђења са српски народ располаже двама писмима и да их користи равнорпавно) може да доведе до колизије и колебања у јасном мишљењу и понашању. Уз то, када имате ситуацију да неке институције (Црква на пример) и значајан број интелектуалаца и народа не прихвата нестанак ћирилице, јасно је да се стварају друштвени услови за криминализацију једног (већег?) дела друштва. Држава, опет, не уводи ред (заштитом ћирилице), већ готово, одсуством јасне културне политике, подстиче ово стање. Шта би било, на пример, када би грађани одбили да приме телефонске рачуне на латиници, рачуне Електро-дистрибуције и других државних органа? Створио би се хаос. Пошта би искључила телефоне који нису плаћени, без уважавања културалних захтева својих претплатника, а слично би поступио и ЕПС. Грађани би протестовали и ето хаоса. Познато је да је наметање нечега насиље, а не демократија, било да се ради о појединцу (па и Давидовићу) или колективу. Тако је и са латиницом, односно ћирилицом. Наметање латинице српском народу је **очигледно насиље** над тим народом и оно представља криминалну радњу којој се ваља одупрети, па стога, другим речима, чињења Давидовића добијају епски, јуначки карактер јер се супротстављају насиљу над Србима, њиховом културом и традицијом, насиљем над њиховим гробовима ћири-

лицом исписаним. Зато Давидовић, а сутра неко други, хтели ми то или не, постаје позитиван лик!

У оваквим друштвеним условима укидање пресуде Горану Давидовићу због писања пресуде на писму које није његово представља важну поруку (суда и судија?), како држави, тако и јавности. У сваком случају, потребно је рећи да како је рађено у случају Давидовићу (од стране медија, полиције, па и суда) можемо рећи да је све ишло на руку «промоцији» овог младог човека. Истовремено, образац понашања који он успоставља може постати масовнији, те је зато нужно очекивати умножавање «инцидента» од стране припадника српског народа (да подсетимо да је због писања ћириличних графита привођен/хапшен у магистар Збилић, председник Удружења за заштиту ћирилице), са циљем очувања одређених норми и вредности, па тако и ћирилице.

Све нас ово наводи на питање да ли постоје демократске институције у овој држави које треба да решавају стварне проблеме грађана или се морају стварати нови и нови инциденти да би се нешто предузело. А тада се, обично, предузимају непромишљене мере, које доводе до увећања затегнутости у друштву. Нама се чини да државни органи својом пасивношћу и толерисањем насиља латинице над ћирилицом охрабрују (неке) припаднике српског народа да крену овим другим путем – путем девијантности, односно насиља. Па зашто се, онда, чудити појави Горана Давидовића који је ето, на свој начин, међу првима, то пожелео да уради, да исправи неправде према српском народу, његовој традицији и култури? Зашто се, потом, чудити што је доживљен од дела јавности као реални јунак, борац за права Срба (гле ироније, у држави која носи име Србија)!

СРПСКЕ ТЕЛЕВИЗИЈЕ И СПАСИОЦИ СВЕТА

Моје опредељење да годишњи одмор проведем радно и код куће, уз телевизор, показало се, макар са једне стране, погрешним. У вечерњим сатима, од дневника, пратио сам филмски програм и опет се, по ко зна који пут, разочарао. Филмови који су приказивани на многобројним српским телевизијама не само да су били неквалитетни, без трунке уметничког у себи, већ и оптерећени идеологијом, пропагандом насиљем и рекламом америчких производа и стила живота.

Глума у приказаним филмовима је често лоша, дијалози сиромашни и сведени на неких 20 фраза, што се све покушава поправити честим коришћењем (тупавих) гримаса и насиља. Филмови које сам имао прилику да погледам у 95 посто случајева су били амерички! Пропагирали су (америчке) политичке идеје, амерички патриотизам, америчке производе (од оружја, алкохола до козметике – где ли се дедоше пацифисти и невладин сектор у Србији да ово осуде?). Пропагирали су да рад за америчке обавештајне службе представља част, те када се неке та част укаже дужан је да је прихвати и ради бесплатно у име виших (америчких) циљева.

Поред белаца (мушкараца) амерички филмови уводе у први план и црнце, тачније не праве црнце, већ оне којима је један родитељ био бео, а по правилу су и носиоци класичних америчких вредности и стила живота. Наравно, ту су и припаднице лепшег пола, врло често у смешним улогама, као «табације», премлаћују не само жене већ и неваљале мушкарце, па и опасне ванземаљце. Узгред да приметим, овакве жене су «мањина» у сваком друштву, па то више делује као покушај рекламирања, односно **произвођења** таквих типова жена (јасно је да филмски јунаци често бивају узор младима који желе да постану то што је њихов јунак). Питање је, наравно, коме су такве жене потребне? Мушкарцима, боже сачувај!

Следеће запажање је да су Американци у филмовима себе представили као спасиоце света. Било од терориста који су се домогли нуклеарног или каквог другог опасног оружја, било од ванземаљаца или од руске и кинеске мафије. Сви други народи су неспособни да спрече катастрофе и нестанак човечанства, само Американци имају кадрове, технику и вољу да спасавају свет! Не треба коментарисати колико је оваква идео-

логија непримерена, па и педагошки спорна. Јер ако се присетимо реалности, споменућемо јужноамеричке диктатуре које успостављају Американци да пљачкају природна и друга богатства ових земаља, сетићемо се да су Американци без одобрења Савета безбедности Уједињених нација бомбардовали СР Југославију, напали Ирак и Авганситан...

Амерички војници (најчешће специјалци) приказани су као људи без страха и мана, спремни и способни да стигну на сваку тачку планете и одраде посао (побију неваљале Кинезе, Русе, исламисте...) Амерички специјалац кад први пут види неко (сложено) оружје њима рукује као да је прошао обуку (иако је јасно да глумци не знају ни пушке да држе по војним правилима, односно да вероватно нису ни служили војни рок). Кад амерички специјалци умиру – умиру са осмехом, са сазнањем да су умрли за «праведну» ствар, за идеју, за разлику од других (на пример, од Руса и исламита, који увек умиру у мукама и великом болу, без опроштајних речи и било каквих порука и много драме). Американци су предани идеји које су истакле САД и за њих гину (бесплатно), просто из идеализма. На опасност регују хладнокрвно и рационално. Кад се појављују амерички војни команданти (генерали) они увек командују и војницима других држава. Амерички војници су храбри и самоинцијативни до максимума.

Посебна прича су филмови у којима се на неки начин приказују Руси - епизодно или у главном контексту, то је, очигледно, неважно. (Узгред речено, већ се снима и филм режисера **Ренија Харлина** о грузијско-руском рату, у коме су Руси приказани као зликовци, неморални, пљачкаши, а Грузини као морално победничка нација!). Руси и Рускиње су приказани у негативном светлу, као мафијаши, уцењивачи, проститутке,

доушници, незналице, глупи, без осећаја солидарности и другарства, без потребних знања (нестурчни), дезорганизовани, итд., али кад слушају Американце онда прича има срећан крај. Руси увек имају застарелу ратну технику, за разлику од Американаца који промовишу модерну и нову технологију и технику, али и морал и моделе руковођења. Американци су увек корак испред Руса (у знању, искуству, мотивацији, моралу...). Чак и када Американци и Руси сарађују ови други су потчињени првима, а амерички председник доноси одлуке за обе стране.

Ако се рационално сагледа проблем, може се констатовати следеће: Американци су (зло)употребили филм да шире своју идеологију и пропаганду, систем вредности и стил живота, производе своје индустрије (чак и војне, што има предзнак милитаризације омладине). Све то нема никакве реалности са стварношћу, и може се подвести под «говор мржње» који се, најзад, почео протеривати и из наших средина. Али, на жалост, на селективан начин. Некима је и даље дозвољено да говоре тим језиком. Али како то објаснити грађанима било које државе на свету у условима када су и медији, политичке странке и већи део невладиног сектора углавном, под њиховом контролом. Једном речју, догађа се негативна, а не позитивна американизација српског културног простора и то новцима грађана Србије.

Овакву телевизијску ситуацију имали су и западноевропљани, Канада до 80-их година XX века, као и многе друге државе. Европска унија, на коју се данас угледамо и у чему треба, и у чему не треба, овај проблем је решила: у филмском програму телевизија може да буде само 50 посто америчких филмова. Осталих 50 посто морају бити филмови других држава. Разумљиво и практично, а у културном смислу и спасоносно и демо-

кратски. Зато у Европској унији можете видети и наше филмове, грчке, бугарске, иранске..., па и оригиналне руске (што код нас можемо да сањама, иако припадамо истом цивилизацијском обрасцу).

Другим речима, крајње је демократски истаћи захтев да се у Србији донесе Закон који би се и ова проблематика регулисала на задовољство свих. Верујем да би се тада и уплата ТВ претплате повећала и да РТС не би морао да тужака своје гледаоце за претлату. Ако све остане по старом и даље ће (ми) остајати горак укус у устима када плаћам ТВ претплату, осећај да ме је «неко» опљачкао, тако што ми је подвалио, што је уместо квалитетне робе (филмова) продао рог за свећу.

Објављено на руском

<http://www.rusk.ru/st.php?idar=114448>

Русская линия, 26.08.09.

Преузео: журнал «Золотой Лев» № 211-212 - издание
русской

консервативной мысли

<http://www.zlev.ru/index.php?p=article&nomer=24&article=131>

0

УЛОГА НАУЧНИКА У СПРЕЧАВАЊУ КОНФРОНТАЦИЈЕ, ОДНОСНО ПОМИРЕЊА ДВА НАРОДА

Шта је то «народна дипломатија»

С а г л а с н о К о н ц е п ц и ј и с п о љ н е п о л и т и к е Р у с к е ф е д е р а ц и ј и из 2008. године, у т а ч к и п е т (5)¹ г о в о р и с е о м е ђ у н а р о д н о ј с а р а д њ и и љ у д с к и м п р а в и м а , о д н о с н о д е л о в а њ у Р у с к е д р ж а в е у с п р е ч а в а њ у п р и м е н е д в о ј н и х с т а н д а р д а у п о л и т и ц и , з а т и м о з а ш т и т и п р а в а р у с к и х г р а ђ а н а , д о б р о в о љ н о м п р е с е љ е њ у р у с к о г с т а н о в н и ш т в а у Р у с к у ф е д е р а ц и ј у , б о р б и п р о т и в о б н о в е ф а ш и з м а , п о к у ш а ј а д а с е ф а л с и ф и к у ј е и с т о р и ј а у н а т а ј н а ч и н о м о г у њ и к о н ф р о н т а ц и ј а и р е в а н ш и з а м , ш т о с е п о с е б н о т и ч е Д р у г о г с в е т с к о г р а т а . . .

---

¹ Види: Винко Ђурић, Пет принципа нове руске међународне политике у светлу односа према Србији, *Национални интерес*, бр. 1 – 2, Београд, 2009, стр. 155 – 162. Упор.: Станислав Стојановић, Спољна политика савремене Русије, *Национални интерес*, бр. 1 – 2, Београд, 2009, стр. 131 – 140.

У том смислу се истиче да одбрана тековина Другог светског рата, људских права, културе итд. није само посао државе, већ и грађанског друштва и науке. Концепција спољне политике Руске федерације спомиње, занимљиву са сваког сатановишта, «**иницијативу институција грађанског друштва у сфери народне дипломатије**».² Морамо да кажемо да смо се срели са појмом «народна дипломатија» већ 2004. године у Белорусији, када се окупила група научника у стану код колегинице (углавном из православних словенских земаља), где смо констатовали да се ми разумемо срцем, гестом, погледом, те да је чудо зашто наше државе немају боље односе. Тада смо у шали рекли да ми као припадници народа, без помоћи државе, крећемо у пројекат разматрања могућности јединства православних народа и то смо назвали **народном дипломатијом**.³ Резултат је неколико књига, око 40 научних радова преведених што на руски, што на српски језик, два зборника радова и неколико приказа тих зборника. Све то властитим новцем, без помоћи државе. Према томе, дефиниција народне дипломатије могла би да гласи овако: да су то иницијативе које долазе без подршке или уз ограничену подршку државних институција.

Овакво схватање народне дипломатије наговештава да би и иницијативе које далазе од научника могле бити значајан фактор у спровођењу Концепције спољне политике Руске федерације. Али да ли само њене спољне политике?

---

² Концепција внешней политики Российской федерации,
<http://archive.kremlin.ru/text/docs/2008/07/204108.shtml>

³ Види: *Јединство православних Словена*, књ. прва, приредио: Зоран Милошевић, Филозофски факултет, Источно Сарајево, 2006, стр. 5.

Према дефиницији, научник је учени човек који се занима науком, а често и образовањем младих (ширењем знања човечанства) људи за високоспецијализоване послове. Научник је дужан да зна како да истражује проблем, дакле да влада методологијом научног истраживања, те да има веома висок ниво знања из области којој припада.. Научник је такође и представник науке која има за циљ да формира научни (тј. објективни) поглед на свет.⁴ Другим речима да:

Научник:

- Сакупља, описује, анализира, уопштава и објашњава друштвене чињенице,
- Открива законитости у природи, друштву и до законитости у мишљењу и сазнавању,
- Систематизује стечено знање,
- Објашњава суштину појава и процеса,
- Предвиђа будуће догађаје, појаве и процесе,
- Формира систем коришћења стечених знања.

Све ово је лакше и квалитетније уколико научник познаје бар један светски језик и има добру комуникацију са колегама из иностранства. Услови за напредовање у науци су такви, да мање више, приморавају научнике на сарадњу. Научници се често прво упознају преко научног рада, тј, научних чланака објављеним у научним часописима, а неретко после тога проналазе се и размењују писма (електронска и друге врсте) и идеје. У том смислу, велику улогу имају научне конфе-

---

⁴ Борис Абрамович Райзберг, Ученые степени и звания: кто есть кто, Элитариум – Центр дистанционного образования, www.elitarium.ru (17 февраля 2006)

ренције (скупови), округли столови и слични скупови на којима се људи од науке, осим што размењују идеје и знање, упознају и зближавају.

То, наравно, у одређеним условима, даје научнику могућност да се бори не само за ствар науке, него и за ствар политичке истине, односно пуну афирмацију интереса свог народа. Наравно, он то, понекад, не може сам, потребна је и помоћ државних институција. У том смислу ми ћемо размишљати како један научник, уз помоћ, Министарства иностраних послова, може да допринесе спречавању конфронтације, односно помирењу два народа.

Јасно је да научник има специфичан положај у друштву и да му тај положај омогућава да делује аутономно и самоиницијативно у многим ситуацијама. Полазећи од претпоставке да научници имају везе са својим колегама, да први стижу до публикација и информација у којима се наговештава ненаучни (идеолошки, политикантски) поглед на одређено питање, он је у прилици да реагује на такве ревизије истине.

Могуће је говорити о томе да је најважније код идеологије њен метод тоталног осмишљавања (истраживања и вредновања) појединих друштвених чињеница и појединих делова друштвеног живота у оквиру концепције друштвеног развоја, која се, потом, прихвата као догма. (На пример, православна догма истрајава на есхатолошкој перспективи краја света, док римокатоличка тежиште ставља на хиљајастичку перспективу стварања «друштва љубави»). Деловима хиљајастичких идеологија могуће је сматрати идеологију комунизма и глобализма).

Упркос свему што независна наука чини, утицај владајуће идеологије, у многим срединама, на науку је велик, а огледа се у томе што:

1. Владајућа идеологија себе проглашава науком,
2. Сузбија настанак и развој појединих наука,
3. Искривљује научна сазнања, и

4. Усмерава науку према истраживањима која њој одговарају (врхунац у неким научним областима под покровитељством ЕУ).⁵

Другим речима, веома је важно да се научницима, који су се укључили у процес ревизије научне истине због интереса своје државе или народа, организује отпор и да информације о њиховим фалсификатима стигну до других у научној заједници. То научник може и треба да ради сам, без инцирања од било кога па и државе. Такође, постоје научне институције које се баве политиком одређених земаља или религија, па се од квалитета научника у њима може очекивати и њихова иницијатива да се предупредe одређена политичка стремљења за ревизије научне истине и коришћења ненаучног и *ad hoc* прилаза међународним проблемима. Оно што је занимљиво, јесте да овде мора постојати чврста веза између научника и одређених научних институција.

Увести обавезу упознавања неких државних функционера са тенденцијама у науци

Наиме, ако посматрамо српски пример где представници државе уопште не уважавају српску науку у

---

⁵ Види: Зоран Милошевић, *Наука и идеологија, Политичка ревија*, бр. 2, Београд, 2009, стр. 167 – 178.

својој делатности, јасно је да иницијативе научника у одбрани људских и националних права српског народа, у одбрани ревизије протеклих ратова, као и на пољу културе (на пример одбране ћирилице) немају никакав, осим научни и историјски значај. Таква политика је осуђена да буде губитничка. Зато је важно да представници државе чују упозорења научника. У том контексту, **наш први предлог** је да најважнији представници државе организују да им се представе (у најкраћем могућем облику) научни погледи на друштвене проблеме сваких шест месеци, односно бар годишње.⁶ Барем онако као што, на пример, обавештајне службе достављају своје информације и процене преседнику државе, владе и појединим министрима, потребно је, сматрамо, да се и информације о тенденцијама и размишљањима у науци проследи на одговарајуће место. Какав смисао има научна одбрана тековина, на пример, неког ослободилачког рата, ако то политичари игноришу? Штавише, има чак и сасвим негаторских иступа.

У методологији научног истраживања, односно када се формулише тема пројекта научног истраживања увек се каже да постоје више циљева истраживања, а да један од тих представља друштвени циљ, тј. извођење закључка које су користи за друштво од тог пројекта.⁷ Лишавати се услуга науке и деловати волун-

---

⁶ Овде је посебно важно да се надлежним министарствима представе садржаји уџбеника из држава и регија од посебног интереса за конкретни народ. Познато је да се посебно манипулише историјским чињеницама, затим уџбеницима веронауке, језика и слично. Зато је важно да Влада има проверене чињенице да би могла да интервенише или заузме државнички став.

⁷ Прагматички или друштвени циљеви истраживања говоре о користима које могу произаћи на основу резултата истра-

таристички могу само неодговорни политичари какве често, на жалост, срећемо у Србији.

МИП-у је потребна база података о научницима

Друго, да би научник своју иницијативу у спречавању фалсификовања одређених чињеница или, рецимо, у помирењу два народа могао успешно да спроведе мора се ослонити на државне институције, пре свега Министарство иностраних послова, које и треба да експлоатише његову иницијативу и контакте.

У том смислу, МИП, у сарадњи са научницима мора да формира **базу податка о иностраним и домаћим научницима**. Да ли знају потребан (страни) језик (или се њиме само служе)? Да ли, рецимо, набављају руску литературу (она друга, најчешће, јесте извор многим)? Да ли је цитирају и како је цитирају? Да ли приказују у научним часописима? Да ли одлазе на научне конференције у Русију? У том смислу МИП- у могу бити од помоћи енциклопедије о научницима. Међутим, да би оне биле корисне, потребно је да, осим да се чешће објављују (бар сваких пет година), не изостављају одређене научнике због хирова Редакције или некога из Редакције, те да осим уобичајених података где се који научник родио, који је факултет, односно универзитет завршио, које ја дела објавио нађе и информација о

живања, о користима за неку заједницу или институцију од добијених резултата итд. Види: А. Я. Баскаков / Н. В. Туленков, *Методология научног истраживања*, 2-е издание, исправленное, МАУП, Киев, 2004, стр. 49.

страним језицима којима се служе и да ли одржавају контакте са неким од научника из иностранства.⁸

Јасно је да ако руски научници и научници из Русији пријатељских земаља имају контакте са иностраним колегама да то доводи не само до сарадње већ и пријатељстава. **Пријатељство два научника** је кључни фактор у предузимању иницијативе за спречавање конфронтације или деловању на помирењу два народа. Ово се може да односи и на сарадњу и помирење са било којим другим народом, посебно онима из окружења. Научници ће бити заинтересовани да се сузбију тенденције фалсификовања чињеница и уношења неспоразума и дефетизма, што ће, свакако, допринети да се многи народи помире и крену путем сарадње. То, наравно, захтева и одређену подршку - финансијску, медијску, али и рад и везе преко научника из трећих земаља.

У оквиру **базе података** потребно је имати и процену, мислимо на иностране научнике, какав им је идеолошки и вредносни систем, односно како се односе према Русијикао нашем важном стратешком партнеру. Или, ако је реч о нашим односима и помирењу са суседима.

Стихијско одржавање научних конференција

Треће, данас се у Русији, мање или више као и у нас, научне конференције организују стихијно, бар колико је нама познато. То има и добре и лоше стране. Добра страна је у томе што је често реч о самоиници-

---

⁸ Види: Зоран Милошевић, Руска спољна политика и Србија, *Национални интерес*, бр. 1 – 2, Београд, 2009, стр. 123 – 130.

јативи научника да се расправе одређене теме. Држава, они мисле, не треба да се меша у стручна питања. Међутим, лоша страна овога је што се на те конференције не позивају људи од чијег присуства би имала корист и руска држава и народ. Другим речима, користећи се базом података **МИП мора имати план научних конференција које се одржавају у Русији и сугерисати организаторима да се позову одређени научници**. Могу се позивати и они који се залажу за фалсификовање чињеница да би се на лицу места упознали са њиховим ставовима, односно да би руски научници схватили значај фалсификата и више обратили пажње на те тенденције. Такође њихово присуство може бити у функцији предочавања да су ухваћени у лажи – све, дакле, зависи од процене шта је потребно (у)радити!

Четврто, држава мора своје научнике боље пазити, ставити их у социјалне услове какви су у најразвијенијим државама. Није добро да су, на пример, наши или руски научници сиромашнији од колега са Запада. Сиромаштво изазива комплекс ниже вредности, а и зависи код неких, и поставља људе у неравнораван положај, не само финансијски (рецимо, питање набавке литературе). У друштвеним наукама је познато да положај у друштву одређује и начин размишљања. Другачије ће, дакле, размишљати сиромашни, а другачије богати научник. Такође ће то одређивати и степен њихове жеље да се укључе у народну дипломатију и решавање одређених питања.

Лични контакти научника имају и дипломатски значај

Пето, научници који пријатељују са колегама из Русије, а њихове државне власти сматрају Русији непријатељском, биће «сумњива лица» јер не подржавају актуелну политику. Међутим, они могу бити кључни људи у прихватању или стварању иницијатива за превазилажење конфронтације. У том смислу, Русија мора те везе својих научника подржавати тако што ће на неки начин, било преко посредника, на пример преко српских колега или институција, укључивати те људе у научне пројекте и помоћи њихов опстанак у матичној земљи.⁹

Шесто, научници понекад могу бити посредници или модератори разговора и политичких представника конфронтираних или народа који желе помирење.

Јасно је, дакле, да научници могу да играју важну улогу у спречавању конфронтације, односно помирења два народа. Ипак, њихова «грађанска иницијатива» или «народна дипломатија» ће, пре или касније, бити мртва ако они немају подршку државних институција. У том смислу, најважнији је допринос научника и спречавању конфронтације или помирења два народа да имају иницијативу и идеју како помоћи, али да је даља делатност зависна од државе. У условима када државне институције науку и начнике сматрају одвојеном делатношћу, која има циљеве „незанимљиве“ за друштво и државу, онда нема сарадње, посебно оне чији би резултати помогли и једнима и другима.

---

⁹ Види: Зоран Милошевић, Национални и територијални фактор(и) у историји Европе и Русија, *Политичка ревија*, бр. 2, Београд, 2004, стр. 436.

Реферат на конференцији
«Миротворачка улога народне дипломатије
у решавању регионалних и међунационалних
конфликата»
одржаној 3-4. децембра 2009. године у Руском дому
у Београду

Објављено и на руском:

http://www.rusk.ru/analitika/2009/12/31/rol_uchenyh_v_predoty_ravenii_konfrontacii_i_primireanii_dvuh_narodov/

ЛИТЕРАТУРА

Арешев, Андрей: О возможности нормализации армяно-турецких отношений, 24. 04. 2009, <http://fondsk.ru/article.php?id=2096>

Арешев, Андрей: Россия – Турция: подготовка прорыва? 16. 02. 2009, <http://fondsk.ru/article.php?id=1924>

Амелина, Яна: О «турецком влиянии» в Абхазии, 18. 03. 2009, <http://fondsk.ru/article.php?id=1995>

Акчали, Эмель / Перинчек, Мехмет: Кемалистское евроазиатство: новый политический дискурс в Турции, <http://geopolitica.ru/Articles/821/>

- Антонић, Слободан: Шест “малих” разлога против НАТО, <http://www.nspm.rs/srbija-i-nato/sest-qmalihq-razloga-protiv-nato.html>
- Атай, Молдобаев: Внешняя политика Турции на современном этапе, <http://www.easttime.ru/analytic/2/6/365.html>
- Баскаков, А. Я. / Туленков, Н. В.: *Методология научного исследования*, 2-е издание, исправленное, МАУП, Киев, 2004.
- Бајић, Јово (ур): *Јермени – историја – геноцид – расејање*, Српско – јерменско друштво, Београд, 2003.
- Барма, Наазин / Ратнер, Эли / Вебер, Стивен: Мир без Запада, *Россия в глобальной политике*, No 4, Москва, 2008.
- Бисет: НАТО је од бомбардовања Србије агресивна машинерија, <http://www.eparhija-prizren.com/print.asp?idvest=3683>
- Боевое предложение, НАТО втягивает Россию в военную кампанию в Афганистане, <http://novopol.ru/text76850.html> (09 октября 2009)
- Ванлы, Исмет Шериф: Меморандум по курдском вопрису в контексте иракского кризиса, *Дружба*, № 25, Москва, 2003.
- Владимиров, Александр: РОССИЯ и НАТО - цивилизационный аспект настоящих и будущих отношений, http://www.kadet.ru/lichno/vlad_v/Russia&NATO.htm
- Волков, Андрей: НАТО – топионца народа, <http://www.glas-srba.info/index.php?option=content&task=view&id=168&Itemid>
- Володин, Андрей: Новые региональные лидеры: параметры геополитического влияния, 02. 03. 2009, <http://fondsk.ru/article.php?id=1957>

- Вольф, Ноами: Аватар и Империя, *Project Syndicate*, према:
<http://www.inosmi.ru/woeld/20100201/157914709.html>
- Група аутора: *Общая социология*, Учебное пособие, Инфра-М, Москва, 2000.
- Група аутора: *Социология*, Учебное пособие для ВУЗов, «ТетраСистемс», Минск, 1998.
- Гудспид, Питер: У Америки впереди – грозовые тучи, *National Post* (Канада), према:
<http://inosmi.ru/usa/20091227/157241155.html>
- Давлетов, Рафет: Кризис вокруг Южной Осетии и Турция (I), 21. 10. 2008, <http://fondsk.ru/article.php?id=1693>
- Драшковић: Србија мора у НАТО, <http://spo-ns.org>
- Дугин, Александар: *Основи геополитике*, књ. 1, Екопрес, Зрењанин, 2004.
- Ђурић, Винко: Пет принципа нове руске међународне политике у светлу односа према Србији, *Национални интепрес*, бр. 1 – 2, Београд, 2009.
- Живковић, Биљана: Ближи се крај НАТО анологија,
<http://www.srpska.ru/article.php?nid=10157>
- Zadnikar, Darij: NATO in globalizm, u zborniku: *Ne NATO – mir nam dajte*, Mirovni inštitut, Inštitut za sodobne družbene in politične študije, Ljubljana, 2002.
- Збилгић, Драгољуб: *Издаја српског писма*, Удар на Србе и српски језик, «Ђирилица», Нови Сад, 2005.
- Збилгић, Драгољуб: Ђирилица је једино службено писмо, *Политика*, Београд, 3. септембар 2009.
- Зиновјев, Александар: *Запад*, феномен западњаштва, Наш Дом, Београд, 2002.
- ISAC, www.isac-found.org

- Јединство православних Словена*, књ. прва, приредио: Зоран Милошевић, Филозофски факултет, Источно Сарајево, 2006.
- Kanduč, Zoran: *Ne NATO – mir nam dajte*, Mirovni inštitut, Ljubljana, 2002.
- Kovačič – Peršin, Peter: *Vojna kot etični problem*, u zborniku: *Ne NATO – mir nam dajte*, Mirovni inštitut, Inštitut za sodobne družbene in politične študije, Ljubljana, 2002.
- Kovačič, Gorazd/ Gregorič, Marta: *NATO – za in proti*, Mirovni inštitut, Ljubljana, 2002.
- Kos, Marko: *Uvodna beseda*, (тема броја часописа «Будућност Словеније у евроатлантским интеграцијама»), *Društvo 2000*, št. 121, Ljubljana, 1999.
- Calvo, Pedro: *El dólar como simbolo de la decadencia de EE:UU*, *Cuba debate*, 19. 10. 2009.
- Коэн, Роджер: Предположим, Америка уйдет со сцены, *The New York Times*, према:
<http://www.inosmi.ru/woeld/20100131/157875250.html>
- Концепција внешней политики Российской федерации,
<http://archive.kremlin.ru/text/docs/2008/07/204108.shtml>
- Кириянов, Олег: НАТО зовет Россию на войну в Афганистан,
<http://www.rg.ru/2009/10/08/nato-site-anons.html>
- Корресподент*, 07. 10. 2009.
- Крым: главная мишень для неоосманизма, 26, 01. 2008,
<http://www.novopol.ru/article22885.html>
- Куратов, Аждар: Куда может привести «Дорожная карта», 29. 04. 2009, <http://fondsk.ru/article.php?id=2105>
- Мараш, Ј. Н.: Бретска унија, у зборнику: *Унија*, политика Римокатоличке цркве према православним Словенима, приредио: Зоран Милошевић, Институт за политичке студије, Београд, 2005.

- Мамаев, Шамсудин: Турция приступа к «активному стоянию» на Кавказе, *Политический журнал*, № 10, Москва, 30 сентября 2008
- Miller, Aaron David: The end of Diplomacy, *Foreign Policy*, 03. 02. 2010.
- Милошевић, Зоран: Национални и територијални фактор(и) у историји Европе и Русија, *Политичка ревија*, бр. 2, Београд, 2004.
- Милошевић, Зоран *Нови пут Русије*, Русија у поствизантијском геополитичком и религиозном вртлогу, Завод за уџбенике и наставна средства, Источно Сарајево, 2005.
- Милошевић, Зоран: О правима руске националне мањине у прибалтичким државама, *Српска политичка мисао*, бр. 1 – 2, Београд, 2005.
- Милошевич, Зоран: "Веймарская метафора" и Россия. К вопросу об отношениях России и США // Традиции в контексте русской культуры: Межвузовский сборник научных работ. Выпуск ХШ.- Череповец, ЧГУ, 2006.
- Милошевич, Зоран: Русское закарпатье и св. архимандрит Алексей Кабалюк, *Вестник Череповецкого государственного университета*, № 2, 2007.
- Милошевич, Зоран: «Славянский вопрос» и православие. ГОУ ВПО «ЧГУ», Череповец, 2007.
- Милошевић, Зоран: Нацрт статута Војводине – основ за денационализацију Срба у покрајини, у зборнику: *Србија, политички и институционални изазови*, Приредили: Момчило Суботић и Живојин Ђурић, Институт за политичке студије, Београд, 2008.
- Милошевић, Зоран: Русские и сербы, Экономическое сотрудничество русских и сербов и разрушение святославского культурного образа, *Новая книга России*, № 11, Москва, 2008.

- Милошевић, Зоран: Европска унија и Русија – стратешко партнерство или стратешка заблуда?, *Политичка ревија*, бр. 4, Београд, 2008.
- Милошевич, Зоран: Вторая потеря Косово и Метохии, *Беларуская думка*, № 10, Минск, 2008.
- Милошевић, Зоран: О појму и теоријама политичке модернизације, *Српска политичка мисао*, бр. 3, Београд, 2008.
- Милошевич, Зоран: Особенности русского национализма, у: *Феномен гражданского сознания в российском обществе конца XIX – начала XX вв. Деятельность братьев Верещагинных*, Материалы всероссийской научной конференции, Череповец, 2008.
- Милошевич, Зоран: *Из малоруссов в украинцы*, К вопросу об изменении культурного и национального сознания малороссов, САТИСЪ, Санкт-Петербург, 2009.
- Милошевић, Зоран: Заблуде о НАТО – пакту, у зборнику: *Србија – безбедносни и институционални изазови*, приредио: Радослав Гафиновић, Институт за политичке студије, Београд, 2009.
- Милошевич, Зоран: «Путинизм» – современная идеология Российской федерации, *Вестник Череповецкого государственного университета*, № 1, Череповец, 2009.
- Милошевић, Зоран: Будућност евра, *Српска политичка мисао*, бр. 1, Београд, 2009.
- Милошевич, Зоран: Есть ли будущее у евро? *Беларуская думка*, № 8, Минск, 2009.
- Милошевич, Зоран: Русины в Сербии, *Русин*, Международный исторический журнал, № 2, Кишинев, 2009.
- Милошевич, Зоран: Что не так с демократией, <http://russworld.ru/index.php/2009-04-11-12-40-20/2009-04-11-14-20-59/54-2009-05-29-13-48-25>

- Милошевич, Зоран: Заблуждения в отношении НАТО, <http://www.russworld.ru/index.php/2009-04-11-12-40-20/2009-04-11-14-20-59/130-2009-08-10-09-00-07>
- Милошевић, Зоран: Руска спољна политика и Србија, *Национални интерес*, бр. 1 – 2, Београд, 2009.
- Милошевић, Зоран: Наука и идеологија, *Политичка ревија*, бр. 2, Београд, 2009.
- Милошевић, Зоран: *Увод у социологију*, Слобомир П универзитет, Бијељина, 2009.
- Миљановић, Митар: *Босна über alles*, Институт за политичке студије, Београд, 2009.
- Мурадян, Игорь: Доктрина «неоосманизма» и актуална политика Турске (част 1), <http://geopolitica.ru/Articles/269>
- Мурадян, Игорь: Украина в турецкой геополитике (I-III), 12-01-2009, <http://fondsk.ru/article.php?id=1848>
- НАТО и Россия. Хроника отношений. <http://green-observer.livejournal.com/1367.html>
- Независимая газета*, 09. 10. 2009.
- Негодин, Анатолий: Нефть и доллар несовместимы, *Час* (Латвия), 07. 10. 2009.
- Нифонтов, Вадим: Турецкая рокировка, *Спецназ России*, № 4, Москва, 2007.
- Неоосманизм – новый внешне политический курс Турции, *Наш мир*, <http://www.nm2000.kz/news/2009-11-26-22110>
- Покрајински секретаријат за прописе, управу и националне мањине, Нови Сад, 2006.
- Политика*, 17. октобар 2009.
- Петров, Валерий: Неоосманизм: новая внешняя политика Турции, <http://www.youtharmenia.ru/news/2009-11-26-3902>

- Предсказање, Декларација Министарства спољних послова СССР-а у погледу пакта северног Атлантика*”, Прометеј, Београд, 1999.
- Православље*, 1. јул 2009.
- Prihodnost Slovenije v evroatlantskih integracijah, Društvo 2000*, št. 121, Ljubljana, 1999.
- Райзберг, Борис Абрамович: Ученые степени и звания: кто есть кто, Элитариум – Центр дистанционного образования, www.elitarium.ru (17 февраля 2006)
- Русија и Балкан*, приредио: Зоран Милошевић, Институт за политичке студије, Београд, 2008.
- Санберк, Оздем: Внешняя политика в обстановке неопределенности, «Radikal», Турция, 26. 07. 2007.
- Стивенс, Филип (Philip Stephens): Турция поворачивается на восток, а Европа цепляется за прошлое, *The Financial Times*, 23. 10. 2009, према: <http://inosmi.ru/asia/20091023/156416720.html>
- Сестанович, Стивен: Может ли НАТО быть полезной России? *Независимая газета*, 15-16. 07. 2007.
- Sultana, Aneela: Taliban or Terrorist? Some Reflections On Taliban's ideology, *Политикологија религије*, бр. 1, Београд, 2009.
- Становништво, пол и старост, подаци по насељима*, Књига 2, Републички завод за статистику, Београд, 2003.
- Становништво, упоредни преглед броја становника 1948, 1953, 1961, 1971, 1981, 1991, 2002, подаци по насељима*, Књига 9, Републички завод за статистику, Београд, 2004.
- Стојановић, Станислав: Спољна политика савремене Русије, *Национални интерес*, бр. 1 – 2, Београд, 2009.
- Суботић, Драган: *Социологија*, Институт за политичке студије, Београд, 2008.

- Tamaš, Julijan: Razlozi nezadovoljstva nacionalnih manjina u Srbiji, <http://www.argus.org.rs/index.php/masok-irjak/9-masok-irjak/93-razlozi-nezadovoljstv...>
- Трифковић, Срђа: Србија не треба и не сме да улази у НАТО пакт, http://sloboda.snd-us.com/index.php?option=com_content&view=article&id=99:srbija-ne-treba-i-ne-sme-da-ulazi-u-nato-pakt&catid=4:svetska-politika
- Тубић, Душан: НАТО скаути Вука Драшковића, Постављено 02.05.2009. <http://www.vidovdan.org/arhiva/article1918.html>
- Тихомиров, Павел: Стуљя, деньги и козлята, <http://www.rusk.ru/st.php?idar=114781> (14. 11. 2009.)
- Thornton, Phil: Dollar Turns a Sicky Shade of Green, *The Wall Street Journal*, 03. 02. 2010.
- The end of the dollar spells the rise a new order, *TheIndependent*, 06. 10. 2009.
- Fromm, Erich: *Zdravo društvo*, «Naprijed», Zagreb, «Nolit», Beograd, 1986.
- Филлипс, Ли (Leigh Philips): Ван Ромпёй: Турция никогда не станет членом ЕС, «Euobserver. com», Белгија, према: <http://inosmi.ru/europe/20091119/156566085.html>
- Fisk, Robert: The demise of the dollar, *TheIndependent*, 06. 10. 2009.
- Hadar, Leon T.: Old U.S. Aliens Are hedging Their Strategic Bets, *Huffington Post*, 13. 12. 2009.
- Хитченс, Кристофер: Банановая республика Америка, *Vanity Fair*, према: <http://inosmi.ru/world/20081019/244742.html>
- Haralambos, Michel/ Holborn, Martin: *Sociologija*, teme in pogledi, DSZ, Ljubljana, 1999.
- Хафизоглу, Руфуз: Турция превращается в супердержаву региона, <http://inosmi.ru/europe/20091120/156577378.html>

<http://www.nspm.rs/savremeni-svet/ukrajina-rusini-i-povratak-rusije.html>

http://www.b92.net/info/vesti/index.php?yyyy=2009&mm=08&dd=18&nav_id=376882&nav_category=16

<http://www.srbijanet.rs/vesti/hronika/26075-slucaj-davidovic-nalog-za-cirilicu-dat-2008-presuda-izrecena-2007.html>

http://www.novosti.rs/code/navigate.php?id=1&status=jedna&vest=147561&title_add=Montgomeri%3A%20Nu%C5%BEne%20podele%20BiH%20i%20KiM&keyword_add=montgomeri
05.06.2009.

Чавошки, Коста: Државност Војводине и могућност сецесије,
Печат, бр. 32, Београд, 2008.

Шири се побуна талибана у Авганистану, 01. 10. 2009,
<http://www.rts.rs/page/stories/ci/story/>

САДРЖАЈ

<i>Предговор</i>	5
------------------------	---

I САД, ЕВРОПСКА УНИЈА И НАТО

СВЕТ БЕЗ ЗАПАДА	11
МОГУ ЛИ «СВИЊЕ» РАЗБИТИ ЕВРОПСКУ УНИЈУ?	24
ЖРТВЕ ЕВРА	30
ЗАБЛУДЕ О НАТО-ПАКТУ	35
РУСИЈА И НАТО	54

II ТУРСКА

НЕООСМАНИЗАМ – САВРЕМЕНА СПОЉНА ПОЛИТИКА ТУРСКЕ	71
ЗАШТО СЕ ОБНАВЉА ОСМАНСКА ПОЛИТИКА?	81

III РУСИЈА

РУСКА СПОЉНА ПОЛИТИКА И СРБИЈА	95
РУСИНИ У СРБИЈИ, Прилог проучавању русинске политике у Србији	106

IV СРБИЈА

ЋИРИЛИЦА, ПРАВОСУЂЕ И СРПСКА ДРЖАВА	121
СРПСКЕ ТЕЛЕВИЗИЈЕ И СПАСИОЦИ СВЕТА	131
УЛОГА НАУЧНИКА У СПРЕЧАВАЊУ КОНФРОНТАЦИЈЕ, ОДНОСНО ПОМИРЕЊУ ДВА НАРОДА	136

ЛИТЕРАТУРА

ЦИП – Каталогизација у публикацији
Народна и универзитетска библиотека
Републике Српске, Бања Лука

327

МИЛОШЕВИЋ, Зоран

Свет без Запада : прилог проучавању политичких
процеса у свету и у Србији / Зоран Милошевић. –
Слобомир [тј. Бијељина] : Слобомир П Универзитет,
2010 (Београд : Еселогe). – 157 стр. ; 21 цм

Тираж 300. – Напомене и библиографске референце уз
текст. – Библиографија : стр. 147 – 156.

ISBN 978 – 99938 – 757 – 8 – 9

COBISS. BH – ID 1360664